

**TOIMINTATERAPEUTTI
KANSAINVÄLISEN OPISKELIJAVAIHDON KAUTTA
AMMATTIIN**

Sirpa Siikonen
Toimintaterapian pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Terveystieteiden laitos
Kevät 2009

Toimintaterapeutti kansainvälisen opiskelijavaihdon kautta ammattiin

Siikonen Sirpa

Jyväskylän yliopisto, Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta,

Terveystieteidenlaitos, kevät 2009

Toimintaterapian pro gradu -tutkielma, 84 sivua, 8 liitettä

TIIVISTELMÄ

Toimintaterapeuttikoulutuksella on haasteena saavuttaa opiskelijoiden liikkuvuudelle kansallisesti asetetut tavoitteet sekä saada kulttuurisesti päteviä ammattilaisia monikulttuuriseen terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen.

Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli selvittää toimintaterapeuttien antamaa merkitystä heidän ammatilliseen kasvuunsa kansainvälisessä vaihdossa suoritetuilla opinnoilla. Työelämässä olevien toimintaterapeuttien omakohtainen kuuleminen antoi mahdollisuuden tarkastella kansainvälisen vaihdon toteutumista ja rakentaa toimivaa vaihto-ohjelman toteutusta koulutukseen.

Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusotteella. Tutkimukseen osallistui kahdeksan toimintaterapeuttia, jotka olivat oman opiskelunsa aikana suorittaneet noin kolmen kuukauden kansainvälisen opiskelijavaihdon ulkomailla. Aineistona olivat näiden toimintaterapeuttien puolistrukturoidut haastattelut valmistumisen jälkeen. Aineisto analysoitiin sisällön analyysillä.

Toimintaterapeutit olivat suorittaneet vaihtonsa eri kulttuuri ja kielialueilla, joko harjoitteluna tai osin osallistumalla yliopiston opiskeluun toimintaterapian koulutuksen ohjelmassa. Tutkimustulosten mukaan kokemukset olivat samansuuntaisia kohdemaasta riippumatta.

Toimintaterapeuttien suorittama kansainvälinen vaihto ulkomailla toimintaterapian koulutuksen aikana vahvisti uskoa ja luottamusta omiin taitoihin toimintaterapeutina. Se myös lisäsi rohkeutta ja selviytymisen keinoja ja antoi tunteen omasta pätevyydestä. Vaihtoaika koettiin haasteellisena ja se sisälsi epäonnistumista ja jopa syrjimistä. Toimintaterapeutit olivat epävarmoja kulttuuristen tapojen ja tottumusten suhteen, mutta he oppivat kommunikoimaan monikulttuurisessa ympäristössä ja saavuttivat kulttuuriherkkyyttä.

Toimintaterapeuttien koulutuksessa saavuttama ammattitaito antaa riittävästi valmiuksia kohdata asiakkaita eri kulttuureista ja toteuttaa toimintaterapiaa kansainvälisesti erilaisissa työ- ja toimintaympäristöissä.

Avainsanat: toimintaterapia, kansainvälinen opiskelijavaihto, ammatillinen pätevyys, kulttuuripätevyys, harjoittelu

Participation to the international student exchange program during occupational therapy education

Siikonen Sirpa

Jyväskylä University Faculty of Sports and Health Sciences, Department of Health Science

Spring 2009

Pro Gradu Thesis of Occupational Therapy, 84 pages, 8 pages of appendices

ABSTRACT

The Occupational therapy education has a challenge to reach the goals to raised amount of student mobility and receive cultural competent professional to the multicultural health care and rehabilitation.

This study has purpose find what professional and cultural meaning the occupational therapist give to the exchange studies during occupational therapy education. Occupational therapist has perspective to reflect her professional studies after graduation.

The eight occupational therapists participated through semi-structured interview about their experiences of international exchange studies during occupational therapy education. All occupational therapist have participated approximately three month exchange studies abroad in different cultural areas. The research data was analyzed using the method of content analysis.

The results indicated that all expediencies were similar in spite of the cultural area. The results indicated that all the occupational therapist see their fieldwork experiences as unique and meaningful to their occupational therapy education. Occupational therapist obtained courage and self-confidence to manage and copy as occupational therapists during the exchange studies. They learn mostly about themselves and had sense of their own capacity.

They practiced the role of occupational therapist and used and adapted their skills which they had learned in finish education to meet clients and implement in different work environments and cultural contexts. The exchange time was full of challenges, misfortunes, expectations and even discriminations. They were insures about cultural habits and manners but they learn to cope and communicate and to be more cultural sensitive. Occupational therapist gives meaningful to their experiences to what they were as occupational therapists.

The exchange studies that occupational therapy student perform during the education improve beliefs and courage to use skills and competencies in practice and give cultural sensitiveness to meet different situations and people. Finnish occupational therapy education can give enough to reach ability to work abroad in different cultural areas.

Key words: occupational therapy, international student exchange, professional competence, cultural competence, fieldwork

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KANSAINVÄLISTYMINEN AMMATITAITONA	3
2.1	AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN KANSAINVÄLISTYMINEN	3
2.1.1	<i>Kansainvälinen vaihto-ohjelma</i>	5
2.1.2	<i>Kansainvälinen harjoittelu</i>	7
2.2	AMMATILLINEN PÄTEVYYS.....	9
2.2.1	<i>Ammatillisen pätevyyden muodostuminen</i>	9
2.2.2	<i>Ammatti-identiteetti</i>	11
2.2.3	<i>Ammatillisen pätevyyden oppiminen</i>	13
2.3	KANSAINVÄLISTYVÄ AMMATILAINEN.....	16
2.3.1	<i>Kansainvälistyminen ammattitaitona</i>	16
2.3.2	<i>Kulttuuri kontekstina</i>	17
2.3.3	<i>Kulttuuripätevyys ammattitaitona</i>	20
2.3.4	<i>Toimintaterapeutti kansainvälisenä maailmalla</i>	21
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	24
3.1	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
3.2	TUTKIMUKSEN AINEISTON KERUU.....	24
3.3	AINEISTON KÄSITTELY JA ANALYYSI	26
4	TUTKIMUSTULOKSET	30
4.1	HAASTATELTAVIEN TAUSTATIEDOT.....	30
4.2	TOIMINTATERAPEUTTIEN KOKEMUS VIERAASSA KULTTUURISSA OPISKELUN MERKITYKSESTÄ AMMATISSA OSAAMISELLE	31
4.2.1	<i>Vaihto matkana</i>	31
4.2.2	<i>Koettelemus</i>	36
4.2.3	<i>Oma saavutus</i>	38
4.2.4	<i>Eväät ammattiin</i>	40
4.3	YHTEENVETO TUTKIMUKSEN TULOKSISTA.....	42
5	POHDINTA	43
5.1	KESKEISTEN TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA	43
5.2	TUTKIMUKSEN EETTISYYS	51
5.3	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	52
5.4	JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUTKIMUSTULOSTEN HYÖDYNNETTÄVYYS	54
5.5	JATKOTUTKIMUSHAASTEET	59
6	LÄHTEET	60
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomalainen toimintaterapia on Suomen toimintaterapeuttiliiton aktiivisen kansainvälisen yhteistyön kautta ollut koko sen historian ajan tiiviisti mukana niin maailmanlaajuisessa toimintaterapian maailmanliiton (World Federation of Occupational Therapists, WFOT) yhteistyössä kuin eurooppalaisissa toimintaterapeuttien yhteistyöverkostossa Council of Occupational Therapists for the European Countries, COTEC. (COTEC, 2009). Suomalainen toimintaterapeuttien ammattikorkeakoulutus on lisäksi mukana toimintaterapian korkeakoulutuksen verkostojen (European Network of Occupational Therapy Higher Education, (ENOTHE 2009) kautta toteuttamassa toimintaterapian koulutuksen kehittämistyötä. (Van Bruggen 2001, 132–138.)

Toimintaterapeuttikoulutus Suomessa on harjoittanut kansainvälistä niin opiskelija- kuin opettajavaihtoa koulutuksen alkuajoista lähtien. Koulutusten alkaessa, kun oman maan opettajaresurssit olivat vähäiset, oppilaitoksilla oli mahdollisuus saada riittävän tasokasta opetusta kansainvälisten opettajien avustuksella. Opiskelijoille turvattiin myös riittävän monipuoliset harjoittelumahdollisuudet ulkomaisilla harjoittelupaikoilla.

Toimintaterapeuttikoulutus on muuttunut Suomessa viimeisen vuosikymmenen aikana muun sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen tavoin opistoasteen koulutuksesta ammattikorkeakoulutukseksi. Ammattikorkeakoulu opetus tarjoaa opiskelijoille yhtenä opiskelun muotona mahdollisuutta suorittaa osa opinnoista kansainvälisenä opiskelijavaihtona. Toimintaterapeuttikoulutukset ammattikorkeakoulutuksen myötä ovat mukana useissa kansainvälisissä vaihto-ohjelmissä ja yhteistyö -projekteissa.

Toimintaterapeutteja on työllistynyt koko suomalaisen toimintaterapeutti koulutuksen olemassaolon aikana myös useaan maahan. Koulutuksen tarjoamien kansainvälisten mahdollisuuksien kautta kynnys hakeutua ulkomaille työskentelemään on osaltaan madaltunut. Myös Suomessa kansainvälisyys lisääntyy koko sosiaali- ja terveydenhuollonsektoreilla ja koulutuksesta valmistuneilta odotetaan valmiutta kohdata eri kulttuurin edustajia ja toimia monikulttuurisessa ympäristössä ja lisätä omaa ammatillisuuttaan kansainvälisellä yhteistyöllä

Olen toimintaterapian opettajana sekä Suomessa että ulkomailla pohtinut toimintaterapeuttikoulutuksen aikana opiskelijan ammatillisen näkemyksen kehittymistä. Kansainvälisen vaihdon lisääntyminen ja sen nouseminen yhdeksi opetusministeriön tavoitteeksi, asettaa myös toimintaterapeuttikoulutuksen tarkastelemaan kansainvälisen vaihto-ohjelman merkitystä osana ammatillista koulutusta.

Tällä tutkimuksella etsin vastauksia toimintaterapeuttikoulutuksen kehittämiseen ammattikorkeakoulutuksessa tutkimalla kansainvälistä opiskelijavaihtoa yhtenä lisääntyvänä koulutuksen osa-alueena. Tarkoituksena on tutkia, miten toimintaterapeuttikoulutuksen (AMK) aikana suoritettu kansainvälinen opiskelijavaihto on toteutunut ja miten se tukee ammattiin valmistuvan ammatillista kehittymistä.

Tutkimusmenetelmänä ovat toimintaterapeuttien haastattelut, joiden kautta tuloksia tarkastellaan laadullisesti. Tutkimuksen asiantuntijat muodostuvat niistä toimintaterapeuteista (AMK) jotka ovat toimintaterapeuttikoulutuksen aikana opiskelleet ulkomailla kansainvälisen vaihto-ohjelman mukaan joko ohjattua harjoittelua tai suorittaen muita ammatillisia opintoja. Tutkimuksen taustan kuvaa ammattikorkeakoulutuksen kansainvälistymistä ja toimintaterapeutin ammatillisuuden kehittymistä. Tässä työssä olen valinnut erityisesti toimintaterapia alan sekä aikuiskasvatuksen tutkimuksia ja kirjallisuutta tutkimuksen teoriataustan tarkasteluun.

Ammattikorkeakouluissa terveysalalla kansainvälinen vaihto toteutuu useimmiten ammatillisen harjoittelun kautta, jolloin opiskelijan on kyettävä soveltamaan ammattialansa tietoperustaa omalle kulttuurille vieraassa kulttuuriympäristössä. Näin kulttuuripätevyys tulisi olla yksi toimintaterapeutin ammatillisesta osaamisesta. Tämä tutkimus tarkastelee kulttuuripätevyyttä yhtenä tekijänä toimintaterapeutin ammatillisen osaamisessa yhä kansainvälisemmässä terveydenhuollossa ja kuntoutuksessa.

2 KANSAINVÄLISTYMINEN AMMATTITAITONA

2.1 Ammattikorkeakoulutuksen kansainvälistyminen

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle: laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten, edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen, valmiudet jatkuvaan koulutukseen, riittävä viestintä- ja kielitaito sekä asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003.)

Ammattikorkeakoulujen yhtenä tavoitteena on vahvistaa toimintansa kansainvälistymistä ja osallistua aktiivisesti eurooppalaisen ja kansainvälisen korkeakouluyhteisön kehittämiseen. Kansainvälistymiseen asetettu pitkän aikavälin tavoitteena, että vähintään kolmannes tutkinnon suorittaneista on opiskellut tai harjoitellut ulkomailla. Lukumääräisesti esimerkiksi vuosien 2001–2003 aikana noin joka seitsemännän opiskelijan odotettiin suorittavan opintojaan ulkomailla. Tämän kansainvälisen vaihdon tavoitteena on luoda myös vastavuoroisuutta. Vaihtoon lähtijöiden lisäksi tavoitteena on, että vastaavasti suomalaisissa ammattikorkeakouluissa opiskelee vuosittain keskimäärin 4 000 ulkomaalaista opiskelijaa (OPM 2002). Opetusministeriö on asettanut kansainvälistymisen yhdeksi meneillään olevaa korkeakoulujärjestelmän uudistamista. Korkeakoulujen kansainvälistymiselle luotiin kansallinen strategia vuoden 2008 loppuun mennessä. Keskeisinä toimintoina ovat opiskelija-, opettaja- ja tutkijaliikkuvuus. (OPM 2008.)

Suomi osallistuu Euroopan unionin koulutusalan toimintaan, missä tutkintojen tunnistamista tukee lainsäädäntö, jonka mukaan henkilö, joka on pätevä harjoittamaan ammattia jossakin jäsenmaassa, on pätevä harjoittamaan samaa ammattia missä tahansa EU:n jäsenvaltiossa. (OPM 2008.)

Lissabonin Eurooppa-neuvoston kokous vuonna 2000 hyväksyi Euroopan koulutusjärjestelmien yhteiset tavoitteet vuoteen 2010 saakka. Korkea-asteen koulutuksen alalla eurooppalaisen yhteistyön pääfoorumi on ollut Bolognan prosessi (Bolognan julistus), jonka tavoitteeksi on asetettu yhteinen Euroopan korkeakoulutusalueen (EHEA) perustaminen vuoteen 2010 mennessä. Sen tarkoituksena on lisätä eurooppalaisen korkeakoulutuksen

kilpailukykyä ja vetovoimaa muihin maanosiin verrattuna ja maailman muiden alueiden korkeakoulujärjestelmien kumppanina, jonka avulla edistetään tasapainoista opiskelija- ja henkilöstövaihtoa ja yhteistyötä korkeakoulujen kesken. Lisäksi siinä painotetaan kulttuurienvälisen keskinäisen ymmärtämisen ja kunnioituksen tärkeyttä. Vuoteen 2007 laadittiin tilannearvio edistyksestä, joka keskittyi edelleen tutkintojärjestelmän, laadunvarmistuksen ja tutkintojen ja opintosuoritusten tunnustamiseen. Bolognan prosessiin osallistuvat maiden korkeakoulutukset ovat luoneet yhteisiä toimintaperiaatteita eurooppalaiselle korkeakoulutukselle. Näitä ovat ymmärrettävät tutkintorakenteet, joissa käytetään ECTS (European Credit Transfer System) -opintosuoritusten siirto- ja mitoitussjärjestelmää. Suomessa yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat laajasti ottaneet käyttöön tutkintotodistuksen liitteen (diploma supplement).(Cimo 2008, OPM 2008.)

Opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuus kaikkien osallistujamaiden kesken on yksi Bolognan prosessin tärkeimmistä tavoitteista. Siinä kannustetaan korkeakouluja ja opiskelijoita käyttämään täysipainoisesti hyväksi liikkuvuusohjelmia ja puoltamaan näiden ohjelmien puitteissa ulkomailla hankittujen opintosuoritusten täyttä tunnustamista.(OPM 2008.)

Opetusministeriö rahoittaa ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittämisverkostoa hankkeena, jonka tavoitteena on ollut edistää ja vahvistaa ammattikorkeakoulujen kansainvälistymiskehitystä. Hanke käynnistettiin vuonna 2004 ja se jatkuu vuoden 2009 loppuun. Hankkeessa on pyritty yhteisten innovatiivisten menettelytaapojen avulla kehittämään erilaisia kansainvälisinä toimintoina opiskelija- ja harjoittelijaliikkuvuutta, opettaja- ja asiantuntijaliikkuvuutta, kansainvälistä viestintää ja – markkinointia, henkilöstön kansainvälisyysosaamista, hanketoiminta, ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden rekrytointia. Lisäksi tuodaan kansainvälistä asiantuntemusta opetuksen ja tutkimuksen kansainvälistämiseen osallistumalla opintojen kansainvälisyysjaksojen, vieraskielisenä opetuksen, kansainvälisten virtuaaliopintojen, tutkimus ja kehitystoiminnan sekä aluekehitystoiminnan kansainvälistymisen kehittämiseen (Pinnet, 2008).

Tavoitteena koulutuksen kansainvälistymiselle on vaihto-opiskelijoiden ja ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän lisääminen ja tutkintorakenneuudistus, jolla parannetaan suomalaisten tutkintojen vertailtavuutta eurooppalaisten tutkintojen kanssa.(OPM 2008.)

2.1.1 Kansainvälinen vaihto-ohjelma

Kansainvälistymistä ja siihen liittyviä käytännön toimenpiteitä tuetaan ammattikorkeakouluissamme monin eri tavoin. Opiskelijoita kannustetaan vaihtoon, joko suorittamaan opintoja, työharjoittelua tai tekemään lopputyötä.

Opiskelijan hakeutuessa kansainväliseen opiskelijavaihtoon on tarjolla monia houkuttelevia etuja kuten kielitaidon paraneminen, vieraiden kulttuurien ymmärryksen lisääntyminen ja mahdollisuus saada hyödyllisiä kontakteja niin ammatillisessa kuin henkilökohtaisessa mielessä. Kansainvälinen vaihto tarjoaa myös ammattialan opetusta esim. alalla, jossa asiantuntevuus on suurempaa kuin meillä Suomessa. Henkilökohtaiseen kasvuun on mahdollisuus ja lisäksi työnantajat arvostavat kansainvälistä kokemusta. (Noponen 1997, Garam 2001.)

Opiskelijan lähtö kansainväliseen vaihtoon on opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattu. Se edellyttää opiskelijalta sitoutumista ja valmentautumista usein perehtymällä aikaisemmin vaihdossa olleiden raportteihin vaihdosta, tarpeen mukaisesti kielikoulutusta sekä maan kulttuuriin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmiin perehtymistä. Opiskelijan opiskelusta laaditaan suunnitelma, mikä hyväksytään vastaanottajan maan kohteessa (CIMO2008).

Sokrates-ohjelma on vuosien 2000–2006 ollut Euroopan unionin koulutusohjelma, jonka on tarjonnut mahdollisuuksia eurooppalaiseen yhteistyöhön kaikilla koulutuksen tasoilla esikoulusta korkeakouluun, toimintamuotoina ovat olleet henkilövaihto sekä projekti- ja verkostoyhteistyö. Ohjelman toiminnot jatkuvat uudessa Elinikäisen oppimisen ohjelmassa (2007–2013) (Lifelong Learning Programme, LLP), joka korvaa entiset ohjelmat ja muodostuu neljästä alaohjelmasta: Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ja Grundtvig. (CIMO 2008.)

Erasmus- ohjelma. Suomesta vaihtoon lähtijöiden tärkein yhteistyöohjelma on Erasmus-ohjelma. Erasmus- yhteistyön tavoitteena on nostaa koulutusten tasoa, lisätä korkeakoulujen kansainvälistä yhteistyötä ja edistää opiskelijoiden ja opetushenkilöiden liikkuvuutta sekä Bologna – prosessin mukaisesti edistetään opintosuoritusten ja arvosanojen vastavuoroista akateemista tunnustamista Euroopassa. Erasmus-opiskelijavaihdon kautta opiskelija voi perehtyä syvemmin oman koulutusalan kenttään ja saada uusia näkökulmia opintoihinsa.

Opiskelijavaihtoon voivat lähteä korkeakoulujen kaikkien alojen perus- ja jatkotutkinto-opiskelijat, joilla on takanaan vähintään yhden lukuvuoden opinnot. Erasmus vaihdon peruslähtökohtana on kahden maan korkeakoulujen keskenään solmima yhteistyösopimus. Kukin oppilaitos valitsee lähtevät ja tulevat opiskelijat hakujen perusteella. Lisäksi periaatteena on, että opiskelija ei maksa saapuvaan korkeakouluun lukukausimaksuja. (CIMO 2008.)

Erasmus- ohjelman perusidea on ollut, että kakki opinnot, joita ulkomaisessa korkeakoulussa suoritetaan, voidaan laskea täysimääräisenä mukaan kotimaiseen tutkintoon ja näin ollen opintojen kokonaiskesto ei pitene (CIMO 2008). Erasmus-ohjelman tavoitteena on vuoteen 2012 mennessä saavuttaa yhteensä 3 miljoonan opiskelijan liikkuvuus opiskeluun ja asumiseen ulkomailla.(Erasmus 2007, CIMO 2008.)

Opiskelija tekee jo ennen vaihtoon lähtöä sopimuksen ("learning agreement"), jonka hän hyväksyttää niin oman korkeakoulunsa kuin myös kohdekorkeakoulun opettajilla ja koordinaattoreilla. Tämä toimenpide edistää opintojen suunnitelmallisuutta ja helpottaa opintojen siirtoa omaan tutkintoon. Vaihtoon lähtemisen edellytyksenä ovat vähintään yhden lukuvuoden opinnot ja opiskeluaikana ulkomailla on vähintään 3 kk ja enintään 12 kk. (CIMO 2009.) Ulkomailla suoritettavat opinnot luetaan täysmääräisesti hyväksi omaan tutkintoon. Opetushallitus vastaa ulkomaisten korkeakoulututkintojen ammatillisesta tunnistamisesta Suomessa ja toteuttaa vertailua. Akateeminen tunnustaminen tarkoittaa ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemista Suomessa suoritettavaan tutkintoon. (Cimo 2008a, OPH Tiedotteet 2009.)

Nordplus. Nordplus on Pohjoismaiden ministerineuvoston opettajia ja opiskelijoita koskeva ohjelma, jonka tarkoituksena on vuodesta 1988 ollut edistää ja vahvistaa pohjoismaista korkeakouluasteen koulutusyhteistyötä. Nordplus yhteistyön perustana on pohjoismaisten oppilaitosten väliset verkostot.(CIMO 2008b.)

Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus suunnitella omaa opiskeluaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitteen mukaan ja liittämään siihen san opiskeluistaan suoritettavaksi ulkomailla kansainvälisessä vaihdossa.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus, Cimo, kerää liikkuvuus- tietoja ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Liikkuvuuden tilastointi- käytäntö poikkeaa jonkin verran yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa Pääosin liikkuvuuden erot ovat suurempia kuitenkin eri yksiköiden ja koulutusalojen kuin varsinaisesti yliopistojen ja

ammattikorkeakoulujen välisiä. Tiedonkeruun lähtökohtana on, että opiskelija suorittaa opiskelun tai harjoittelun muodossa osan tutkinnostaan, ei kokonaan, ulkomailla (Garam 2006,5). Tässä esitellään vain ammattikorkeakoulujen tilastoa vuodelta 2006.

Ammattikorkeakouluissa ulkomaille suuntautuvat vaihdot ovat olleet pääosin 3 kk mittaisia, jonkin verran on kuitenkin tilastoitu myös lyhytkestoista opiskelijaliikkuvuutta. Näitä ammattikorkeakouluissa toteutui vuonna 2005 yhteensä 3295 ja on samansuuntaista kuin pitkissä vaihdoissa. (Garam 2006,27)

Kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus kasvaa koko korkeakoulusektorilla, vuonna 2005 lisäystä aikaisempiin vuosiin oli yli 200 opiskelijaa. Toisaalta taas ammattikorkeakouluissa ulkomaille lähtevien määrä on vähentynyt. Tilastojen mukaan uusista ammattikorkeakouluopiskelijoista noin joka kuudennen odotetaan (15,7 %) suorittavan osan tutkinnostaan ulkomailla. Eroja eri ammattikorkeakouluissa lähtijöiden määrässä on runsaasti. Tilastojen mukaan 5-15 aloittaneista opiskelijoista lähtee jossain vaiheessa opintojansa ulkomaille (Garam 2006,8) Naiset ovat ylliedustettuina Suomesta ulkomaille lähtevien opiskelijoiden joukossa, ammattikorkeakouluopiskelijoista noin 66 % on naisia. Ammattikorkeakoulussa lähes kaikki liikkuvuus toteutuu nuorten koulutuksessa, vain yksittäisiä opiskelijoita aikuisten koulutuksesta on lähtijöinä ja jatko-tutkinto-opiskelijoista ei ole lähtijöitä lainkaan. (Garam 2006,4-5).

Suomalaiset korkeakoulut tekivät vuonna 2005 yhteistyötä yhteensä 117 maan kanssa, joista 33 sijaitsee Aasiassa, 26 Afrikassa, 20 Amerikassa, 36 Euroopassa ja 2 Oseaniassa. Eurooppa keskeisyys on vähentynyt jonkin verran, kuitenkin liikkuvuudesta Suomesta 73 % edelleen suuntautuu Eurooppaan. (Ammattikorkeakoulut 2005;Garam 2006,4-5).

2.1.2 Kansainvälinen harjoittelu

Harjoittelu (aikaisemmin ohjattu harjoittelu) on tärkeä osa terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoa. Opetussuunnitelmassa harjoittelulla tarkoitetaan sitä osuutta käytännön opiskelussa, mikä tapahtuu pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköissä (Mölsä 2000, 6). Terveystieteiden ammattikorkeakoulutuksen harjoittelun tehtävänä on mahdollistaa opiskelijoiden perehtymisen terveydenhuollon toimintaan ja arvoperustaan perehdyttämällä opiskelija erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Harjoittelua säännellään

ammattikorkeakoululaissa (L 351/2003) ja asetuksessa (A 352/2003). (Heinonen 2003) Harjoittelussa opiskelija perehtyy ohjattuna koulutusohjelmansa kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä opittujen taitojen ja tietojen soveltamiseen työelämässä.

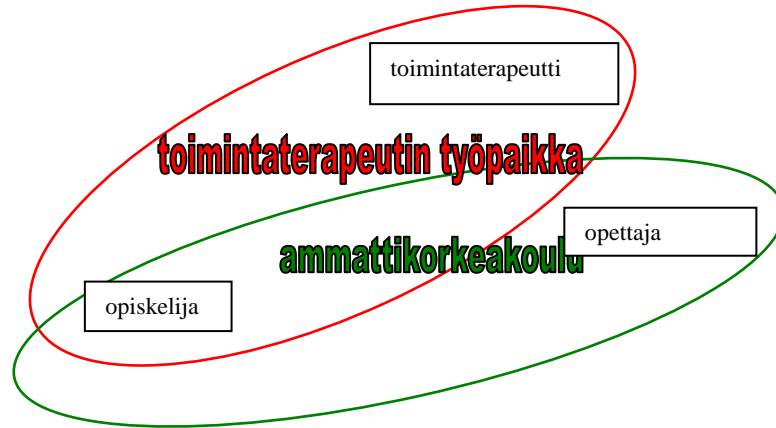
Koulutuksen tehtävänä on varmistaa, että terveydenhuollon säänneltyihin ammatteihin valmistuvilla (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) on velvollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan ja siten turvata potilasturvallisuuden ja terveystalveluiden laadun edellyttämät valmiudet. Terveydenhuollon toimintayksiköiden tehtävänä on varmistaa, että jokainen harjoittelujakso tarjoaa riittävästi ja tarkoituksenmukaisia oppimismahdollisuuksia opiskelijalle ja että ohjaus vastaa opiskelijan tarpeita ja jaksolle asetettuja vaatimuksia. (Heinonen 2003.) Alsopin (Alsop & Ryan 1996, 3) mukaan ohjatun harjoittelun avulla opiskelijan on mahdollista kehittyä, demonstroida ja saavuttaa toimintaterapian käytännön pätevyys. Harjoittelu on oppimisprosessi, missä on mahdollista siis harjoitella ja reflektoida oppimaansa käytännön taitoja. Harjoittelun kehittäminen on tullut esille useissa tutkimuksissa ja selvityksissä sekä työelämän palautteissa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunta/Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulututkintojen jaosto on Heinosen (2003) kokoamassa suosituksessa kuvannut harjoittelun merkitystä terveystalalle ja ammattikorkeakoulussa ammattiin oppimisessa. Harjoittelun toteutuksessa harjoittelupaikkojen on tuettava näyttöön ja moniammatilliseen yhteistyöhön perustuvaa työskentelyä. Keskeistä on tiedonkulku koulutus- ja toimintayksiköiden välillä, harjoittelun riittävä resursointi, ohjauksen opiskelijälähtöisyys ja opiskelijan tukeminen. sekä ohjaajien riittävä ohjausvalmius. Harjoittelu perustuu opiskelija ja ohjaajan yhdessä laatimiin harjoittelun oppimistavoitteisiin ja harjoittelun lopussa opiskelijan, opettajan ja ohjaajan arviointiin opiskelijan oppimisesta, harjoittelun onnistumisesta ja toimintayksiköstä oppimisympäristönä. (Heinonen 2003)

Aikaisemmassa kandidaattitutkielmassa (Siikonen & Törmälä 2001) toimintaterapeuttikoulutuksen harjoittelua ohjasi näkemys ohjaavan toimintaterapeutin, opiskelijan ja opettajan kiinteästä vuorovaikutuksesta harjoittelun aikana (Kuvio1). Toimintaterapian harjoittelussa kenttäohjaaja ja opiskelija toimivat suhteessa siihen toimintaympäristöön, jossa ohjaaja työskentelee. Opettaja ja opiskelija taas toimivat suhteessa ammattikorkeakoulun määräyksiin ja kulttuuriin.

Kaikille näille henkilöille luo yhteisen kontekstin toimintaterapiaan ja toimintaterapeuttikoulutukseen vaikuttavat velvollisuudet ja oikeudet sekä vahva

maailmanlaajuinen ammatillinen tietoperusta. Tähän prosessiin vaikuttavat lisäksi toisaalta erilaiset toimintaympäristöt omine säännöksineen ja vaatimuksineen sekä toisaalta kaikille toimintaterapeuteille ja toimintaterapeuttiopiskelijoille oma ja yhtenäinen arvoperusta.

Kuvio 1. Ohjatun harjoittelun yhteistyö (Siikonen & Törmälä 2001)

Kansainvälisessä opiskelijavaihdossa harjoittelussa kiinteä suhde opettajaan katkeaa tai etäännyy ja tilalle astuu kohdemaan toimintaympäristö, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä toimintaterapian asiakassuhteiden kulttuurit. Toimintaterapeuttiopiskelija on jo koulutuksensa aikana tutustunut toimintaterapian toteuttamiseen eri puolilla maailmaa opiskellessaan toimintaterapian teoreettista perustaa ja käytänteitä. Toimintaterapeuttiopiskelijan tulisikin omata hyvät mahdollisuudet toimia ammatissaan eri puolilla maailmassa yhteisen tietoperustan turvin.

2.2 Ammatillinen pätevyys

2.2.1 Ammatillisen pätevyyden muodostuminen

Ammattikorkeakoulun tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen omaan ammatti alansa asiantuntijaksi (Päivinen 2003). Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle: laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten, edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen, valmiudet jatkuvaan

koulutukseen, riittävä viestintä- ja kielitaito sekä asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista.15.5.2003) Ammatillisuus on oman alansa asiantuntijuutta (Vilen, Leppämäki & Ekström 2002,57) ja se muodostuu niin riittävästä koulutuksesta ja kokemuksesta työelämässä. Alsopin (2000, 54) määrittelemänä pätevyys (competence) tarkoittaa yksilön kykyä toimia ammatin vaatimusten mukaisesti ja tehdä ammatillisia päätöksiä ja ratkaisuja tilanteen mukaisesti. Ammattikorkeakoulutusten opetussuunnitelmassa tulee olla näkemys alan ydinosaamisesta ja lisäksi sen tulee antaa näkemys tavoitelluista toiminnasta konkreettisessa muodossa. (OPM 2002.) Ydinosaamisella tarkoitetaan niitä taitoja, joita työntekijä yleisimmin tarvitsee työssään, kuten tekniseen suorittamiseen, vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaan liittyvät taidot (Sarajärvi 2003, 172).

Arenen, (ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto) toimeksiannosta on laadittu ammattikorkeakoulun osaamiseksi koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit keväällä 2006 (Arene 2006a). Kompetenssien lähtökohtana on ollut laajojen osaamiskokonaisuuksien määrittäminen kahdella kompetenssialueella; ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset kompetenssit (yleisiin työelämävalmiuksiin liittyvät ja koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit (ammatilliseen erikoisosaamiseen liittyvät). Kompetenssin tarkoituksena on kuvata yksilön pätevyyttä, suorituspotentiaalia ja kykyä suoriutua ammattiin kuuluvista työtehtävistä. (Arene 2006b).

Sosiaali- ja terveysalalla asiantuntijuus vaatii laaja-alaista osaamista, jossa työntekijällä on kyky yhdistellä osaamistaan monipuolisesti.(Vilen ym. 2002, 58) sekä tulevaisuuden työntekijällä, ammatillisen osaamisen lisäksi, korostuvat metakompetenssit, joita ovat elinikäinen oppiminen, kielitaito ja taito kehittää omaa työtään.(Arene 2006a).

Ammattitaito sisältää taitojen käyttöä uusissa ja erilaisissa tilanteissa, jolloin opiskelija toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja kriittisesti (Alsop 2001b, 126, 128). Opiskelija kyseenalaistaa harjoitteluympäristön vallitsevia käytäntöjä tukeutuen omaksumaansa tietoperustaan tai omaan sisäisen näkemyksen tulevasta ammattialansa toiminnasta (Sarajärvi 2003, 180). Uudet haasteet voivat luoda aluksi epäpätevyyttä ennekuin hallintaa on saavutettu riittävällä tiedolla, taidolla ja kokemuksella. (Alsop 2001b, 126, 128).

Bossers , Kernaghan, Hodigins, O'Connor & van Kessel (1999) mukaan ammatillisuuteen vaikuttavina tekijöinä ovat ammattia säätelevät ohjeet, ammatillinen käyttäytyminen, ja ammatillinen kasvu. Ammattia sääteleviä ohjeita ovat mm. laki ammatinharjoittamisesta ja

toimintaterapian eettiset ohjeet. Ammatillisen käyttäytyminen muodostuu vuorovaikutuksesta suhteessa käytännön työn taitoihin, asiakkuuteen, itseilmaisuun ja työryhmä työskentelyyn. (Bossers ym 1999). Ammatillisen vuorovaikutus on osa ammatillista pätevyyttä, jota asiantuntija toteuttaa hankkiessaan uutta tietoa, vaikuttaessaan ja jakaessaan kokemaansa muiden kanssa. (Vilen ym 2002, 21). Ammattitaito on myös ammatillista vastuuta ammatista itsestään ja ammatin edustamasta yhteisöstä. (Bossers ym 1999).

Kasar & Muscar (2000,42) mukaan toimintaterapeutin ammatillisuus edellyttää erityistietoa, asennetta ja arvoja, joiden avulla ammatillinen käyttäytyminen muodostuu. Heidän mukaansa ammatillisuus kehittyy luonnollisena prosessina, jota edellytetään niin opettajien kuin käytännön harjoittelun ohjaajien ruokkivan. He ovat kuvanneet toimintaterapeutin ammatillisuutta määrittämällä ammatillisen käyttäytymisen kymmenenä osa-alueena Kuvio 2 mukaan (tarkemmin Liite1)

VASTUULLISUUS	ORGANISAATIO
AMMATILLINEN ESIINTYMINEN	KLIININEN PÄÄTTELY / HARKINTA
ALOITTEISUUS	OHJAUSPROSESSI
EMPATIA	SUULLINEN TIEDOTTAMINEN
YHTEISTYÖ	KIRJALLINEN TIEDOTTAMINEN

Kuvio 2. Toimintaterapeutin ammatillisen käyttäytymisen osa-alueet (Kasar & Muscari 2000, 44.)

Kasar & Muscari (2000, 43) mukaan toimintaterapeuttiopiskelijoilla on tarve ohjeille tai viitekehykselle, jossa ohjattaisiin ja opastettaisiin kuinka toimintaterapeutiksi kehitytään ja mikä auttaisi opiskelijoita ymmärtämään mitä ammatillisella käyttäytymisellä tarkoitetaan.

2.2.2 Ammatti-identiteetti

Ammatillinen kasvu ja ammatti-identiteetti liittyvät ammatillisen pätevyyden kehittymiseen. Vilen ym (2002, 57) mukaan työntekijän ammatillinen kasvu on valmiuksien ja erilaisten

ammattillisten taipumusten ja pyrkimysten kehittymistä ja muuntumista. Ammatillinen identiteetti määrittää millaiseksi ihminen ymmärtää itsensä tietystä hetkestä suhteessa omaan työhönsä ja ammatillisuuteensa sekä myös sen millaiseksi hän ammatissaan haluaa tulla ja näin identiteetin muodostuminen on tärkeä osa asiantuntijaksi kasvamista (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006,41- 44.).

Aikuiskasvatuksen näkökulmasta Eteläpelto & Vähäsantanen (2006,46) määrittävät ammatillisen identiteetin elämänhistoriaan perustuvana käsityksenä, joka kuvaa yksilöä ammatillisena toimijana. Ammatillisen identiteetin avulla ihminen kokee kuuluvansa johonkin ja samaistuu siihen mitä hän pitää tärkeänä ja sitä kautta hän sitoutuu ammattiinsa ja työhönsä.

Ammatillinen identiteetti on yksilöllistä ja persoonallista ja toisaalta työn vaatimukset edellyttävät työntekijältä yliammattillista pätevyyttä, moniammatillisuutta, ammatillisten rajojen ylityksiä, jaettua asiantuntijuutta, ammatillista liikkuvuutta, joustavuutta, elinikäistä oppimista ja jatkuvaa uusiutumista. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 27.) Ammatillinen identiteetti rakentuu ja muotoutuu niissä kulttuurisesti määrittäneissä työyhteisöissä ja yhteiskunnallisissa tilanteissa, joissa ammattilaiset elävät ja tulkitsevat suhdettaan työhön ja ammattiin. Eteläpelto & Vähäsantanen (2006, 41–44) näkevätkin ammatillinen identiteetin kompleksisena ja jatkuvasti muuttavana tasapainotilan hakemisena sosiaalisen ja persoonallisen välillä.

Ammatillinen identiteetti edellyttää Eteläpelto & Vähäsantanen (2006, 28) mukaan sen jatkuvaa rakentamista ja myös ennustettavuutta. Ammatillinen kasvu sisältää myös käsityksen omasta roolista, vastuusta ja sitoutumisesta työhön. Novisiivaiheen ammatillisen identiteetin rakentuessa korostuu työyhteisöön sosiaalistuminen. Tämä toteutuu omaksumalla yhteisön toimintatavat, arvot ja normit sellaisenaan ja se voi olla aluksi hyvinkin vahvaa jopa ristiriitaista suhteessa työntekijän omaan näkökulmaan. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 40.)

Toimintaterapeuttiopiskelijan tulisi saavuttaa koulutuksessa, ei siis vaan pätevyyttä, vaan myös hänen tulee valmistautua olemaan luottavainen taitoihinsa ja kokemuksiinsa toimintaterapeutina voidakseen työskennellä tehokkaasti ja viedäkseen ammattialaansa eteenpäin (Derdall, Olion & Warren. 2002, 55.) Harjoittelu on keskeinen alue toimintaterapian koulutuksessa jonka avulla opiskelijoiden odotetaan kehittävän käytännön toimintaterapian pätevyyttä (Bonello 2001, 17, Aiken, Menaker & Barsky 2001, 94, Bossers,

Miller, Polatajko & Hartley 2002).

Derdall ym.(2002) tutkivat toimintaterapeuttiopiskelijoiden luottamuksen tasoa harjoittelun aikana. Tutkimus osoitti, että toimintaterapeuttiopiskelijan luottamus pätevyyteensä nousee harjoittelun aikana ja luottamus kaiken kaikkiaan on korkeampi viimeisillä kentillä kuin aikaisemmillä. Kaikki opiskelijoiden kokemukset nostavat luottamustasoa ja suurin luottamuksen kehittyminen saadaan ensimmäisten viikkojen aikana. Pitempi harjoittelu mahdollistaa opiskelijan siirtyä jo enemmän standardoituun käytäntöön ja sitä kautta vähenee opiskelijan ahdistus ja luottamus omaan osaamiseensa vahvistuu. (Derdall ym. 2002, 55.)

Tryssenaarin (1999, 107) tutkimuksessa vastavalmistuneen kokemus työelämään siirtymisestä on kuin kuvaus muutoksesta vaaleanpunaisten lasien läpi katselusta ylös ja alaspäin menon todellisuuteen. Valmistuneella toimintaterapeutilla sisäinen prosessi, muutos opiskelijasta ammattilaiseksi, on vaativa ja joskus jopa tuskallinen prosessi, jolloin uuden identiteetin kasvu aiheuttaa kipua ja vaatii näin ohjausta ja neuvoa muutoksen saavuttamiseksi.

2.2.3 Ammatillisen pätevyyden oppiminen

Ammattikorkeakoulutuksen tavoitteena on opiskelijoiden kompetenssien vahvistaminen. (Arene 2006a). Ammatillinen osaaminen ammattikorkeakoulun näkökulmasta tarkoittaa neljää ulottuvuutta, jotka ovat tutkittuun tietoon perustuva tietäminen, kontekstin ja sen ilmiöiden ymmärtäminen, tekemisen osaaminen ja erilaisten tilanteiden hallintakyky (Raij 2003, 45). Ammattikorkeakoulujen oppimisympäristöissä tulee olla mahdollista yhteistoiminnallinen työskentely ja käsitteellisten taitojen, ymmärryksen ja käytännön taitojen kehittäminen (Päivinen 2003, 13). Oppiminen käytännön harjoittelussa on vahvasti sidoksissa siihen kontekstiin, jossa harjoittelua suoritetaan ja siten käytännössä vallitsevat normit ohjaavat vahvasti opiskelijan oppimista (Sarajärvi 2003, 179).

Asiantuntijan hallitessa ympäristön moniulotteisuutta, hän integroi teoriana ja käytännön sekä yhteisöllisiä taitoja. Asiantuntijuuteen kasvattavassa oppimisympäristössä oppijaa ohjataan aktiiviseen, toimivaan ja uteliaasti tutkivaan työskentelyyn, jossa oppimisen tulisi olla tavoitesuuntaista ja palautehakuista, koska silloin oppiminen on oppijan omaan aktiivista tiedon konstruointia. (Päivinen 2003, 134.)

Törmän (2001) mukaan merkityksellinen oppiminen inhimillisenä oppimisprosessina muodostuu merkitysten rakentumisena. Merkitysten jäsentyminen edellyttää oppijalta omien merkitysyhteyksiensä tunnistamista sekä niiden pätevyyden ja jäsenyntyneisyyden arviointia, sekä oppimisen mielekkyyden kokemusta että oppimiseen liittyvien arvojen oivaltamista.

Tynjälän (1999,6) mukaan Dreyfus & Dreyfusin (1986) tasomallin avulla voidaan tarkastella oppijaa jatkuvasti kehittyvän ja edistyvän ihmisen näkökulmasta. Mallin mukaan ihminen toimii yhtä aikaa useilla tasoilla eri tehtävien parissa. Jokainen ihminen on Dreyfusille ekspertti ja noviisi, kysymys on vain taitavuuden hallinnasta eri alueilla. Ekspertiksi tulemiseen vaikuttavat omat kyvyt, halu ja motivaatio kehittyä. Pyrkimykset ja tehty työ sekä kaikkein tärkeimpänä on kokemusten myötä muodostuva intuitiivinen tietotaito (Kallio, Helle, Häkli & Kuusisto - Arponen, 2001, Tynjälä 1999, 6). Vilenin ym. (2002,59) mukaan Dreyfusin & Dreyfusin (1986) mallissa asiantuntijuus kehittyy aina asteittain ylöspäin, alimmalta aloittelijan portaalta ylimmälle pätevyyden portaalle saakka. Tässä mallissa asiantuntijuus kasvaa kokemuksen myötä. Ekspertillä on kehittynyt kokemuksen kautta ongelmanratkaisuprosessi, laaja tietomäärä, kehittynyt tiedon organisointi, ja kyky käyttää tietoa tehokkaasti. Luova kyky sallii luoda uutta tietoa perustuen aikaisempaan tietoon jolloin automatisoituneet toiminnot ja käytännön kykyä, minkä avulla voi eteenpäin kentällä. (Tynjälä 1999,4.) Terveysalan ammattiin valmistuvalla on takanaan usein jo paljon kokemuksellista tietoa ja taitoa (Vilen ym 2002,59) ja näin terveystieteen ekspertti tai asiantuntija voi valita automaattisesti itselleen sopivimman tarkastelukulman tilanteeseen. (Kallio ym 2001).

Lave ja Wengerin (1991) ovat Repo ja Gustafsson (2006, 50) mukaan luoneet näkökulman, missä situationaalisuudella oppimisessa tarkoitetaan yhteyttä kulttuuriseen, sosiaaliseen ja toiminnalliseen kontekstiin. Oppimista tulee näin tarkastella tilannesidonnaisena sosiaalisena toimintana (Tynjälä 1999, 4; Koistinen 2003, 207; Sarajärvi 2003, 170. Opiskelija osallistumisensa kautta saavuttaa osaamisen kehittymisen, jossa identiteettiä ja minuutta koskevat prosessit luovat myös ammatillista kasvua ja oppimista. Harjoituksen myötä noviisi saa kokemusta ja kokemuksen myötä hän oppii soveltamaan sääntöjä kun oppijalle muodostuu tilannesidonnainen ymmärrys. (Repo & Gustafsson 2006, 50–51, Kallio ym 2001). Asiantuntijan oppiminen edellyttää teorian ja käytännön sekä yhteisöllisten taitojen integrointia refleksiivisen ajattelun kautta (Päivinen 2003, 132).

Oppimisprosessilla on suuri merkitys oppijan kannalta. Päivinen (2003, 135) näkee, että ammattikorkeakoulun tulee rakentaa sellainen oppimisympäristö, jossa asiantuntijaksi

kasvuun tuetaan tarjoamalla oppijalle mahdollisuus laajentaa minäkeskeistä maailmankuvaansa. Ammattikorkeakoulussa oppimisympäristöiksi voidaan erottaa oppilaitoksen konteksti sekä harjoittelun toteutumisen käytännön kontekstissa (McInstry 2005, 133).

Koulutuksella on mahdollisuus tarjota ohjausta ammatillisiin valmiuksiin, joihin Alsopin (2000,42) mukaan sisältyy myös erilaisista kulttuureista ja toimintatavoista oppimista ja näin ammatillisen kasvu muodostuu niin hyvistä kuin heikommistakin kokemuksista. Toiminnasta saatu palaute auttaa oppijaa käsittelemään aikaisempia kokemuksiaan ja laajentamaan nykyistä käsitystään (Päivinen 2003, 134).

Toimintaterapeuttiopiskelija oppii ammattialan ammatillisen ja ei-ammattillisen käyttäytymisen seuraamalla harjoitteluitaan ohjaavia toiminta-terapeutteja (Kasar & Muscari 2000, 43). Alsop (2000, 41) kuvaa ammatillista kasvua kielikuvalla matkasta, jossa kukin matkustaa omassa tilassaan omaan suuntaansa. Matkan päämäärä on kunkin pääosin itse määrättävissä. Osa tästä matkasta kuljetaan koulutuksen aikana erilaisissa oppimisympäristöissä, mutta ammattiin valmistautuminen vasta aloittaa oikean matkan. (Alsop 2002.)

Käytännön harjoittelutilanteissa opiskelijat kohtaavat todellisia ongelmia sekä opiskelevat teoriaa kytkettynä ammattialan taitoihin ja käytännön tilanteisiin. Käytännön tilanteissa opiskelijan on mahdollista integroida oppimaansa ja yhdistää tieteellinen tieto käytännöllisen osaamiseen. (Sarajärvi 2003, 171.) Kuitenkin yhdessä kontekstissa opittu tietotaito ei ole aina automaattisesti sellaisenaan sovellettavissa toiseen kontekstiin, vaan opiskelijan tulee konstruoida tietoisesti oppimaansa uusissa tilanteissa ja näin rakentaa omaan näkemystään ammattialastaan (Sarajärvi 2003, 170).

Kontekstin ja toimintakulttuurin ymmärtäminen syventää tietämistä ja edistää oman tieto- ja pääoman rakentamista kun osaaminen näyttäytyy erilaisten tilanteiden hallintakykynä (Raij 2003, 46–47). Raijn (2003, 47) mukaan opiskelijat ovatkin oppimisympäristössään kuin löytöretkellä, jolloin he kohdentavat huomionsa heille eri vaiheessa eritavoin merkityksellisinä hahmottuviin ilmiöihin.

Ammattikorkeakoulussa lähtökohtana on, että tulevaisuuden asiantuntija kantaa moraalista ja eettistä vastuuta ammatillisesta toiminastaan yksilönä, osana yhteisöä sekä myös kansainvälisesti (Päivinen 2003, 130).

2.3 Kansainvälistyvä ammattilainen

2.3.1 Kansainvälistyminen ammattitaitona

Opetusministeriö on antanut vuonna 2004 Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2003–2008 ja edelleen vuosille 2007–2012 ja on näissä edellyttänyt ammatillisen koulutuksen reagoivan niihin globalisaatioprosessien aikaansaamiin elinkeinoelämän ja yhteiskunnan muutoksiin, jotka vaikuttavat mm. ammatinrakenteisiin, ammattien sisältöihin ja hankittavaan osaamiseen (Siikaniemi 2006,6, OPM 2009).

Kansainvälistymisestä ja monikulttuurisesta osaamisesta on tullut oleellinen osa ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia ja kansainvälinen yhteistyö on ollut yksi ammattikorkeakoulujen toimiluvan perusteista ja kansainvälistymistä on tuettu opetusministeriön myöntämällä kehittämisvaroilla (Koistinen 2003, 206) Kansainvälistyminen antaa korkeaan prioriteetein oppilaitoksen kansainvälisille aktiviteeteille, opetuksen kansainväliselle ulottuvuudelle ja interkulttuurisille kompetensseille. (Siikaniemi 2006,9)

Kansainvälisten kvalifikaatioiden merkitys opetukseen ja opetussuunnitelmien kehittämiseen ei ole kuitenkaan vielä riittävästi selkiytynyt. Siikaniemen (2006) mukaan kansainvälinen kvalifikaatio kuvaa niitä taitoja mitä tarvitaan kansainvälisillä globaaleilla työmarkkinoilla. Wordelmanin mukaan (Siikaniemi 2006) näitä ovat kielitaito, interkulttuurinen kompetenssi ja ammatillinen kompetenssi. Ammatillinen osaaminen on ensisijaisen tärkeää mutta yhtä hyvin tarvitaan vieraan kielen taitoa ja kykyä tulla toimeen ja toimia vieraassa maassa ja vieraassa kulttuurissa. Lisäksi tarvitaan uteliaisuutta kulttuuria kohtaan ja eriomaisia vuorovaikutustaitoja. (Siikaniemi 2006,12.) Kulttuurituntemuksen ja vieraan kulttuurin historialliseen taustan tuntemus antavat selityksiä monille kulttuurissa omaksutuille tavoille, arvoille ja asenteille (Koistinen 2003, 211).

Suomessa ollaan edelleen monilla alueilla monokulttuurisia (Siikaniemi 2006,9) ja oppilaitosten kansainvälistymisen on löydettävä erilaisia lähestymistapoja. Ammattikorkeakoulutuksen luonteen mukaisesti työelämäyhteistyön ja monikulttuurisen sekä kansainvälisen osaamisen kehittämisen voi yhdistää parhaiten suorittamalla osan opiskelustaan vieraassa kulttuurissa. Tällöin opiskelijan valmiudet työskennellä oman alansa monikulttuurisessa ja kansainvälisissä ympäristöissä lisääntyvät ja kilpailukyky työmarkkinoilla vahvistuu. (Koistinen 2003, 206.)

Toimintaterapian ammatinharjoittajien tulee tietää ja tuntea ammattinsa tarjoamat mahdollisuudet ja tämä jaettu ymmärrys roolista ja ammatin tarkoituksesta tulee ylittää kansainväliset rajat kun määritetään toimintaterapeutin ammattia (Hocking & Ness 2005, 72, Sinclair 2005, 119). Toimintaterapian ammatinharjoittajat tarvitsevat myös laajenevia kansainvälisiä kontakteja ammatin kehittämiseksi (Westcotcott & Whitecomb 2003, 329) ja Smith (2001,41) näkeekin, että vain lähtemällä ”maailmalle” ja kohtaamme erilaisuutta voimme saada ymmärrystä ja tietoisuutta ammattikulttuuristamme.

Toimintaterapian kansainväliset verkostot kuten Toimintaterapeuttien maailmanliitto, The World Federation of Occupational Therapists (WFOT) sekä The European Network of Occupational Therapy in Higher Education (ENOTHE) ja The Committee of Occupational Therapist for European Communities (COTEC) pyrkivät osaltaan maailmanlaajuisen ja eurooppalaisen koulutuksen ja käytännön yhdenmukaistamiseen ja laadunlisäämiseen yhdenmukaistamalla ammatin osaamiskuvauksia ja käsitteistöä. (Hocking & Ness 2005, 72, Sinclair 2005, 119).

Toimintaterapian koulutusohjelmat eri puolilla maailmaa säilyttävät kuitenkin vahvan kansallisen kulttuurisen vaatimuksen ja niiden tuleekin olla tarkoituksenmukaisesti suunniteltuina paikallisiin tarpeisiin. (Hocking & Ness 2005 72, Sinclair 2005, 119). Tästä johtuen vielä koulutusten opetussuunnitelmien erilaisuus vaikeuttaa toimintaterapian toteuttamista maissa, jossa ammatinharjoittajia ei vielä ole (Hocking & Ness 2005, 84). Vieraassa kulttuurissa työskenteleminen antaa mahdollisuuden verrata ja reflektoida kulttuurieroja omaan kulttuuritaustaan (Sinclair 2005,119).

2.4 Kulttuuri kontekstina

Kulttuurista käsitteenä on esitetty lukuisia määritelmiä, jotka vaihtelevat jonkin verran tieteenaloittain. Antropologisessa mielessä kulttuuri on kokoelma uskomuksia, käyttäytymissääntöjä ja tapojen mukaista käyttäytymistä joiden avulla ylläpidetään käytäntöjä ja mitkä siirretään perinnöksi yhteisössä. (Awaad 2003). Kulttuuria voidaan pitää yhteiskuntana kokonaisuudessaan tai sen toteutumista toimintana etnisissä ryhmissä tai sosiaalisissa luokissa niin kansallisena, etnisenä tai alueellisena kulttuurina tai se rajataan jonkin tietyn kohteen kuten esimerkiksi eri ikäpolvien sukupuolen tai jopa organisaation kulttuuriksi. Kulttuuri on paikannettavissa ja se muodostuu ja ilmenee ajallisessa

vuorovaikutuksessa tiettyjen erityisten ihmisten kesken. (Bonder, Martin & Miracle 2004, 160).

Kulttuuri muodostuu kokonaisuudeksi sosiaalisista periytyvistä, opituista ja jaetuista käyttäytymismalleista, toiminnasta, uskomuksista, arvoista, elämäntavoista ja kokemuksista tai muista kansan tai ihmisten työn ja ajattelun piirteistä, jotka ohjaavat ihmisten maailmankatsomusta ja päätöksentekoa (Krefting & Krefting 1991; Purnell & Paulanka 1998, 2; McGruder, 2000, 81) Kulttuurin täysi ymmärtäminen vaatii hyvin laajapohjaista kuvausta (Bonder ym. 2001) Kulttuuri ei ole etnisyyttä ja rasismia, kieliryhmien eroa, myyttiä stereotypiaa, muukalaisvihaa ja yleistämistä (McGruder 2000, 83–85.) Kulttuuri käsite sisältää eri asteita kansankulttuurista monikulttuurisuuteen.

Kansankulttuurilla tarkoitetaan kansan suurelle enemmistölle tunnusomaista kulttuuriperinnettä. Siihen kuuluvat kaikki ne tiedot ja taidot, menetelmät ja välineet, jotka ovat tehneet kansan toimeentulon ja elämän tässä maassa eri aikoina mahdolliseksi. Kansankulttuuriin liittyy myös kansan käsitykset terveydestä ja sairaudesta ja sairauksien parantamisesta (Krefting & Krefting 1991).

Maailmankatsomukseksi (worldview) määritetään näkemys, jossa kulttuurin syvälinen ymmärtäminen edellyttää kulttuuriryhmän arvojen ymmärtämistä. Siihen vaikuttaa kunkin ihmisen oma subjektiivinen kulttuurinäkemys (kuinka ryhmä ymmärtää oman ympäristönsä, stereotypiat, roolit, havainnot, asenteet, ihanteet, suhteet erilaisiin tapahtumiin ja käyttäytymiseen) sekä materiaalisen ja konkreettisen kulttuurin (ympäristön esineet ja rakenteet) ymmärtämisen. (Mirkopoulos & Evert 1994, 583.) **Etnosentrismi** on uskomus, että oma kulttuuri on ylinnä muihin verrattuna ja sen standardeihin voidaan muita kulttuureja verrata (Loveland 2001). Kulttuuri vaikuttaa yksilöön, joko ekosentrisesti tai etnosentrisesti. Vieraaseen kulttuuriin mentäessä kulttuurishokki onkin eräänlainen coping metodi, kun uuteen kulttuuriin sopeutuminen on aina vaikea kokemus (Seppälä & Vainio-Mattila 1998).

Monikulttuuri termiä ei suoraan voida pitää synonyyminä kulttuuri käsitteen kanssa, vaan **monikulttuurisuus** perustuu ymmärrykseen kulttuurien erilaisuudesta, jossa samanaikaisesti tunnistetaan kulttuurien universaalisuus monien ryhmien kesken. Monikulttuurisuudessa pyritään tunnistamaan erilaisuus ja samanlaisuus eri ryhmien välillä ja yksilöiden kesken. Erilaisuudet eivät ole vain rodussa ja etnisyydessä, vaan traditioissa, arvoissa ja uskomuksissa ja käyttäytymisen malleissa. (Hinojosa & Kramer, 1992).

Kreting & Krefting (1991), MacDonald (1998) sekä Awaadin (2003, 356–362) mukaan kulttuuri toteutuu erilaisilla tasoilla, joita yleisesti ovat uskonnon-, yhteisö-, perhe ja yksilöllinen taso. Siinä on erotettavissa paikallinen taso, missä suurin osa kulttuuri normeista toteutuu (Dillard ym.1999). Vaikeammin suoraan havaittavia kulttuurin ilmenemismuotoja ovat sen sijaan esimerkiksi arvot, arvostukset, uskomukset tai asenteet. Näiden "näkyvien" ja "näkyvättömiä" ilmenemismuotojen välisestä vuorovaikutuksesta syntyy tietyn yhteisön kulttuuri, sen kollektiivinen todellisuus (Butler & Smith 2002, Bennet 1990, Mirkopoulis 1994). Tätä todellisuutta siirretään sukupolvelta toiselle virallisen ja epävirallisen koulutuksen ja kasvatuksen kautta (Loveland 1999, Kielhofner 2002, 99). Kulttuuri on aina jaettu yhteisön jäsenten kesken, se ei ole mitään yksityistä vaan toteutuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa (MacDonald 199, Loveland 1999). Se on dynaamista, alati muuttuvaa ja kehittyvää jatkuvan sulautumisen ja adaptaation kautta (Dickie 2004, 169).

Kielhofner (2002, 100) kuvaa kulttuuria merkitykselliseksi yksilön tahdolle. Kulttuurin kautta yksilöä muovaa, niin tapojen, arvojen ja pätevyyden tunteen kuin mielenkiintojen ja roolien suhteen tieto ja ymmärrys kulttuuriin kuulumisesta ja sen jakamisesta. Näistä muodostuu myös yksilön tahtoon liittyvä yleinen tietoisuus itsestä ja ympäristöstä ja erityisesti siihen liittyy tunne että kulttuurissa jaetaan toisten kanssa. (Kielhofner 2002, 44.) Kulttuuri on yksilöllistä koska se vaikuttaa yksilöön ja on yksilöiden tuottamaa. Toisaalta kulttuurimallit ja säännöt ovat dynaamisia ja kollektiivisia ja toteutuvat moniulotteisen vuorovaikutuksen kautta. (Dickie 2004,169–173, Bonder ym 2004, 159).

Kulttuuri on oppimisprosessina jatkuva, jossa uudet kokemukset linkittyvät entiseen ja muovaavat sitä (Bonder ym. 2004, 161). Gujral (2000, 440) näkee kulttuurin kompromissina perinteisten uskomusten ja uuden sosiaalisen käytännön välillä

Toimintaterapian kulttuuriperinne nojaa länsimaiseen kulttuurinäkemykseen ja globaalin maailman erilaiset uskomukset terveydestä ja sairaudesta voivat olla hyvinkin erilaisia. Esimerkiksi käsitteet työ/vapaa-aika ja mieli/keho jaot eivät esiinny kaikissa kulttuureissa ja käsitys elämän tasapainosta voi liittyä enemmän harmonian tunnistamiseen kuin päivittäisiin toimintoihin ja ajankäyttöön. (Krefting & Krefting 1992.) Alati kutistuvassa maailmassa eläminen ovat muuttaneet jokapäiväistä elämää eri puolilla maailmaa (Westcott & Whitecomb 2003, 328)

2.4.1 Kulttuuripätevyys ammattitaitona

Kulttuurisella tietoisuudella tarkoitetaan prosessia, jonka kehittyessä työntekijä pystyy paremmin havaitsemaan ja ottaman huomioon työssään potilaan terveyttä ja sairautta koskevia uskomuksia, arvoja, tapoja sekä potilaan henkilökohtaisia selviytymiskeinoja (Virkki 1999, 19). Kulttuuriseen kohtaamiseen perustuva valmius kehittyä työskennellessä eri kulttuuria olevien potilaiden kanssa ja silloin myös sanattomien viestien merkitys korostuu. (Virkki 1999, 25,27). Kulttuuripätevyyttä saavuttaakseen yksilön on opittava ymmärtämään toisia kulttuureja. Tätä ennen hänen on tultava tietoiseksi omasta kulttuuritaustastaan eli on tutkittava omaa ja toisten käyttäytymistä (Wittman & Vewlde 2002, 454).

Kulttuurienvälinen kompetenssi kuvaa niitä valmiuksia, joita edellytetään tehokkailta kulttuurienvälisen työelämän toimijalta. Näitä valmiuksia voidaan edellyttää missä tahansa vieraassa kulttuurikontekstissa toimiessa. Salo-Leen (1996) mukaan pätevät oppivat paikallisen kielen, tuntevat paikallisen yhteiskunnan historian, politiikan ja talouden. He osoittavat kiinnostusta ymmärtää ja kunnioittaa paikallisia kollegoitaan sekä saavuttavat paikallisten työtovereidensa luottamuksen ja kunnioituksen. He ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa paikallisten henkilöiden kanssa, luovat laajoja sosiaalisia verkostoja, eivät valita, eivätkä luovuta vaan ilmaisevat ammatillista tyytyväisyyttä ja sitoutuvat jatkuvaan itsensä kehittämiseen (Saloo-Lee 1996).

Monikulttuurisen tiedon avulla yksilöllä on tietoa ja ymmärrystä eri kulttuureista ja omasta kulttuuristaan, niiden historiasta, traditiosta, arvoista, tavoista. **Monikulttuurinen taito** tarkoittaa niitä taitoja joita yksilöt käyttävät tehokkaassa ja merkityksellisessä vuorovaikutuksessa eri kulttuureista tulevien henkilöiden kanssa. (Siikaniemi 2006,11.) Siikaniemen (2006,11) mukaan Pope & Reynolds (2001) määrittelivät **monikulttuuriset kompetenssit** pätevyudeksi, joiden tukemana voidaan tehokkaasti ja eettisesti oikein työskennellä eri kulttuureissa. Näitä kompetensseja ovat monikulttuurinen tietoisuus, tietoisuus siitä miten yksilöiden asenteet, uskomukset, arvot ja oletukset sekä itsetuntemus vaikuttavat niihin vuorovaikutuksen tapoihin, joilla yksilöt toimivat eri kulttuureista tulevien henkilöiden kanssa.

Kulttuuri pätevyys (culture competence) tarkoittaa avarakatseisuutta, herkkyyttä ja tietoa kulttuurin merkityksestä (Hinojosa & Kramer 1992,10, Dillard ym.1999, Wittman & Velde 2002,454, Whiteford & Wright-St Clair 2002, 130Awaad 2003, 356). Sen osatekijöinä ovat

tietoisuus, taidot, asenteet ja toiminta (Siikaniemi 2006,11). Jokikokon mukaan (Siikaniemi 2006,9) interkulttuurinen (kulttuurien välinen) taas määrittää toiminnan eri kulttuurien välisissä vuorovaikutuksissa, jolloin eri arvot, asenteet, käyttäytyminen ja kommunikaatio kohtaavat.

Kulttuuripätevyyden avulla yksilö on tietoinen ihmisten erilaisesta kulttuurisesta vuorovaikutuksesta ja on kykenevä onnistuneeseen vuorovaikutukseen toisten kanssa. Hän on tietoinen omasta kulttuuritaustastaan ja arvoistaan. Siksi kulttuuripätevyys ei ole vain taito ja vaan kulttuurienvälisesti tehokas henkilö pystyy myös sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin ja toimimaan menestyksekkäästi hyvinkin erilaisten ihmisten kanssa. (Awaad 2003, 356–362 Whiteford & Wright St-Clair (2002, 130.) Huomioita on kohdennettava kulttuurisesti pätevään toimintaan, niin terapian suunnittelussa että terapia välineitten valinnassa ja huomioitava mahdollisuus kulttuurinmukaisesti toimia yhteisökeskeisesti mieluummin kuin yksilökeskeisesti tai tarjota selviytymisstrategiaa mieluummin kuin roolin vaihtoa. (Dillars ym. 1992, 360.)

Awaad (2003, 356–362) mukaan muutos kulttuurisesti tietämättömyydestä kulttuuri herkäksi ihmiseksi edellyttääkin yksilön itsetietoisuutta ja itsearviointia, siitä kuinka arvot, uskomukset ja ennakkoluulot vaikuttavat toisiin, jotka ovat kulttuuritaustaltaan erilaisia.

Wittman& Velde (2002, 456) ovat kuvanneet jatkumon, jonka mukaan voimme tunnistaa oman kulttuuripätevyytemme. Yksilö voi siirtyä tässä jatkumossa eri vaiheiden kautta. hän voi kokea kulttuurin tuhoavana, tuntea kulttuuriepäpätevyyttä tai kykenemättömyyttä, mikä toteutuu kulttuurisokeutena. Myönteisenä kehityksessä toteutuu kulttuurisen esipätevyydenkautta kulttuuri pätevyys ja viimeisenä kulttuurietevyys.

2.4.2 Toimintaterapeutti kansainvälisenä maailmalla

Toimintaterapian koulutuksen tuli valmistaa toimintaterapeutteja kansainvälisen ja monikulttuuriseen käytäntöön. Kulttuurinen pätevyys toteutuu suunniteltujen, ohjattujen ja toteutettujen oppimiskokemusten kautta, missä opiskelija kohtaa tarvittavaa asennetta, tietoa ja taitoja. (Wittman & Velde 2002, 454–456.)

Awaad (2003,360) on kuvannut viiden kohdan suuntaviivat kulttuurisesti pätevälle toimintaterapeutille ja kulttuuri herkemman käytännön saavuttamiselle toimintaterapiassa. Ensinnä terapeutilla tulee olla kyky ja halu tutkia kulttuurisia olettamuksia ja uskomuksia ja

hänen tulee omata avoimuutta, ei-tuomitsevaa asennetta ja kykyä soveltaa. Toiseksi hänellä tulee olla tietoisuutta ja arvostamista sosiokulttuurisesta ympäristöstä, laajemmasta sosio-poliittis-taloudellisesta ympäristöstä ja sekä historiallisesta ja maantieteellisestä taustoista sekä kulttuurin ja ryhmien vaikutuksesta yksilöön. Arvioinnin yksilöllinen huomiointi, yksilöllisyys suhteessa globaaliin (holistinen) arviointimenetelmiin on hänen listallaan kolmantena tekijänä. Neljänneksi toimintojen analysoinnin kohdentaminen tulee suuntautua yksilön arvoihin ja toimintojen yksilöllisiin mielenkiintoihin sekä niihin liittyviin kulttuuriin odotuksiin ja normeihin. Viimeisenä toimintaterapian lähestymistavan tulee menetelmien ja välineiden kautta pystyä sovittamaan paremmin erilaisille ryhmille tai yksilöille. Tavoiteasettelun tulee heijastaa potilaan prioriteetteja ja oltava kulttuurisesti herkkiä ja tulosten arvioinnissa on huomioitava riippuvuus kulttuuriodotuksista esim. sairaanroolin merkitys. (Awaad 2003,360, Gujral 2000.)

Toimintaterapiassa on hyvin vähän keskusteltu kulttuurin merkityksestä ja varsinkin tutkimusta siitä on vähän. Vasta 1990- luvulla lähtien toimintaterapiassakin tiedostettu ja ymmärretty toimintaterapian toteutuksen kohdentuvan enenemässä määrin eri etnisten ryhmien ja kulttuuritaustaltaan erilaisten toimijoihin ja siten toimintaterapeuttien valmiuksista kohdata eri kulttuuritaustaltan tulevia ihmisiä asiakkaina on tullut osa ammatillista pätevyyttä.

Awaadin (2003) mukaa kulttuuripätevyys on yksi vähiten kehittynyt alue toimintaterapiassa ja siten toimintaterapeutti ei tiedosta myöskään miten voisi sitä saavuttaa. Myöskään ei ole riittävästi näyttöä kulttuuripätevyyden merkityksestä (Dillard ym.1999). Kulttuurinen yksilö tuottaa mahdollisuuden oppia itsestään avoimessa vuorovaikutuksessa ja itsen tietoinen käyttö myös kulttuurisen olentona on toimintaterapiassa tärkeää (Dickie 2004, 169–173). Kulttuurin ymmärtäminen ei ole koskaan täydellistä, mutta terapeutti voi saavuttaa kulttuurisen herkkyyden, minkä kautta hän kykenee tunnistamaan erilaisuuden mahdollisuudet ja tulee tietoisemmaksi kulttuurin vaikutuksesta omaan todellisuuteensa ja käytänteisiinsä saavuttaakseen kulttuuripätevyyden (Dickie 2004, 169–173, Awaad 2003, 362). Opiskelijoiden tulee valmistautua sosiokulttuuriseen erilaisuuteen terveydenhuollossa. Opiskelijat voivat oppia reflektiivisen harjoittelun ja vuorovaikutuksen avulla vierasta kulttuurista tulevien kanssa. Opiskelijat voivat oppia sosiokulttuurisesta erilaisuudesta tiedollisellakin tasolla, mutta tärkeintä on, että he oppivat ymmärtämään. (Gujral 2002, 456.)

Toimintaterapeutit eivät ole hyödyntäneet riittävästi mahdollisuuksia kansainvälisessä maailmassa. Toimintaterapeuttiopiskelijoista osa on tietoisia ja innostuneet kansainvälisestä käytännöstä, mutta Westcotcott & Whitecomb (2003,328) tutkimuksen mukaan

toimintaterapeuttiopiskelijat uskoivat, että heidän koulutuksen aikana kehittyneet taitonsa ja ammatillinen identiteettinsä antavat heille pätevyyden toimia toimintaterapeutin ammatissa kuitenkin vain kotimarkkinoilla. Toisaalta opiskelijat kuitenkin arvostivat mahdollisuuksia ulkomaisiin kontakteihin. Westcott & Whitecomb (2003, 328) mukaan toimintaterapeuttikoulutus rakennetaan usein hyvin paikallisesta näkökulmasta ja opiskelijat suorittavat harjoittelunsa myös paikallisesti, joten kokemukset kansallisesta terveydenhuollosta ja standardeista muodostuu vallitsevaksi ja siten opiskelijoiden on vaikeaa tehdä riittävää yhteyttä oman opetussuunnitelman ja laajemman ammatillisen näkökulman välillä. Toimintaterapeutit eivät hyödynnä globalisaation mahdollisuuksia vaikka periaatteessa globaali liikkuvuus lisääntyy myös toimintaterapian ammatinharjoittajien keskuudessa (Westcott & Whitecombe 2003, 328), tähän yhtenä syynä Kamishan (1997) mukaan on se, että toimintaterapeuttiopiskelijoilla on edelleen vähän tietoisia kulttuurisista eroista jopa omassa yhteiskunnassaan (Westcott ja Whitecombe 2003, 329).

Vastaavasti Virkin (1999,1) tutkimus pyrki selvittämään, millaiset ovat suomalaisten hoitotyöntekijöiden ammatilliset valmiudet työskennellä eri kulttuuria olevien potilaiden kanssa. Tutkimuksen mukaan lähes 80 % osallistuneista kokee tarvitsevänsä kulttuurinmukaista koulutusta. Vahvimmat ammatilliset valmiudet suomalaisilla hoitotyöntekijöillä olivat kulttuurisen tietoisuuden ja heikoimmat vuorovaikutukseen liittyvissä tekijöissä.

Kulttuurinen pätevyys edellyttää kriittistä ajattelua, mutta Wittman & Velde (2002) mukaan koulutuksen aikana on vaikea saavuttaa riittävää kulttuurista pätevyyttä, koska kriittinen ajattelu ei ole tarpeeksi kehittynyt. Tärkeää olisikin ymmärtää kuinka kouluttajat voivat ohjata opiskelijoita saavuttamaan riittävä pätevyys kohtaamaan monikulttuurinen globaali maailma. (Wittman & Velde 2002, 454–456). Fitzgeraldin (2002) mukaan kulttuuripätevyys ja ammatillinen pätevyys ovat sidoksissa, mutta vaikka kulttuuri on ammatillinen asia, se ei kuitenkaan ilmene hyvin ammatillisissa tai ammatillisessa kehityksen opetussuunnitelmissa. Toimintaterapia tarvitsee kansainvälisiä kontakteja toimintaterapiankehittämiseksi (Westcott & Whitecomb 2003, 329).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ja kuvata kuinka toimintaterapian ammatillinen osaaminen saavutetaan kansainvälisessä opiskelijavaihdossa toteutetussa ohjatussa harjoittelussa.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

Minkälaista ammatillista pätevyyttä toimintaterapeuttikoulutuksen aikana suoritettu vaihto-opiskelu on tarjonnut.

Minkälainen merkitys ulkomailla suoritetulla ohjatulla harjoittelulla on ollut ammatillisen identiteetin kehittymiselle.

Minkälaiset kulttuuriset tekijät ovat ohjanneet kansainvälisessä vaihdossa toimintaterapeutin ammatillista osaamista

3.2 Tutkimuksen aineiston keruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin laadullisella temahaastattelulla, jossa tutkimuksen haastateltavat muodostuivat niistä toimintaterapeuteista, jotka olivat toimintaterapeuttikoulutuksensa aikana suorittaneet osan ammattiopinnoistaan kansainvälisen vaihto-ohjelman kautta ulkomailla. Haastateltavat haettiin Toimintaterapeuttien keskustelukanava - Toinet kautta sähköpostitse syyskuussa 2002 (liite 2). Haastateltavat ilmoittivat vastaamalla sähköpostilla halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Tutkimukseen ilmoitti sitovan halukkuutensa 8 toimintaterapeuttia. Tutkija otti yhteyttä jokaiseen haastateltavaan puhelimitse ja sopi aineistonkeruun suunnitelman kunkin kanssa erikseen haastateltavalle sopivaan paikkaan ja ajankohtaan. Haastateltavaksi ilmoittautuneille lähetettiin kirjeitse / sähköpostitse sanomana (liite 3) pyynnön kirjata taustatietojaan sekä lyhyesti kuvata vaihto-opiskelun aikaista opiskeluaan ja muistikuviaan haastatteluun valmistautumiseksi. Haastateltavilla oli vaihto-opiskelustaan kulunut eripituinen aika, jolloin oli tärkeää että he saattoivat orientoitua etukäteen. Tutkimusmenetelmänä varsinaisena

aineiston keruuna käytettiin laadullisen tutkimuksen mukaan puolistrukturoitua teemallisesti ohjattua haastattelua kansainvälisestä vaihdon kokemuksesta. Teemahaastattelussa Hirsijärvi, Remes & Sarajärvi (2004, 197) mukaan teema-alueet ovat haastattelussa tiedossa, mutta niiden järjestystä ei ohjaa tarkka struktuuri.

Haastattelut toteutuivat yksilöhaastatteluina Hirsijärvi ym. (2004, 199) haastateltaville sopivana ajankohtana heidän valitsemassaan paikassa kesällä 2003. Haastattelut toteutuivat pääosin haastateltavan työpaikalla työajan ulkopuolella vain haastattelijan ja haastateltavan läsnä ollessa. Haastattelut nauhoitettiin kasettinauhurilla yksitellen jokainen omalle C-kasetille. Haastattelu eteni haastattelijan laatiman teemallisen haastattelurungon (liite 4) avustuksella, jota noudatettiin viitteellisesti sekä lisäksi vapaalla keskustelulla haastateltavan nostamista teemoista. Teema-alueet haastattelussa olivat tutkijan luomia ja edustavat haastattelukysymyksiä (Hirsijärvi & Hurme 2001, 66.)

Haastattelussa teema-alueiden kysymyksiä käytettiin johdattelevina ja keskustelua rajaavina sekä kiinnostusta sallivina teemoina. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 67) Hirsijärvi & Hurme (2001, 111) mukaan haastattelijalla voi tarjota teemoilla ajallisen kehyksen lisäksi paikkaan tai olosuhteisiin liittyvät rajat, joiden sisällä vastaukset liikkuvat ja tässä rajoitettiin kertomuksellisesti alkaen vaihdon suunnittelusta päättyen vaihdon kotiinpaluuseen ja nykyiseen ajankohtaan.

Haastattelun aikana haastateltava sai omasta valinnastaan kuvata asioita. Näin haastattelusta muodostui kunkin haastateltavan kansainvälisen vaihdon matkasta ajallinen kertomus haastateltavan omana kuvauksena. Persoonallisen ammatillisen tarinan rakentaminen on hyvä keino tuottaa reflektiivistä suhtautumista omaan ammatilliseen osaamiseen ja asiantuntijuuteen (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 41). Narratiivin-omainen lähestymistapa Repo & Gustafsson (2006, 52.) mukaan tarjoaa haastateltavalle oman näkökulman tulkinnan ja kontekstiin sidonnaisuuden valitsemalla tapahtumat ja tilanteet (Repo & Gustafsson 2006, 51; kas. myös Hirsijärvi & Hurme 2001, 161) Kertomus voi saada monia muotoja ja sisältöjä kertojan tilanteen ja kontekstin mukaan kun kertoja saa harkiten valita sen minkä hän ottaa mukaan ja mitä jättää pois (Repo & Gustafsson 2006, 52.)

Haastattelu lopetettiin kun haastateltava ei halunnut lisätä mitään haastatteluun. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti nauhalta kokonaisuudessaan kukin haastattelu erikseen ja tekstiä kertyi kaikista haastatteluista Times New Roman -fontilla 1½ rivinvälillä, 12 yhteensä 114 sivua.

3.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Tutkimusaineiston analyysinä käytettiin laadullista sisällön analyysiä. Sisällön analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Kynäs, Vanhanen 1991, Tuomi & Sarajärvi 2002, 105, Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Sisällönanalyysi menetelmän avulla voidaan analysoida kirjoitettua ja suullista aineistoa ja tarkastella asioiden ja tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 21). Sisällönanalyysin avulla aineisto tiivistyy tutkittavan ilmiön kuvaamiseksi lyhyesti ja yleistävästi, jolloin tutkittavien ilmiöiden väliset suhteet saadaan selkeinä esille. Laadullinen informaatio voi olla esimerkiksi verbaalisessa muodossa olevia kirjoitettuja haastatteluja, joita menetelmän avulla tarkastellaan ja analysoidaan systemaattisesti (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 23). Tässä informaatio oli 114 sivua haastattelujen litteroitua tekstiä.

Tässä tutkimuksessa analyysiä on ohjannut tutkijan tahtona halu tarkastella aineistoa osin sisällön ohjaamana ja osin teorialähtöisyys, koska aineiston keruuta ohjasi teemahaastattelu rajattuna kontekstina. Näin abduktiivisessa päättelyssä aineistolähtöisyys ja valmiit mallit vaihtelevat (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99.) ja tässä haastattelu on toiminut käsitekartan omaisena viitekehyksenä (vrt Tuomi & Sarajärvi 2002, 113; 2009, 109). Analyysirunko sisältää luokituksen induktiivisen sisällönanalyysin mukaisesti. Aineistosta on poimittu pelkistettyinä ilmauksina ryhmitellen nimettyjen luokkien mukaisesti, jotka on aineiston luonteen mukaisesti jaettu ajalliseen järjestykseen vaihtoon lähdöstä kotiinpaluuseen. Ajallinen jaottelu nostaa esiin aineistossa esiintyneen kolmijakoisuuden, jota puolistrukturoitu haastattelurunko on ohjannut.

Taulukko 1 Aineiston keruu ja analyysi prosessina (Tuomi & Sarajävi 2009, 109)

↓	8 toimintaterapeutin haastattelua, josta kertyi noin 114 sivua sana sanalta auki kirjoitettua tekstiä haastatteluaineistoksi
	Aineiston lukeminen ja erittely haastattelu kerrallaan
	Haastatteluista asiakokonaisuuksien etsiminen ja kokoaminen pelkistetyiksi ilmauksiksi Pelkistettyjen ilmausten listaaminen
	Samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen pelkistetyistä ilmauksista
	Pelkistettyjen ilmausten yhdistäminen ja alaluokkien muodostaminen
	Alaluokkien yhdistäminen ja yläluokkien muodostaminen niistä
	Yläluokkien yhdistäminen ja kokoavan käsitteen eli pääluokan muodostaminen
	Pääluokista yhdistävän lausekkeen muodostaminen

Aineistoa on käsitelty Tuomi ja Sarajärven (2002, 111, 2009, 109) mukaisesti soveltanen, siten, että pelkistettyjen ilmausten koontia ja ryhmittelyä on ohjannut käsitekartta haastattelurungon mukaan luodut käsitteet.

Tutkimusaineistosta erotetaan samanlaisuudet ja erilaisuudet luokkien tulee olla toisensa poissulkevia ja yksiselitteisiä (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,23, Tuomi & Sarajärvi,2009). Sisällönanalyysissä tarkastellaan aineiston merkityksiä, tarkoituksia ja aikomuksia, seurauksia sekä yhteyksiä (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,23).

Analyysiyksikkö määriteltiin ennen analyysiprosessin aloittamista ja tässä työssä valittu analyysiyksikkö on ajatuskokonaisuus (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,23, Tuomi & Sarajärvi,2009). Eteneminen analyysiyksikön valinta, aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, aineiston luokittelu ja tulkinta sisällönanalyysin luotettavuuden arviointi (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 24, Tuomi & Sarajärvi, 2009, 113)

Aineiston pelkistämisen avulla aineisto tiivistetään litteroimalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset (Tuomi & Sarajärvi 2002, 111.) Aineistosta määriteltiin ensiksi haastattelukohtaisesti asiakokonaisuuksia, jotka ryhmiteltiin teemojen perusteella. Tuomi & Sarajärven (2002, 111) mukaan sisällönanalyysissä ajatuskokonaisuus voi sisältää useita lauseita.

Näin oli mahdollisuus rajata aineistoa, poistaa siitä epäolennaisia taitoistuvia ilmauksia ja tarkastella aineistoa sitten tutkimuskysymysten valossa (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,26) lähtökohtana ovat kuitenkin olleet haastateltujen kuvaamat alkuperäiset ilmaukset (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,26)

Pelkistetyt ilmaukset koottiin käsitteen mukaisiksi ryhmiksi ja nimettiin muodostaen alaluokkia yhdistellen samansisältöiset ilmaukset. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,29, Tuomi & Sarajärvi 2009, 119) Ryhmittelyssä pelkistetyistä ilmauksista on etsitty **samanlaisuuksia ja erilaisuuksia** ja ne on ryhmitelty samaksi luokaksi ja annettu sille sisältöä kuvaava nimi Latvala & Vanhanen-Nuutinen (2001,28) ja Tuomi & Sarajärvi 2009, 119 mukaisesti. Teorialähtöisen analyysin mukaisesti aineiston ryhmittelyä on ohjannut aineistoa kuvaavat teemat, jolloin aineiston ajallisuus on yhdistynyt eri haastatteluja yhdistäväksi (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,30, Tuomi & Sarajärvi 2009, 114) analyysirunkona on muodostettu väljästi (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,31, Tuomi & Sarajärvi 2009, 115) haastattelussa käytetty teemallisuus vaihtokokemuksen tapahtumien ajallisuus.

Taulukko 2 Esimerkkinä pelkistettyjen ilmausten ja alaluokan välinen yhteys

irtiottoa koulusta ei odotuksia pärjääminen / selviäminen jalat maassa miten muualla kiinnostus kulttuurista ja matkailusta opintoihin sopiva kielitaidon parantaminen itsensä testaaminen Jotain erilaista tiedon saaminen maasta erilaisten olosuhteiden kokeminen ja haaste	TAVOITE
---	----------------

valinnan helppous sai valita omatoiminen hankinta kielen helppous	
avoimuus voimavara uusi ihminen itseluottamus itsensä tunteminen/ itsevarmuus	MINÄ ITSE

Alaluokat on jaettu haastattelua ohjaavan ajalliseen jatkumoon, jossa kertomus on edennyt vaihtoon lähdöstä kotiin päättyen vaihdon aikana saadun kokemuksen kautta kotiin paluuseen ja opiskelijan jatkumiseen valmistumiseen toimintaterapeutiksi.

Alaluokista on muodostettua edelleen samansisältöisiä luokkia yhdistäen yläluokat ja edelleen koottuna pääluokat vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Kynäs & Vanhanen 1991, Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,32, Tuomi & Sarajärvi 2002, 2009).

Taulukko 3 Yläluokasta pääluokkaan ja yhdistävän lausekkeen muodostuminen

yläluokka	pääluokka	yhdistävä
Lähdön tavoitteena Valmistautuminen Vuorovaikutus ympäristön kanssa	VAIHTO MATKANA	TOIMINTATERAPEUTIN KOKEMUS VIERAASSA KULTTUURISSA OPISKELUN MERKITYKSESTÄ AMMATISSA OSAAMISELLE
Kulttuurishokkina Merkityksettömyys Haasteita	KOETTELEMUS	
Hyötynä saatu Minä itse Selviytyminen Saavutettu voitto	OMA SAAVUTUS	
Jakaminen toisten kanssa Oppiminen Elämä jatkuu	EVÄÄT AMMATTIIN	

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastateltavina oli kahdeksan toimintaterapeuttia, jotka ovat yhtä lukuun ottamatta suorittaneet koulutuksensa ammattikorkeakoulussa. Toimintaterapeutti, joka ei ole valmistunut ammattikorkeakoulusta on kuitenkin suorittanut vaihtonsa nykyisen vaihto-ohjelman puitteissa. Vaihto-opiskelu korkeakouluissa tarkoittaa vähintään kolme kuukautta kestävästä opiskelu- ja harjoittelujaksosta ulkomailla, mikäli ne sisältyvät kotiyliopistossa suoritettavaan tutkintoon. Vaihto-opiskelija ei suorita ulkomailla koko tutkintoa. (Cimo 2008). Haastateltavat ovat opiskelleet eri ammattikorkeakouluissa.

Vaihdoissa ollessaan he ovat olleet iältään 23–35 -vuotiaita ja kaikki ovat naisia. Heidän valmistumisestaan on kulunut puolesta vuodesta viiteen vuoteen ja he ovat valmistumisensa jälkeen työelämässä toimintaterapeutin työtehtävissä. Vaihto on viidellä toimintaterapeutilla sisältänyt myös teoreettista opiskelua toimintaterapian ammattiaineissa kohde paikkakunnan oppilaitoksessa ja kolmella vaihto on sisältänyt ohjattua harjoittelua koko vaihdossa olo ajan. Yksi toimintaterapeutti suoritti ohjattua harjoittelua kahden kuukauden ajan, muiden vaihto-aika oli kolmesta – neljään kuukautta.

Vaihdoissa he ovat olleet pääosin opiskelujen loppuvaiheessa neljännen, viidennen tai kuudennen lukukauden aikana. Vaihtoon lähtemisen edellytyksenä ovat vähintään yhden lukuvuoden opinnot ja opiskeluaikana ulkomailla on vähintään 3 kk ja enintään 12 kk (Cimo 2008). Kaksi heistä suoritti vaihdon yksin muut yhdessä toisen toimintaterapeuttiopiskelijan kanssa, kuitenkin niin että varsinainen ohjattu harjoittelu toteutettiin eri paikoissa. Kaksi toimintaterapeuttia suoritti vaihdossa ohjattua harjoittelua yhdessä toisen opiskelijan kanssa. Kolmella vastaajista oli aikaisempi ammatillinen koulutus ja heistä yhdellä terveydenhuollon tutkinto. Kolmella haastatelluista oli aikaisempaa kokemusta ulkomailla työskentelystä. Vaihdon toteutumisen kohdemaista kaksi oli Pohjoismaissa, kolme Keski-Euroopassa ja kolme kauempana.

Haastatelluilla oli kohdemaassa tarvittavaa kielitaitoa vaihtelevasti, osa suoritti kieliopintoja kotimaassa ja osalle vaihtokohteessa tarjottiin mahdollisuutta opiskeluun.

4.2 Toimintaterapeuttien kokemus vieraassa kulttuurissa opiskelun merkityksestä ammatissa osaamiselle

Toimintaterapeutit saavuttivat vaihdossa toteutuneella harjoittelulla ja opinnoilla vähemmän ammatillista osaamista kuin lähtiessään olivat toivoneet, vahvuuksina saatiin kulttuurisen ymmärryksen ja herkkyyden lisääntymistä sekä kielitaidon parantumista.

4.2.1 Vaihto matkana

Toimintaterapeuttien kansainvälinen vaihto alkoi vaihtoon lähtöön motivoitumisella ja valmistautumisella. Vaihdon aikana toimintaterapeutit olivat vuorovaikutuksessa erilaisissa toiminta- ja työympäristöissä.

Lähdön tavoitteena. Toimintaterapeutit lähtivät opiskelussaan vaihtoon useimmiten ilman suuria odotuksia, vaihto koettiin irtiottona koulusta, haluna nähdä miten muualla toimitaan tai ylipäänsä toivottiin erilaisen kokemuksen saamista. Vaihtoon ei osattu asettaa realistisia tavoitteita, koska tieto kohdemaasta sekä tulevista opinnoista oli vähäistä. Monen toimintaterapeutin valintaperusteena olivat sattumanvaraiset mahdollisuudet, kaiken kaikkiaan erilaisen kokeminen ja oma pärjääminen erilaisissa olosuhteissa. Vaihtoon lähteminen oli myös vaihtoehto opiskelulle. Tavoite suuntautui pääosin henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluna. Vaihtoon lähtö oli myös osalle suuri unelma ja pitkän ajan haave, mikä oli asetettu jo päämääräksi toteuttaa jo opiskelujen alussa.

H6 Ja toisaalta se oli varmaan sellanen testi itelle, että mihin oikeastaan, että nyt tarvii tehdä jotain erilaista ja se, että oli valmistumassa, piti päästä testaaman että pystyykö siihen ja kaikin puolin silleen, että joutuu ihan totaalisesti vieraaseen maahan, sulla on vaan se kavari ja miten sä selviät siellä, en mä oikein osaa selittää sitä,

H2 ei ollut hirveen korkealla tavoitteet sinne mennessä, että mä olen aika realistinen tai sellanen jalat maassa persoona tai mieluummin vähän alakanttiin niinku ainakin tässä tapauksessa, vieraalle maalle lähetään, niin ei sinä aivan hirveen korkeat odotukset voinut ollakaan kyllä se oli

H7Tavoite oli saada elämän, koko elämän näkökulmasta, uusi kokemus ja mitä mä odotin , mä odotin en kuitenkaan mitään helppoa kokemusta Mä ajattelin ,että mä tiedän että uudessa kulttuurissa toimiminen ei välttämättä tuo kaikkea hyvää

Vaihto-opiskelun ajankohta oli usein muihin opintoihin sopivaan aikaan tai vain tarjosi jopa irtiottoa koulusta ajatuksella ”nyt tai ei koskaan”. Suurin osa haastateltavista lähti toisen opiskelijan kanssa yhteisesti sovitusti joko opiskelukavereina tai yhteisen mielenkiinnon vuoksi. Yksin lähteneet toimintaterapeutit suunnittelivat vaihtokohteensa valinnan päämääretietoisemmin. Tavoitteeksi asetettiin myös kielitaidon parantumisen sekä vaihtoon lähtöä ohjasi myös kiinnostus toisiin kulttuureihin tai matkailuun. Yksin lähteneet hakivat selkeästi muutosta opiskeluun tai omaan elämäänsä.

H6 jonnekin muualle kattoon että millainen on meininki jossain muualla siellä ja sitten mä sain puhuttua kurssikaverin ympäri, kun kummallakin oli sellanen elämäntilanne että teki todella hyvä olla poissa normaaleista kuvioista ja se oli oikeastaan se mikä osittain sitten ajoi siihen että minkä oli halunnut tehdä pitkän aikaan

H2 Alkukankeuden jälkeen ihan hyvin eli kun pakotti itsensä käyttämään sitä taitoa mitä oli ja niinku huomasi sitten vaikka sano jonkin sanan väärin tai ettei se mekkään kieliopillisesti täydellisesti, kun vaan puhu, niin mun mielestä kielitaito kehittyi varsin hyvin jota en voi sano nyt tietenkään ku se on vähän unohtunut mutta kyl se aika hyvin sitä vaan pärjäs.

H5 Itse asiassa ne ei ollut korkealla, mä lähdin avoimin ovin, en mä odottanut yhtään mitään

Ammatillisesti tavoitteena oli halu nähdä miten muualla toimintaterapiaa toteutetaan, halu oppia uutta ja savuttaa uusia taitoja ja silloin vaihto kohdemaata valittiin perustellusti perustuen toimintaterapian ammatin perinteisiin.

H7 ja mä itse koin että kun mä menen niin mä otan sen kaiken kokemuksen myös ammatillisesti mutta että myöskin elämän kokemusta että mä enemmän niinkuin valmistelin sitä

H1 No ei oikein osannu odottaa koska se tieto siitä määräpästä ja mitä siellä tapahtuu oli niin hirveen vähäistä ja ei ollu odotuksia eli me periaatteessa lähettiin soitellen sotaan ja mä ajattelin

Vaihtoon lähdettiin testaamaan itseään erilaisissa olosuhteissa ja saamaan uusia kokemuksia. Vaihtoon lähtöä ei tavoitteellisesti mietitty etukäteen vaan päätös lähtemisestä tehtiin nopeasti, matkaan lähdettiin nopealla aikataululla ja tietämättä tulevasta paljoakaan ainoana tavoitteena saada kokemusta, tutustua kulttuuriin tai saada omaan elämään jotain uutta. Vaihtoon lähtöä ei suunniteltu vaikka opiskelijan lähtö kansainväliseen vaihtoon tulisi olla osa henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja siihen kirjattuna. Vaihto oli kuin suuri tuntematon, johon kuitenkin suhtauduttiin ”jalat maassa” – realistisesti. Vaihtolähdön käytäntöjen vakiintumisen myötä kokemusta lähtijöiltä on kerätty joten opiskelijalla on jo usein mahdollisuus perehtymällä aikaisemmin vaihdossa olleiden raportteihin saada kokemusta ja tietoa vaihdosta, tarpeen mukaisesti kielikoulutusta sekä maan kulttuuriin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmiin perehtymisestä.

H8 No semmonen että, aina on ollut kiinnostu muita kulttuureja kohtaan ja se mikä sa sitten liikkeelle oli koulun puolesta se tehtiin niin helpoksi ja sitä tarjottiin sitä mahdollisuutta ja se oli yksi tosi tärkeä juttu että se oli olemassa se mahdollisuus ja niin mä ajattelin että ei varmaan toista tällaista mahdollisuutta tuu

H2 Ei mitään mutta mitä sitten netistä tuli katsottua, ei ollut harmaata aavistusta että mihin tässä oltiin menossa ! Et selviäis hengissä tota niin,

H7 Mitä mä odotin, mä odotin ? ehkä semmonen suurin ajatus oli saada se että mä olisin ,motiivi alun pitäen oli kun mä lähden ulkomaille oli että mitä on toimia vieraassa kulttuurissa ja tehdä työtä siellä jonkun aikaa ja siitä mulla kun ei ollut kokemusta ja mä olisin halunnut sen kokea

Valmistautuminen. Kohdemaan valinta määräytyi olemassa olevien vaihto-ohjelmien puitteissa ja vaihtoehtoisuutta ei ollut usein tarjolla johtuen opiskelun ajankohdasta, koulujen sopimuksista ja tarjotuista vaihtoehtoista. Valintaa ohjasi opettajilta saatu tieto, kohdemaan kieli oli ennestään tuttua tai maasta tiedettiin jo jotain entuudestaan. Haastattelujen ajankohtana vaihto-ohjelman tarjoama rajattu valinnaisuus helpotti päätöstä.

H8 No silloin ihan varmaan kun se päätös tehtiin niin en yhtään mitään, sen että missä päin se on , sen tiesin ja sitten kun se haku prosessi tuli niin nopeasti, niin sen jälkeen , vuotta ennen me haettiin ja saman tien päätettiin ja sitten alko hirveen pännääminen

Matkaan lähdettiin usein nopealla aikataululla ja siten valmistautuminen oli pintapuolista, jonkin verran kielitaitoa hankittiin etukäteen, saatiin jonkin verran tietoa kohdemaasta yleisesti sekä vaihto-ohjelmasta.

H1 No ei oikein osannu odottaa koska se tieto siitä määräpästä ja mitä siellä tapahtuu oli niin hirveen vähäistä ja ei ollu odotuksia eli me periaatteessa lähettiin soitellen sotaan ja mä ajattelin

H5 Nää oli ne valmistautumisen kohteet koska mä tiesin että jos mä en osaa puhua jalkapallosta mä en myöskään ikinä pysty sopeutumaan ikinä siihen kulttuuriin , että ne oli enemmän kulttuurisia asioita

Vaihto-ohjelma hakemukset ja suunnitelmat tehtiin nopeasti. Opiskelijat olivat yhteydessä oppilaitoksensa kansainvälisistä asioista vastaavan henkilön kanssa ja kuuluivat jonkin verran aikaisemmin harjoitteluissa olleiden kokemuksista. Pääosin toimintaterapeutit etsivät itse tietoa kohdemaasta, opiskelumahdollisuuksia ja rahoitusvaihtoehtoista. Lähtövalmistelut toteutettiin nopeasti ja valmistautumiseen ei käytetty muuan opiskelun ohessa paljoakaan aikaa. Nykyisin opiskelijan lähtö kansainväliseen vaihtoon on opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattu ja edellyttää opiskelijalta sitoutumista ja valmentautumista

usein perehtymisellä aikaisemmin vaihdossa olleiden raportteihin kokemuksista vaihdosta, tarpeen mukaisesti kielikoulutusta sekä maan kulttuuriin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmiin perehtymistä.

H7 Mulla ei ollut mahdollisuutta varautua niin että olisin tutustunut kulttuuriin ei ollut aikaa kuin netistä katsoa , sitten tota toki kuin tiedustelin tältä henkilöltä joka oli siellä käynyt

H2 Ei mitään mutta mitä sitten netistä tuli katsottua, ei ollut harmaata aavistusta että mihin tässä oltiin menossa ! H2Et selviäis hengissä tota niin

Vuorovaikutus ympäristön kanssa. Toimintaterapeutit toteuttivat vaihtoansa pääosin erilaisissa kliinisissä harjoitteluympäristöissä, sairaaloissa, terveyskeskuksissa tai kuntoutuslaitoksissa sekä osin paikallisen yliopiston opetukseen osallistumalla yhdessä toimintaterapeuttiopiskelijoiden kanssa. Harjoittelussa heillä oli joko oman alan tai muu terveysalan ammattihenkilö ohjajana. Toimintaterapeutit toimivat erilaisissa sosiaalisissa ja kulttuurisissa sekä fyysisissä ympäristöissä vaihdon aikana.

H1 ja me päästiin sellaseen taloon, jossa oli nelkytkaks opiskelijaa ja ne oli melkein kaikki vaihto-opiskelijoita eli meillä oli siinä talossa yksi keittiö eli me oltiin kaikki iltasin siellä keittiössä ja laitettiin sitä ruokaa eli sieltä tuli sit sellanen, meillä oli tosi loistavat sosiaaliset verkostot eli tosi multi .mitä sitä sanotaan kansainvälistä touhua, oli ruotsalaisia, jenkkejä oli brasilialaisia ,siis oli miltei mistä tahansa oli väkeä eli sosiaalinen puoli niinku palkitsi viikonloppuna kun tuli se kauhee koti-ikävä , niinku sit meni sinne vähäksi aikaa juttelemaan niin se sit autto ja me oltiin hirveen paljon mukana kaikessa

Kohdemaassa toimintaterapeutit kohtasivat monenlaisia haasteita, kulttuurieroja ja yhteiskunnan eroja, tapojen eroina. Toimintaterapeuttien kohdalla pohdintaa ilmeni suhteessa ammatillisiin käytäntöihin ja asiakkaiden kanssa käytyyn vuorovaikutukseen. Omat taidot ammatissa toimimiseen kohdattiin haasteellisiksi. Harjoittelua helpotti muiden opiskelijoiden tuki sekä suomalaisen opiskelijan kanssa jaettu kokemus.

H2 Hirveen hyvin, Tosi hyvin ja jotenkin kauheen vastaanottavaisia ne ihmiset siellä työpaikalla ja opettaja kuntoutushenkilökuntaa, oli semmonen oikein, erittäin hyvä vastaanotto ja sekin varmaa vahvisti sitä että oli ihan kiva tulla tänne.

H1 No itse asiassa ei niin helposti, et se ollut ne vetäyty ittekin ja en tiedä et ollutko niillä ne sosiaaliset suhteet muualla ulkopuolella sen talon ja et se ollut vaan sellasta et ”terve” ja ”mitä kuuluu” et ei se se jäi vaan pintapuoliseksi.

H7 ihmiset ottivat mut ihan kivasti vastaa mutta ehkä siellä pidettiin enemmän etäisyyttä ja mulla ei niin ollut tarvettakaan siihen luoda kontakteja ja me käytiin kyllä käytiin päivällä yhdessä ja

Toimintaterapeutit toteuttivat vaihtoa eri kielialueilla, jolloin osalle kieli oli entuudestaan tuttua jo aikaisemmissa opinnoissa opittua ja osalle kielitaito hankittiin ennen vaihtoon lähtemistä tai vasta paikan päällä opiskellen. Kielen osaamattomuus vaikeutti aluksi tutustumista muihin ihmisiin sekä harjoittelussa kommunikointiin asiakkaiden sekä harjoittelun työkavereiden kanssa, kielen hallinnan myötä kommunikointi helpotti myös vastavuoroista suhtautumista ja kulttuurin ja tapojen omaksumista.

H8 jälkikäteen on harmittanut että jos olis osannut sitä kieltä olis paremmin niin olis pystynyt antamaan niille ihmisille enemmän ja se koulun, juuri sen luokan opettaja kysyi että olisko teillä vielä vinkkejä ja me vaihdettiin niitä kokemuksia puolin ja toisin ja me tehtiin siellä ja me katottiin ai toi tekee noi ja sen vois tehdä näin ja hän pyysi palautetta omasta työstään

Toimintaterapeutit asuivat joko tai perheissä, jolloin heillä oli yhteys paikallisiin asukkaisiin myös vapaa-aikana tai opiskelija-asunnoissa, jolloin kommunikointia oli enemmän muiden ulkomaalaisten kanssa. Vuorovaikutusta tapahtui harjoittelun tai opiskelun yhteydessä sekä jonkin verran vietettiin vapaa-aikaa muiden opiskelijoiden kanssa tai harjoittelun työkavereiden kanssa kuitenkin yhteys paikallisiin jäi vähäiseksi kahdestaan toisen suomalaisen kanssa vaihdossa olleilla.

H6 Itse asiassa samassa eri yksikössä oli kaksi paikallista samasta koulusta samalta kurssilta olevaa opiskelijaa ja sillä tavalla en yksin ollut ja he olivat saatavilla kokoajan periaatteessa. et sillä tavalla en ihan yksin

H2mä en ole hirveen sosiaalinen et kauheesti pitäis kokoa ajan olla niinku happeningiä

Vaihdossa koettiin itsensä ulkomaalaiseksi, mikä ilmeni tapojen erona tutustumisen vaikeutena, erilaisen työkulttuurin omaksumisen. Kuitenkin toimintaterapeutit olivat yleisesti tyytyväisiä saamaansa vastaanottoon ja kohteluun harjoittelupaikoissa.

H3 Joten sen suhtautumisen , jotenkin, ei välttämättä puheen kautta vaan sen ihmisen olemisen kautta miten se lähti kommunikoimaan, Jotkut oli hyvinkin sellasia kylmän viileitä ja jotkut sellasia älyttömän ihanan lämpöisiä ja iloisia ihmisiä niin semmosia että tuntee todella tervetulleeksi itsensä

H5 sitten se mun kenttäohjaaja otti niin positiivisesti vastaan että hän kutsui mut kaikille kekkereilleen ja esitteli mut ystävilleen ja sitä kautta se sosiaalinen ympäristö lähti laajenemaan ja mulla on niin helppo tutustua ihmisiin

Harjoittelut koettiin haasteelliseksi erilaisen toiminta- ja työkulttuurin vuoksi. Toimintaterapiaa toteutettiin perinteisillä, toimintaterapeuteille tutuilla menetelmillä, eivätkä siten toimintaterapeutit kokeneet saavansa tuonut uutta ammatillisesti. Tämä lisäsi itseluottamusta ja aikaisemmin opittua pystyttiin soveltamaan erilaisissa ympäristöissä.

H3 Se oli haasteellista jo sen kielen kannalta ja periaatteessa siinä pääsi hirveen hyvin käyttämään sitä kaikkea hankittua tietoa, semmosta lääketieteellistä tietoa . Kaikki lähti elämään ihan täysin siellä

H5 Olettaisın että on, olettaisın, että , se kertoo siitä, että on valmis sopeutumaan erilaiseen yhteisöön, työyhteisöön ja on avoin niin kuin tekemään työtä ja se että tavallaan haluaa nähdä ammatissa jonkun muun puolen, koska se tapa tehdä työtä on hiukan erilainen toisessa maassa

4.2.2 Koettelemus

Toimintaterapeuttien kansainvälisen vaihdon kokemus toi mukanaan kulttuuriin sopeutumista, monenlaisia haasteita sekä myös turhautumista ja myös kokemusten mitätöintiä.

Kulttuurishokkina. Kulttuuri kohdattiin monella tavalla ja kulttuurishokki oli läsnä yhtenä koettelemuksena niin harjoittelussa työkulttuuriin liittyvänä kun elämisessä kuin paikallisiin tapoihin tottumisenä. Toimintaterapeutit kuvasivat, että näissä kokemuksissa erityisesti vieraan kielen oppiminen oli aluksia vaikeaa ja kommunikointi koettiin haasteelliseksi. Kulttuurishokkia kuvattiin kohdemaahan sopeutumisen aikana ja mutta myös kotimaahan palatessa. Koti-ikävä ja yksinäisyys olivat ohimeneviä, yksi toimintaterapeuteista oli keskeyttänyt vaihtoaikansa kotimaan lomalla.

H7 Shokki - mä olin hämilläni , mä olin ihmeissäni ja välillä mä olin että osaanko mitään mä en uskonut itseäni vaikka sellasia tunteita oli ja jos noi täyttää sen shokin niin mä en osaa sanoa tiettyä ajanjaksoa ,mutta koko sinä aikana tuli välillä outoja tilanteita jossa mä en osannut selittää vaan muuta kuin kulttuurierolla.

H8 Ooh hyvin negatiivisesti ja se ensimmäinen päivä oli niin kamala, että me mietittiin illalla että lähetäänkö kahden viikon jälkeen pois että rusketutaan ensin vähän

H7 Siperia opettaa. Se on negatiivinen lause mutta mun mielestä se on sarkasmia mitä se on että parhaat opit tulee siellä miss on ne suurin hierre

Erilaisuutta ulkomaalaisena kohdattiin, koska osin oltiin tottumattomia vieraaseen kulttuuriin ja kulttuurieroihin ja erilaisten tapojen omaksuminen vei aikaa ja omia tapoja pyrittiinkin säilyttämään.

H1 niin se oli se meidän sokki, mut ei meit sitten enää loppuvaiheessa haitannut,

H3 Varmaan koko ajan pieniä. et aika paljon on joutunut työstämään tätä kokemusta jälkeenpäin, siellä oli tosi paljon semmosia en tiedä voiko sanoa traumaattisia kokemuksia , on ollut sokeeraavia tilanteita. Niissä tilanteissa on vaan ollut pakko olla ja selvittää vähän jäädyttää sitten sinä omaa herännyttä tunnetta ja sopeutua, se on ollut luontevaa ja helppoa niissä tilanteissa ,mutta sitten jälkeen päin kun Suomeen tuli niin siinä vaiheessa et rupes tosi paljon työstämään niitä kokemuksia ja niitä kaikkia asioita jota siellä oi nähnyt ja

H7 vaikka siellä on tällasta mutta se kulttuurien kohtaaminen on päällisin puolin vain positiivista se on ollut hienoa aikaa ja se on ollut täyttä tunteella elämistä ja ihmisinä on joutunut koetukselle ja kun siitä on selvinnyt positiivisessa mielessä ja nähnyt sen kulttuurin hienouden,

Merkityksettömyys. Vaihtokokemusta pidettiin vähäisessä määrin merkityksettömänä, jolloin vaihtoaika ei ollut tuonut uutta tai todettiin että ilmeisesti olisi pärjännyt. Vaihtoaika oli sopivan mittainen eikä jatkumista nähty tarpeellisena.

H1 Joo mulla oli jatkuvasti itse asiassa ikävä, mä tajusin tämän jakson aikana että ei oo mun juttu et yksin ei auta lähteä, et jos jonnekin lähteen niin pitää ottaa perhe mukaan eli tulipahan testattua ettei tarve lähteä pidemmälle töihin

Haasteita. Kielivaikeudet toivat mukanaan kommunikaation ja oppimisen vaikeutta ja silloin ammatillisesti anti koettiin vähäiseksi. Kokemus oli paikoin rankkaa ja johtui lähiohjauksen tuen puutteesta, opiskelijalla oli joko passiivinen rooli tai ammatin perinteiset menetelmät olivat vieraita. Suomeen opiskelijoilla oli vähäinen yhteys ohjaavaan opettajaan, johon oltiin yhteydessä puhelimitse ja jopa osa oli vaihdon ajan ilman ohjausta. Toimintaterapeutit kuitenkin sivuuttivat ohjauksen puuttumisen merkityksen vähäisenä häirintänä.

H6 No siihen en ihan yhtä hyvin, tavallaan siinä alkuvaiheessa oli se kieli se ongelma ja ei ihan kaikkea sillai aluksi, se meni viikko tai kaksi ennen kuin rupes tavallaan ymmärtämään että mitä toi toinen tarkoittaa ja ennekuin oppi sen toisen työskentelytavat

H8 Aluksihan siellä oli ihan pulassa ja oli ite epävarma siitä kielitaidosta ja sitten meni pari ensimmäistä viikkoa vielä ihan opetellessa ja se oli lasten kanssa työskennellessä lapset opetti aika kärsivällisesti ja jos ei ite ymmärtänyt lapset yritti keksiä jonkin kiertoilmauksen, ja me viitettiin ja piirrettiin muuten ja pikkuhiljaa rupes pärjäämään

H5 Muutaman kerran soitin opettajille, mutta heillä ei ollut mielenkiintoa kuulla mitä mulle kuului mielenkiinnon varassa tai oman järjestelyn varassa

H2 Jos jotain tule mieleen vielä on se opettajan tuki harjoittelun aikana, mun mielestä se oli kans ihan riittävää ei tarvii olla kädestä pitämässä. Riittää et tiesi että se on olemassa ja et sähköpostin välityksellä pysty käymään, et sekään ei ole mun mielestä se ongelma vaikka ei opettaja pääsiskään käymään siellä paikkakunnalla ja no ehkä meillä oli niin hyvät paikat siellä että ei ollut niin välttämätöntä .

Negatiivinen palaute, selittämisen vaikeus ja vastahakoisuus yhteistyöhön koettiin vaikeuksina. Opiskelijoilla ei ollut yhteyttä muihin opiskelijoihin, joten yksinäisyys ja eristyneisyyttä koettiin. Kun kuvattiin vaikeuksia, niin rahanmenetyks nousi esille. Opintojen korvaavuudessa oli epätasa-arvoa eri oppilaitoksissa, osan vaihto-opinnot hyväksiluettiin täysimäärin ja osa joutui korvaamaan tai täydentämään opintojaan. Vaihto-opiskelun kulttuurin vähäisyys näkyy tässä kun opintoja ei ollut suunniteltu etukäteen eikä opiskelun sopimusta laadittu ennen vaihtoon lähtöä.

H2 ne sai kyllä hyvin sumplittua suunniteltua opettajien kanssa että miten käytännössä sitten, et jotakin mitä pitää korvata sitten ja mitä pitää tehdä käytännössä jälkeenpäin ja sekään ei ollut mikään mahoton paikka et olis ollut ihan suossa , kun on ollut poissa opiskeluista . En muistaakseni ihan kaikkea saanut ,osittan kuitenkin, mutta sitten se oli ihan mukavaa että siellä käytin sellasia aineita tai oli jotain opintoja mitä ei ollut meidän koulutuksessa

H7 En saanut , en , en sain kun tai siis mulla oli tiettyjä kursseja joita mun täytyi vielä lisäksi käydä ja nyt täytyy sanoa että mä en ole vielä silleen ajatellut että tää mun kenttäharjoittelu joka oli täällä Suomessa kymmenen viikkoa niin mä jouduin meneen vielä Suomessa jatkoarjoitteluun

4.2.3 Oma saavutus

Toimintaterapeutit oppivat vaihdossa ollessaan itsestään ja ammatistaan. He selviytyivät annetuista haasteista ja kokivat saavuttaneensa voittoa kokemuksellaan.

Hyötynä saatu. Vaihtona toteutettu opiskelu toi toimintaterapeuteille ammatillisuuden ja pätevyyden tunnetta. Toimintaterapeutit saavuttivat uuden kielen oppimista sekä entisen kielitaidon vahvistumista.

H1 Kaiken kaikkiaan, kokemuksena se oli varmaan mun sellanen ristiretki, et mä uskalsin lähteä ja selvisin hengissä sieltä , ja vasta jälkikäteen ammentanut sieltä sitä satoa mitä sieltä on sitten saanu reppuun eväksi , et mun mielestä hyvä kokemus, ristiretki jos voi sanoa ,sellanen voimavara ja iso juttu , joka täytyy ehdottomasti mainita eli kyllä mä olen sen aina nostonut esille esimerkiksi kun olen hakenut työpaikkaa

H4 aika nopeasti se ammattisanaston oppi kun se tuli siinä päivittäin ja niinku lauseiden muodostaminen ja rakentaminen ja sellainen sujuva puhuminen,

H6 sä pystyit ilmaisemaan itseäsi vieraalla kielellä

Minä itse. Vaihtokokemus toi toimintaterapeuteille itselle avoimempaa suhtautumista ja se koettiin saavutettuna voimavarana. Vaihtokokemusta kuvattiin jopa uuden ihmisen muotouttajana. Toimintaterapeutit kokivat vaihtokokemuksen antaneen itseluottamusta ja samalla itsensä tunteminen lisääntyi.

H7 Enkä ikinä vaihtais pois ja mulla oli joku onni , se oli todella lottovoitto, onnenpotku ja se muutti mua ihmisenä varmasti , ulkoisesti eri ihminen, ihmiset eivät nähneet itä mutta tli ihan eri ihminen takasin ja se oli kyllä semmosta nahan luomista , positiivista

H6 Kyllä sillä on, mun mielestä se oli se merkittävä kasvutekijä ihmiseksi että toimintaterapeutina kasvamisessa, tavallaan se oma varmuus kasvoi, varmuus olla, huomaa että mä osaan ja pystyn ja se kasvoi , rohkeammin lähtee tekeen asioita, rohkeammin yrittää ja ja ei se noin mennykkään eiku vaan uudestaan ja se on ehkä se ja kyllä se ihmisenäkin kasvatti, kun piti selvittää ,yleensä jos tuli probleema että mitä sitten ja se että

H3Onhan se kasvattanut tosi paljon ihmisenä sillätavalla ja maailman kuva on avartunut huikkeesti että on nyt oikeesti käynyt kattomassa tosi paljon että mitä on jossain köyhissä olevan elämä ja

H1 sä oot niinku ittes ylittäny kun oot lähteny ulkomaille ja selviytynyt siellä

Selviytyminen. Vaihdoissa selviytymistä lisäsi tuttuuden ja ammatillisen vahvuuden käyttö. Oma suomalaisuus voimavarana ja omien tapojen säilyttäminen tukivat selviytymistä. Aikaisemmin opittu tietoperusta ja ammatin teoria auttoivat selviämään käytännönharjoittelun tilanteista. Opettajalta Suomesta saatu ohjaus ja tuki auttoivat myös osaltaan ammatillista osaamista, yhden haastatellun kohdalla oli opettajan vierailu maassa ja antanut ohjauskontaktin vaihdon aikana.

Osa opiskelijoista oli hyödyntänyt lähietäisyyttä ja käynyt kotimaassa vaihdon aikana. Toiselta opiskelijalta saatu tuki oli merkittävää, yksin vaihdossa olleet toimintaterapeutit hyödynsivät joko paikallista ohjaajaansa tai vaihdon aikana muodostuneita ystävyys-suhteita. Taloudellista selviämistä auttoivat opintotuki ja saadut matka-avustukset, toisaalta talouden suunnittelu ja halvalla eläminen mahdollistivat, että taloudellisia vaikeuksia ei kuvattu.

H7 näin mä itse ajattelisi sitä prosessia voisin kuvitella ettei kulttuuriin pääse kun vasta useammassa vuodessa jotenkin sisään

H5 hyväksyy myös sen että saa olla ikävä kotiin ja hyväksyä sen että saa olla huonoja päiviä ja halua otta paluulennon

H4 Ei millään lailla , ehkä olis tarvetta ollut ja ehkä me käytiin kaverin kanssa , koko ajan käytiin kaverin kanssa mitä tuntemuksia oli ja oli ihan kiva et oli jonka kanssa jutella siitä ja me aina sen päivän jälkeen työharjoittelujaksolla sai purkaa niitä kokemuksia ja olis se varmaan ollut rankempaa yksin

Saavutettu voitto. Kulttuuriherkkyys ja kulttuurinen ymmärrys muotoutuivat ja lisääntyivät toimintaterapeuttien kokemuksen mukaan. Kulttuuripätevänä yksilö on tietoinen ihmisten erilaisesta kulttuurisesta vuorovaikutuksesta ja on kykenevä onnistuneeseen vuorovaikutukseen toisten kanssa tietoisena omasta kulttuuritaustastaan ja arvoistaan. Vaihdon aikana saavutettiin kielitaitoa, ammatillisesti uusia taitoja ja elämään uutta näkökulmaa .Kielen osaaminen kommunikaatiossa kasvoi. Olosuhteissa selviäminen antoi tunteen pärjäämisestä ja saavutetusta mahdollisuudesta kokea jotain erilaista. Samalla oman kulttuurin, suomalaisuuden ihannointi vahvistui. Vaihtokokemusta vieraassa kulttuurissa pidettiin ainutlaatuisena, tilaisuutena joka ei toistu. Oppiminen ja opiskelukokemus lisäsivät rohkeutta toteuttaa mahdollisesti vastaavaa uudestaan vaikkakaan kukaan haastatelluista ei ole käynyt vaihtomaassa uudestaan vain mielikuvissa tehtiin paluuta.

H5 se on mun mielestä sitä ammatillisuutta johon mä opin siellä, että pystyy muuttamaan sen oman opitun tapansa sen kulttuurin tapaan ja toteuttaa toimintaterapiaa, että ei toimintaterapialla ei ole eroa ,vaan kulttuuriresurssit antaa niitä eroja siihen millä tavalla tehdään terapiaa mutta se tapa millä tavalla katsotaan asiakasta on ihan sama , se teoria pohja tavallaan se käsitys ihmisestä

H8 sellanen rohkeus käyttää luovuutta, pistää kaikki peliin

4.2.4 Eväät ammattiin

Matkan jälkeen vaihtokokemuksen ja oppimisen reflektoinnin kautta toimintaterapeutit suuntasivat kohti valmistumista ammattiin. Vaihtokokemus merkitystä haluttiin jakaa muiden kanssa.

Jakaminen toisten kanssa. Vaihtokokemusta haluttiin jakaa muiden kanssa, mutta tähän tarjoutui vain vähän mahdollisuuksia. Jaettua mielenkiintoa ei voinut siirtää muille, varsinkin yksin matkalla olleet kokivat jääneensä yksin takaisin tulessaan, oli vaikea löytää kiinnostuneita, jopa opettajat eivät riittävästi tukeneet reflektiota vaihdon jälkeen. Harjoiteltukokemusten suullisenyhteiseen reflektointiin on tärkeää varata aikaa harjoittelu aikana ja sen päätyttyä. Muistoina jäljelle jäivät tuokiokuvat, joihin palataan uudestaan, näin ammatilliset kokemukset sekä käytännön tilanteet toimivat muistoina.

H8 ja jota ei saanut jaettua ja mä muistan kun tultiin Suomeen ja nyt kaikille opiskelukavereille että tajuutteks te että me ollaan koettu kaikkea tämmöstä että ai jaa että ihan kiva ja mennään luennoille ja ”hei tajusitko mitä mä sanoin” tuntu ettäsitä ei saanut jaettua ja sitten on tyytynyt siihen että se pitää jokaisen ite käydä kokemassa

Oppiminen. Vaihdon aikana opiskelu toteutui omaehtoisena ja itsenäisenä. Harjoittelut vaativat itsenäistä työtettä, sillä erilaisen työ- ja toimintakulttuurin omaksuminen ja kommunikaation erilaisuus kielen hallinta vaativat luovien ratkaisumallien sekä selviytymiskeinojen käyttöön ottoa. Opiskelijat kohtasivat erilaista itselle vierasta toiminta ja työkulttuuria. Toimintaterapiassa käytettiin perinteisiä, osin suomalaiselle toimintaterapialle vieraita menetelmiä tai viitekehyksiä.

H6 Osittain joo , et tietyissä asioissa ne on kehittyneempiä kuin Suomessa ja toisissa asioissa ne on taas jäljessä ,valovuosien päässä

H1 siellä tehtiin hirveen paljon huiveja, kankaanpainantaa ja ristipiistoja ja näit tälläsii perinteisiä, silloin m ajattelin et onks tää toimintaterapiaa ja oon nyt tietoisesti nyt sitten jatkossa pois yrittänytkin sellasesta roolista, mun mielestä askartelun ohjaaja oli sitä varten, toimintaterapeutti on sitte sellanen koordinoija. joka voi sitten askartelunohjaajalle antaa vinkkejä , ” et teppä näin kuntoutujan kanssa

Elämä jatkuu. Vaihtokokemuksen jälkeen toimintaterapeutit palasivat jatkamaan opintojaan. Opintojen jatkuminen paluun jälkeen opetussuunnitelman mukaisesti oli monelle toimintaterapeutille selkeää, osalla opintoja jouduttiin korvaamaan tai täydentämään ja yksi

toimintaterapeutti omasta halustaan suoritti harjoittelun uudestaan. Selkeää suunnitelman puuttuminen lähtiessä aiheutti osalle yllätystä palatessa, koska opintojen vastaavuus ei riittävästi kaikilta osin korvannut vaihdossa suoritettuja opintoja.

Vaihdonaikana saavutettua oppimista on kaikkiaan hyödynnetty nykyisessä työssä. Toimintaterapeutit suhtautuvat myönteisesti kansainvälisiin opiskelijoihin ja ovat itse valmiit ohjaamaan muualta tulleita opiskelijoita omassa työssään. Toimintaterapeutit eivät ole jatkaneet yhteydenpitoa vaihtomaassa tutustuneisiin ihmisiin, jonkin verran välittömästi vaihdon jälkeen oli kirjeenvaihtoa, ja muutamat ovat tavanneet joitain säilyneitä tuttavuuksia. Mielikuvissa kuitenkin palataan ja tuokiokuvat harjoittelusta toimivat nykyisessä työssä mallina.

H8 Nyt työelämässä kun olen ollut niin ajattelen että ihan samoja asioita ihan mä siellä tein ja huomas sillä lapsella jokin hienomotoriikan ongelmia niin me harjoiteltiin hienomotoriikkaa monilla tavoin ja yritettiin mitä valmiuksia sitä löytää

H5Hyvin usein ,ei ole viikkoakaan etten ajattele asiaa ja varman vielä joku päivä mene sinne takasin töihin .

H3 Jos haluaa kokea sellaista omien siipien kantamista, niin kyllä sinne mun mielestä kannattaa lähteä ja

H2 No kielitaito, ammattikielen hallinta , se on varmaa se kaikista suurin juttu kuitenkin ja ehkä semmonen jollain tavalla jotakin merkitystä on ollut itsevarmuuden kannalta, kun joutuu tekemään töitä yksin ja aina ei ole niin mukavia tilanteita ja joskus joutuu olemaan ennalta arvaamattomissa tilanteissa, mutta että kun on joutunut yksin pärjäämään , voisoin kuvitella mutta en ole ihan varmaa , mutta ainakin kielitaito on sellanen et mä kykene olemaan vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa, se on ainakin tärkeä mun mielestä

H6 Kyllä tosiaan se on ollut sellainen kokemus että varmaan puhun vielä vuosien jälkeen

4.3 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Tutkimuksen tuloksia tarkastelen tutkimusta ohjanneiden tutkimuskysymysten kautta.

Ammatillinen pätevyys. Toimintaterapeutit saavuttivat vaihdossa toteutuneella harjoittelulla ja opinnoilla vähemmän ammatillista osaamista kuin lähtiessään olivat toivoneet, vahvuuksina saatiin kulttuurisen ymmärryksen ja herkkyyden lisääntymistä, kielitaidon parantumista.

Ammatillinen identiteetti. Toimintaterapeuttiopiskelijana suoritettu kansainvälinen vaihto näiden haastateltujen kohdalla on tuottanut ammatillista vahvuutta ja uskoa omaan osaamiseensa. Toimintaterapeutit kokivat vahvistuneensa vaikeuksien kautta voittoon ja nykyisessä toimintaterapeutin työssään he uskaltavat ottaa haasteita vastaan. Toimintaterapeutit ovat vaihtokokemuksensa ansiosta kohdanneet oman ammatillisen osaamisensa ja toteuttaneet toimintaterapiaa itsenäisesti monikulttuurisessa ympäristössä.

Toisaalta vaihdon aikana saavutettu asiantuntijuus ei arvioituna lisännyt suomalaisessa koulutuksessa jo saatua tietoperustaa tai ammatillisia taitoja, vaan taitojen monipuolinen ja haastava käyttö ilman lähiohjausta antoi rohkeutta ja uskoa omaan osaamiseensa.

Kulttuuritekijät. Toimintaterapeutit eivät tuoneet esille kulttuurin merkityksiä, vaan kulttuuri toteutui kielen oppimisena, kommunikointina ja erilaisten vuorovaikutustaitojen lisääntymisenä. Kulttuuriherkkyys ja arvoperusta vahvistuivat. Kansainvälisen opiskelijan ohjaaminen ei pelota toimintaterapeuttia, vaan sitä pidetään suotavana kielitaidon ylläpitämiseksi.

5 POHDINTA

5.1 Keskeisten tutkimustulosten tarkastelua

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ja kuvata kuinka toimintaterapian ammatilliset valmiudet saavutetaan kansainvälisessä opiskelijavaihdossa toteutetussa ohjatussa harjoittelussa.

Toimintaterapeuttien koulutuksensa aikana suorittama kansainvälinen vaihto antoi heille mahdollisuuden toteuttaa toimintaterapiaa erilaisessa kulttuurisessa toiminta- ja työympäristössä. Vaihto-opiskelun ajankohta oli usein muihin opintoihin sopivaan aikaan tai vaihtoon lähtö tarjosi vaihtoehtoa opiskeluun tai jopa irtiottoa koulusta ajatuksella ”nyt tai ei koskaan”. Kansainvälistymisen tavoitteet eivät ole selkeästi opiskelijoiden suunnitelmissa vaikkakin korkeakoulutuksessa kansainvälistymisestä ja monikulttuurisesta osaamisen tulisi olla osa ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia (Koistinen 2003, 206).

Toimintaterapeuttien tavoite vaihtoon lähdössä suuntautui pääosin henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluna. Haastattelujen ajankohtana vaihto-ohjelman tarjoama rajattu valinnaisuus helpotti päätöstä. Suurin osa haastateltavista lähti toisen opiskelijan kanssa yhteisesti sovitusti joko opiskelukavereina tai yhteisen mielenkiinnon vuoksi. Vaihtoon lähtöä ei suunniteltu vaikka opiskelijan lähtö kansainväliseen vaihtoon tulisi olla osa henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaan ja siihen kirjattuna. Tämän suunnitelman avulla opiskelijalta voidaan edellyttää sitoutumista ja valmentautumista. Erasmus- ohjelman perusidea onkin ollut, että kakki opinnot, joita ulkomaisessa korkeakoulussa suoritetaan, voidaan laskea täysimääräisenä mukaan kotimaiseen tutkintoon ja näin ollen opintojen kokonaiskesto ei pitene. (Cimo 2008).

Toimintaterapeuttien toteuttivat opiskeluunsa liittyvän kansainvälisen vaihdon pääosin Erasmus- ja Nordplus- vaihto-ohjelmien mukaan. Vaihto järjestelyineen noudatti yleistä rakennetta, jolloin toteuttivat vaihto-ohjelmille asetettu määräite, jossa ammattikorkeakouluissa ulkomaille suuntautuvat vaihdot ovat pääosin 3 kk mittaisia (Garam 2006,27). Toimintaterapeuttien toteuttivat vaihtonsa ajankohtana, jonka jälkeen vaihto-ohjelmiin on tarkennettu käytänteitä (vrt. CIMO2008) sekä opintojen vastaavuuksia yhtenäisen ECTS opintopistejärjestelmän kautta (vrt.OPM 2008) .

Toimintaterapeuttien vaihto toteutui joko kliinisenä harjoitteluna tai lisäksi osin paikallisen

yliopiston toimintaterapiankoulutusohjelman mukaisina opintoina. Selkeän suunnitelman puuttuminen lähtiessä aiheutti osalle yllätystä palatessa, koska opintojen vastaavuus ei riittävästi kaikilta osin korvannut vaihdossa suoritettuja opintoja. Toimintaterapeutit eivät saaneetkaan kaikilta osin opintojaan hyväksiluettua ja myös tähän vaihto-ohjelmien tarkentuminen on luonut säännönmukaisuutta ja tuovat näin vertailtavuutta eurooppalaisiin tutkintoihin (vrt OPM 2008). Nykyisin opiskelijan lähtö kansainväliseen vaihtoon on opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattu ja edellyttää opiskelijalta sitoutumista ja valmentautumista usein perehtymisellä aikaisemmin vaihdossa olleiden raportteihin kokemuksista vaihdosta, tarpeen mukaisesti kielikoulutusta sekä maan kulttuuriin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmiin perehtymistä. Opiskelijan opiskelusta laaditaan suunnitelma, mikä kirjataan sopimukseen, mikä hyväksytään vastaanottaja maan kohteessa. (Erasmus 2007, Cimo 2008).

Toimintaterapeuttien harjoittelut toteutuivat monimuotoisissa terveyden – ja sosiaalihuollon palveluyksiköissä, jolloin harjoittelun ohjaajana toimi paikallinen toimintaterapeutti tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö. Näin toimintaterapeuttien harjoittelut tarjosivat riittävän ja tarkoituksenmukaisen oppimisympäristön opiskelijalle, missä hän saattoi kehittyä ja saavuttaa toimintaterapeutin käytännön pätevyyttä. (Alsop & Ryan 1996, 3, Heinonen 2003). Toimintaterapeuttien kohdalla toteutui kokonaisuudessa Heinosen (2003) mukaan oppilaitoksille annettu tehtävä, mikä määrittää, että myös kansainvälisen vaihdon aikana tulee turvata että jokainen harjoittelujakso tarjoaa riittävästi ja tarkoituksenmukaisia oppimismahdollisuuksia opiskelijalle ja että ohjaus vastaa opiskelijan tarpeita ja jaksolle asetettuja vaatimuksia.

Vaihto koettiin paikoin rankkana ja johtui silloin lähiohjauksen tuen puutteesta. Opiskelijalla oli myös joko passiivinen rooli tai ammatin perinteiset menetelmät olivat vieraita. Suomeen opiskelijoilla oli vähäinen yhteys ohjaavaan opettajaan, johon oltiin yhteydessä puhelimitse ja jopa osa oli vaihdon ajan ilman ohjausta. Toimintaterapeutit sivuttivat ohjauksen merkityksen vähäisenä haittana. Vaihdon aikana ohjauksen käytäntö, missä opettaja ja ohjaavat opiskelijan kanssa muodostavat kiinteän suhteen (Siikonen & Törmälä 2001) jäi näissä kokemuksissa vähäiseksi kun opettajan toimi etäisesti ja siten opiskelijan oma reflektointi korostui. (Alsop 2001b, 126, 128). Myös vertaistuki toisen opiskelijan kautta mahdollisti Koistisen (2003, 213) mukaan tärkeänä koetun tuen löytämisessä silloin kun muuta ohjausta e ole saatavilla. Toimintaterapeutit kaipasivat vähäiseksi jäänyttä vaihdonjälkeistä harjoiteltukokemusten suullista yhteistä jaettava yhteiseen reflektointiin, minkä on Koistisen (2003, 215) tärkeää

varata aikaa harjoittelu aikana ja sen päätyttyä.

Toimintaterapeutit saavuttivat vaihdossa toteutuneella harjoittelulla ja opinnoilla vähemmän ammatillista osaamista kuin lähtiessään olivat toivoneet. Näin näiden toimintaterapeuttien ammatillinen pätevyys muodostuikin sosiaali- ja terveysalalla asiantuntijuudelta vaadittavasta laaja-alaisesta osaamista, kun he oppivat yhdistelemään kansallista ja kansainvälistä osaamistaan monipuolisesti. (Vilen ym. 2002, 58). Vaihtona toteutettu opiskelu toi toimintaterapeuteille ammatillisuuden ja pätevyyden tunnetta, kun pätevyys Alsop (2000,54) määrittelemänä on yksilön kykyä toimia ammatin vaatimusten mukaisesti ja tehdä ammatillisia päätöksiä ja ratkaisuja tilanteen mukaisesti.

Toimintaterapeutit toimivat Päivisen (2003) ja kuvaaman asiantuntijuuden kasvun mukaan oman aktiivista tiedon konstruoinnin avulla hallitessaan ympäristön moniulotteisuutta (Päivinen 2003, 134) ja hyödynsivät ekspertin tavoin kokemuksen kautta saatua ongelmanratkaisuprosessia, laajenevaa tietomäärää, kehittyntä tiedon organisointia sekä kykyä käyttää tietoa tehokkaasti (Tynjälä 1999,4). Toisin kun Kasar ja Muscar (2000,42) mukaan toimintaterapeutin ammatillisuus kehittyi luonnollisena prosessina, jota edellytetään niin opettajien kuin käytännön harjoittelun ohjaajien ruokkivan, nämä toimintaterapeutit saavuttivat ammatillisuutta ammatillisen käyttäytymisen osa-alueista vastuullisuutta, ammatillista esiintymistä toimintaterapeutina, aloitteisuutta, monimuotoista empatia ja yhteistyötä sekä he toimivat kliinisen päättelyn ja harkinnan avulla. Näin vahvuuksina toimintaterapeutit saivat kulttuurisen ymmärryksen ja herkkyyden lisääntymistä ja kielitaidon parantumista.

McInstry (2005,130) mukaan toimintaterapiassa on kohdennettava huomioimaan muutosta siirtymiseen vastavalmistuneesta toimintaterapeutista käytännön harjoittajaksi. Hänen Australiassa toteuttama tutkimuksensa toi esille, että monet vastavalmistuneet toimintaterapeutit ovat kiinnostuneet työskentelemään julkisen terveydenhuollon parissa ja vierastavat haastavampia tehtäviä (McInstry 2005, 31). Whiteford & Wright- St Clair (2002, 129) mukaan tulevaisuudessa globaalisuus toimintaterapiassa tarkoittaakin palvelujen tuottamista ihmisille, jotka eivät normaalisti ole olleet palvelujen piirissä, kuten sosioekonomisesti erilaiset ihmiset, kulttuurisyhteisöt sekä marginaalit alaryhmät ja jopa järjestöt kehitysmaissa. Tällainen lähestyminen edellyttääkin näin uutta käytännön tietoa ja asiakaslähtöistä käytännön ohjausmallia organisaatiolähtöisyyden tilalle. Haastateltujen toimintaterapeuttien kokemana vaihdossa selviytymistä lisäsi tuttuun asioiden ja ammatillisen vahvuuden käyttö.

Whiteford & Wright - St Clair (2002, 129) mukaan siten edellytetäänkin opiskelijoiden taitoa työskennellä erilaisissa ympäristöissä erilaisten asiakkaiden kanssa omassa ammatissaan.

Toimintaterapeutit kokivat vahvistuneensa vaikeuksien kautta voittoon. Vanhalakka-Ruoho & Kauppila (2008, 114–115) tuovat aikuiskasvatuksen näkökulman mukaan elämäntarinan oppimisessa korostuvat tiedot, taidot ja asenteet, mitkä muovaavat muovaten ihmisen kokonaispersoonallisuutta. Samoin Eteläpelto & Vähäsantanen (2006) vertaavat ammatillisen identiteetin kasvua osaksi elämäntarinan muodostumista, jossa sijoitutaan koettuun ja elettyyn kontekstiin ja kulttuuriin. Kun toimintaterapeutti kertoi omasta vaihtokokemuksestaan, hän samalla kertoi omaa tarinaansa määrittäen ammatillisesti merkityksellistä suhteessa minäänsä ja koettuun kontekstiin (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 42).

Toimintaterapeutti on osallistumisensa kautta saavuttanut osaamisen kehittymisen, jossa identiteettiä ja minuutta koskevat prosessit luovat myös ammatillista kasvua ja oppimista. (Repo & Gustafsson 2006, 50–51). Vastaavasti Whiteword, & McAllister (2007, 74–82) tutkimuksen mukaan toimintaterapeuttiopiskelijoiden oppiminen ja pätevyys monikulttuurisessa harjoittelussa vaikuttaa merkittävästi käsitykseen itsestä ja ammatillisesta identiteetistä positiivisesti ja elämää muuttavalla tavalla.

Toimintaterapeutit työskentelivät haastattelujen aikana koulutustaan vastaavissa oman ammattialansa töissä, joissa he voivat ottaa haasteita vastaan. Toimintaterapeutit tunsivat, että vaihtokokemuksensa ansiosta he kykenevät kohtaamaan oman ammatillisen osaamisensa ja toteuttamaan itsenäisesti ilman ohjausta. Derdall ym.(2002) tutkimuksen mukaankin toimintaterapeutti opiskelijoiden luottamustaso pätevyyteensä nousee harjoittelun aikana. Tryssenaar (1999, 107) mukaan valmistuneella toimintaterapeutilla muutos opiskelijasta ammattilaiseksi on vaativa ja joskus jopa tuskallinen prosessi, jolloin uuden identiteetin kasvu aiheuttaa kipua ja vaatii ohjausta ja neuvoa muutoksen saavuttamiseksi. Näin toimintaterapeuttiopiskelijan tulisikin saada vaihtokokemuksensa reflektointiin ohjausta ja tukea.

Toimintaterapeuttiopiskelijana suoritettu kansainvälinen vaihto näiden toimintaterapeuttien kohdalla on tuottanut ammatillista vahvuutta ja uskoa omaan osaamiseensa. Sarajärven (2003, 179) mukaan oppiminen käytännön harjoittelussa on vahvasti sidoksissa siihen kontekstiin, jossa harjoittelua suoritetaan ja siten käytännössä vallitsevat normit ohjaavat vahvasti opiskelijan oppimista.

Toimintaterapeutit saivat vaihtokokemuksensa myötä opiskelijana kokemusta toimintaterapeutin työstä ja tilannesidonnaista ymmärrystä ja näiden kokemusten myötä kykyä soveltaa. (Repo & Gustafsson 2006, 50–51). Toimintaterapeutit ovat näin saavuttaneet Dreyfusin & Dreyfusin mallin mukaisesti asiantuntijuutensa kehittymisen aloittelijan portaalta ylimmälle pätevyyden portaalle saakka. (Vilenin ym. 2002,59)

Toimintaterapiaa toteutettiin perinteisillä toimintaterapeuteille tutuilla menetelmillä, eivätkä siten toimintaterapeutit kokeneet vihdon tuoneen uutta ammatillisesti. Tämä lisäsi itseluottamusta ja aikaisemmin opittua pystyttiin soveltamaan erilaisissa ympäristöissä. Päivinen (2003,132) toteaaakin, että asiantuntijuuden kehittyminen on kulttuuriin osallistumista ja kulttuuriin kasvamisen muoto ja se välittyy käytännön yhteistoiminnoissa, kun asiantuntijan tietoisuus sisältää ajattelua ja käytännön toimintaa. Asiantuntijuuden itsetietoisuus kehittyy refleksiivisen ajattelun kautta. oppiminen edellyttää teorian ja käytännön sekä yhteisöllisten taitojen integrointia. (Päivinen 2003, 132)

Toimintaterapiankoulutuksessa on edelleen standardierot eri maiden kesken ja opiskelijat uskovat, että omat taidot ja ammatillinen identiteetti kehittyvät oman koulutuksen aikana ja tuottavat toimintaterapeutin pätevyyden oman kansallisen koulutuksen näkökulmasta (Westcott & Whitecommbe 2003, 329). Näiden toimintaterapeuttien kokemuksena ei myöskään vaihdon aikana saavuteltu asiantuntijuus lisännyt suomalaisessa koulutuksessa jo saatua tietoperustaa tai ammatillisia taitoja. Tämä on yhteneväinen kun edelleen Westcott & Whitecommbe (2003, 329) mukaan opiskelijoiden on vaikea nähdä oman opetussuunnitelman ja koulutuksen ja laajemman maailmanlaajuisen näkökulman välillä yhteyttä.

Kuitenkin näiden toimintaterapeuttien kokemuksena taitojen monipuolinen ja haastava käyttö ilman lähiohjausta antoi rohkeutta ja uskoa oman osaamiseensa. Toimintaterapeuttien kokemusta voi verrata Päivisen (2003, 132) mukaisesti siihen, kun asiantuntija oppii teorian ja käytännön sekä yhteisöllisten taitojen integrointia refleksiivisen ajattelun kautta ja harjoittelunsa myötä. Alsopin (2000,42) mukaan ammatillisen kasvu muodostuukin niin hyvistä kuin heikoimmistakin kokemuksista. Vanhalakka-Ruoho & Kauppila (2008, 114–115) mukaan aikuinen oppija tuokin oppimiseen mukaan koko elämänalueensa ja kokemuksensa kun eri tehtävien yhteensovittaminen luo vaatimuksia ja jopa ristiriitaisuuksia.

Toimintaterapeutit eivät tuoneet siinä määrin esille kulttuuria merkityksiä vaikka kulttuuri kohdattiin monella tavalla ja kulttuurishokki oli läsnä yhtenä koettelemuksena niin harjoittelussa työkuulttuuriin liittyvänä kun elämisessä kuin paikallisiin tapoihin tottumisena.

Voidaan ajatella kuten Koistinen(2003, 209) osoittaa, että kulttuurien kohtaamiseen liittyvistä asenteista ennakkoluuloisuus ja stereotypiat voivat sitoa opiskelijan ajatuksia ja kokemuksia yksittäisten tilanteiden ympärille, niin että hän yleistää tilanteen todellisuutta laajemmaksi.

Kohdemaassa toimintaterapeutit kohtasivat monenlaisia haasteita, kulttuurieroja ja yhteiskunnan eroja, tapojen eroina. Harjoitteluympäristö käynnistävät paljon erilaisia tunteita ja kuluttaa voimavaroja (Koistinen 2003, 209), jotka voivat olla pitkäänkin kielteisiä.

Ammattikorkeakouluopiskelijan mennessä harjoittelujaksolle vieraaseen kulttuuriin hän joutuu varsin haasteelliseen tilanteeseen (Koistinen 2003, 209) ja näin uusi kulttuuri ja uusi harjoitteluympäristö käynnistävät paljon erilaisia tunteita ja kuluttaa voimavaroja. Liian lyhyellä harjoittelujaksolla voi tulla myös sellainen tilanne, että opiskelija harjoittelujakson päätteeksi tuntee tarvetta ikään kuin väkisin saada keskeneräinen kulttuuriin sopeutumisprosessinsa näyttämään myönteiseltä (Koistinen 2003, 216).

Toimintaterapeutit kokivat itsensä vaihdossa ulkomaalaiseksi, mikä ilmeni tapojen erona tutustumisen sekä erilaisen työkulttuurin omaksumisen vaikeutena. Krefting & Krefting (1991,2), McGruder, (2000, 81), Bonder ym. (2001) näkevätkin, että kulttuurin täysi ymmärtäminen vaatisi hyvin laajapohjaista kuvausta. Kulttuurituntemuksen ja vieraan kulttuurin historialliseen taustan tuntemus antavat selityksiä monille kulttuurissa omaksutuille tavoille, arvoille ja asenteille (Koistinen 2003, 211).

Vieraan kielen oppiminen oli aluksia vaikeaa ja kommunikointi koettiin haasteelliseksi. Vuorovaikutusta tapahtui harjoittelun tai opiskelun yhteydessä sekä jonkin verran vietettiin vapaa-aikaa muiden opiskelijoiden kanssa tai harjoittelun työkavereiden kanssa. Siikaniemi (2006,12) mukaan harjoittelussa ammatillinen osaaminen on ensisijaisen tärkeää mutta yhtä hyvin tarvitaan vieraan kielen taitoa ja kykyä tulla toimeen ja toimia vieraassa maassa ja vieraassa kulttuurissa lisäksi tarvitaan uteliaisuutta kulttuuria kohtaan ja eriomaisia vuorovaikutustaitoja. Yhteys paikallisiin jäi kuitenkin vähäiseksi kahdestaan toisen suomalaisen kanssa vaihdossa olleilla. Toimintaterapeutit kuvasivat kulttuuria kielen oppimisena kommunikaatiossa ja erilaisten vuorovaikutustaitojen lisääntymisenä vaikka kielitaito ei nopean valmistautumisen aikana juurikaan kyetty ennen vaihtoon lähtöä lisäämään. Kielen merkitys on myös ymmärrettävä, että ilman kulttuurista pätevyyttä voidaan arvioida epäluottamus, kommunikoinnin virheet väärinymmärrykset vaikuttavat terapeutiseen suhteeseen. (Wells, 2009.) Toimintaterapeutit eivät omasta mielestään tarvinneet enempää yhteyksiä vaikka Kreftingin & Kreftingin (1991), MacDonaldin (1998) sekä Awaadi (2003,

356–362) mukaan juuri kulttuuri tuntemus muodostuukin erilaisista ja jaetuista käyttäytymismalleista, toiminnoista, uskomuksista, arvoista, elämäntavoista ja kokemuksista, jotka ohjaavat ihmisten maailmankatsomusta ja päätöksentekoa.

Toimintaterapeuttien kuvaamana heidän kulttuuriherkkyys ja arvoperusta vahvistuivat toimintaterapeutteina. Koistisen (2003, 216) tutkimuksen mukaan harjoittelujakson jälkeisen reflektion aikana opiskelijat oivalsivat uusia kulttuurien kohtaamiseen liittyviä näkökulmia. Whiteford & Wright-St Clairin (2002, 130) mukaan toimintaterapeuttien on itse tiedostettava tarve lisätä kulttuurista pätevyyttä ja kehittää ymmärrystä kulttuuri ja toiminnan välisistä yhteyksistä.

Murden, Norman, Ross, Sturdivant, Kedia, & Shah (2008) tutkivat toimintaterapeuttiopiskelijoiden kulttuurista tietoisuutta ja itsearviointia kulttuurisesta pätevyydestään Cultural Awareness and Sensitivity Questionnaire- testin avulla. Tämän tutkimuksen mukaan opiskelijat valmistuessaan ymmärtävät kulttuurien erilaisuuden ja sen, että kulttuuriherkkyys ja tietoisuus ovat tekijöitä kulttuurisessa pätevyydessä. Amerikan toimintaterapeuttiliiton (AOTA) eettinen komissio on ilmaissut web-sivuillaan (Wells, 2009) mielipiteensä kulttuurisesta pätevyydestä sekä eettisestä käytännöstä tuottamaan kulttuurin mukaisia toimintaterapeuttien palveluita.

Wellsin (2009) mukaan kliininen kulttuurinen pätevyys tarkoittaa näin itsetietoisuutta, tietoja ja taitoja sekä viitekehystä, minkä avulla toimintaterapeutti kykenee tekemään eettisesti ja kulttuurisesti tarkoituksenmukaisia päätöksiä (Wells, 2009) ja on Bonder ym.(2004,159) mukaan jatkuva oppimisprosessi, jossa uudet kokemukset linkittyvät ja muovaavat sitä ja se on myös jaettavissa muiden kanssa. Kulttuurinen pätevyys kehittyy prosessina, mikä edellyttää itsearviointia tietoja ja taitoja. (Wells 2009). Siten myös toimintaterapian ammatillinen kulttuuri opitaan sekä opetuksen että käytännön harjoittelun avulla sekä olemalla ammatillisessa vuorovaikutuksessa. (Bonder ym.2004,159).

Toimintaterapeuttien kokemukset ovat arvokkaita, koska kuten Wells (2009) toteaa, että yksilön kulttuuriset uskomukset vaikuttavat myös toimintaterapian lähestymistapaan, puheeseen ja mittareihin. Tulevaisuudessa toimintaterapeutit työskentelevät lisääntyvästi monimuotoisella käytännön kentällä erilaisilla toimialoilla ja erilaisten asiakkaiden kanssa. Palvelun tuottajan ja asiakkaiden välisen vuorovaikutuksen monimutkaisuuden ymmärtäminen suhteessa ympäristöihin ja sisältöön ovat edellytyksenä pätevälle käytännölle (Whiteford & Wright- St Clair 2002.) Awaad (2003) mukaan kulttuuripätevyyden avulla

yksilö on tietoinen ihmisten erilaisesta kulttuurisesta vuorovaikutuksesta. Hän on kykenevä näin onnistuneeseen vuorovaikutukseen toisten kanssa tietoisena omasta kulttuuritaustastaan ja arvoistaan. Kulttuurienvälisesti tehokas henkilö pystyy sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin ja toimimaan menestyksekkäästi hyvinkin erilaisten ihmisten kanssa.

Koistinen (2003,215) mukaan reflektiokeskustelu kansainvälisen harjoittelujakson aikana tai sen jälkeen voi herätä opiskelijoiden innostusta ja tarvetta tutustua entistä syvällisemmin harjoittelumaan historiaan ja kulttuurien kohtaamiseen liittyvän teorian tietoon. Kulttuuripätevyuden kehittyminen on pitkä tie ja saavutettavissa vain jatkuvalla opiskelulla. (Forwell, Whiteford & Dyck 2001; Whiteford & Wilcock 2000; Barry 2002; Fitzgerald 2002)

Toimintaterapeutit saivat varmuutta myös siten, että kansainvälisen opiskelijan ohjaaminen ei pelota ja he pitävät jopa suotavana saada ylläpitää kielitaitoa. Tämä antaisi yhden mahdollisuuden toteutua toimintaterapian ammatinharjoittajien tarvitsemat laajenevat kansainväliset kontaktit ammatin kehittämiseksi (Westcotcott & Whitecomb 2003, 329). Näin vahvistuukin Derald ym. (2002, 55) näkemys on, että toimintaterapeutin tulee saavuttaa koulutuksessa ei vaan pätevyyttä, vaan myös hänen tulee valmistautua olemaan luottavainen taitoihinsa ja kokemuksiinsa toimintaterapeutina voidakseen työskennellä tehokkaasti ja viedäkseen ammattialansa eteenpäin.

Vaihdonaikana saavutettua oppimista on kaikkiaan hyödynnetty toimintaterapeuttien nykyisessä työssä. Näiden toimintaterapeuttien kohdalla on toteutunut näkemys, jonka mukaan ammatinharjoittajien tulee tietää ja tuntea ammattinsa tarjoamat mahdollisuudet (Hocking & Ness 2005, 72; Sinclair 2005, 119).

Tämän tutkimuksen tulosten valossa voin ymmärtää, että harjoittelulla on keskeinen merkitys toimintaterapeutin oman ammattialan tietojen ja taitojen oppimisessa kun ammattikorkeakouluissa terveysalalla kansainvälinen vaihto toteutuu useimmiten ammatillisen harjoittelun kautta. Toimintaterapeuttiopiskelijan on kyettävä vaihdon aikana soveltamaan ammattialansa tietoperustaa omalle kulttuurille vieraassa kulttuurissa, niin toimintaympäristön, tapojen kuin kielenkin suhteen.

Kulttuuripätevyys on yksi toimintaterapeutin ammatillisesta osaamisesta ja näin yksittäisen toimintaterapeutin mahdollisuutta liikkuvuuteen ja osallistumiseen kansainväliseen yhteistyöhön on kannustettavaa ja luotava siihen riittävät puitteet.

Tulosten mukaan toimintaterapeuttien jo opiskelun aikana saavuttama kansainvälisyyskokemus antaa pätevyyttä toimia helpommin niin kielellisesti kuin

kulttuurisesti. Kansainvälisellä vaihdolla turvataan ammatillinen kokemustenvaihto sekä turvataan pienen ammattiryhmän yli kansallisten rajojen saavuttaa tutkimus ja toimintamallien hyöty. Terveysalan muuttuessa monikulttuurisessa kontekstissa kohti yhä kulttuuri herkempää käytäntöä on toimintaterapiassakin tiedostetummin tunnistettu kulttuuri yhdeksi keskeiseksi toimintaterapiaan vaikuttavaksi osaamiseksi.

Toimintaterapeuttiopiskelijoiden kansainvälisen vaihdon merkitys on tämän tutkimuksen valossa riittävä haastamaan sellaisten käytänteiden kehittämistä, joilla saavutetaan opiskelijoiden motivoituneisuus kansainväliseen opiskelijavaihto- ohjelmien opintoihin. Kehittämisessä on huomioitava riittävä opiskelijoiden ohjeistus, opintojen suunnitelmallisuus sekä vaihdon aikainen ohjaus. Tärkeänä on myös huolehdittava vaihdon jälkeisestä opintojen suunnittelusta ja oman osaamisen reflektiosta.

Kansainvälisessä vaihdossa opintojaan suunnittelevan opiskelijan on tunnettava riittävää luottamusta omien opintojensa riittävydestä hyväksiluettavuudesta sekä ammatillisen osaamisen turvaamisesta. Opintososiaaliset edut tulee tarjota siten, että vaihtoon lähteminen ei aiheuta ylitsepääsemättömiä kustannuksia ja näin estä tasapuolista opintojen vaihtoehtoista toteutumista.

5.2 Tutkimuksen eettisyys

Tämän tutkimuksen teossa olen pyrkinyt koko tutkimuksen teon aikana eettiseen ja luotettavaan työskentelyyn tutkimuksen tekoa ohjaavien ohjeiden että lähteiden avulla.

Laadullisen tutkimuksen eettisyyttä on tarkasteltava (vrt Janhonen, Nikkonen2001, 39) mukaan tiedonantajien vapaa-ehtoisuutta ja henkilöllisyyttä arvioimalla sekä tiedonantajien saaman hyödyn näkökulmasta.

Tutkijana oman mielenkiinnon tutkimusaihetta kohtaan olen sisäistänyt vuosien opettajana ja ohjaajana saadun kokemuksen kautta. Tutkimuslähtökohtana toimi kandidaattitutkielman antama viitekehys laadukkaasta ohjastusta harjoittelusta (Siikonen, Törmälä 2001) jota tämän tutkimuksen avulla on ollut tarkoitus syventää ja tuoda toimintaterapeutin omakohtainen kokemus esille.

Tiedonantajia valittaessa minua ohjasi pyrkimys löytää tutkimukseen omaehtoisesti halukkaat tiedonantajat, joilla oli tutkimuksenaihealueen kannalta omakohtaista kokemusta ja myös

halua kokemuksensa reflektointiin. (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009,142) Tätä tutkimusta tehdessä en tuntenut ennestään tiedonantajia enkä ole tutkimuksen kuluessakaan ollut muissa yhteyksissä heihin. Tutkimukseen osallistuneiden toimintaterapeuttien tietoja olen kerännyt vain yleisinä informaatioina ja haastattelun aikana saatuja kohdennettavia ja tunnistettavia tietoja en ole tuonut esille. Näin tuloksissa en käsittele vaihdon kohdemaata, koulutusorganisaatiota tai toimintaterapeutin työalaa.

Haastatteluun osallistuminen perustui haastateltavan omaan valintaan ja haastattelu toteutui haastateltavan työtehtävien kannalta hänen valitsemassaan paikassa ja aikana. Haastattelijana kunnioitin haastateltavan valintaa ja toimin hänelle tutussa ympäristössä, näin haastateltava saattoi tuntea luottamusta ja keskittyä itse haastattelutilanteeseen. Haastattelua ohjaava sisältörunko toimi ohjeellisena ja keskustelua alustavana ja haastateltava saattoi itse valita kertomansa laajuuden ja syvyyden. Haastattelusta muodostui tiedonantajille mahdollisuus haastattelun aikana käydä läpi itselleen merkityksellistä kokemusta. Tässä matkakertomus rakentui kertomuksena jossa haastateltava loi subjektiivisen tulkinnan kokemuksestaan vaihdon kontekstissa. (Ropo & Gustafsson 2006, 52.) Tiedonantajat saivat luettavakseen haastattelun litteroidun aineiston ja heillä oli mahdollisuus kommentoida, tarkentaa tai muuttaa tekstiä halutessaan. Haastateltavat eivät muuttaneet mitään haastattelujen kulussa. Haastattelut nauhoitin haastateltavien haastattelun alussa pyydetyllä suullisella luvalla. Nauhoitus antoi mahdollisuuden saada tallennettua pitkän haastattelun aikana tuotettu sisältö. Kirjallisuuden valinnoissa olen perusteena käyttänyt ajankohtaisuutta ja monialaisuutta, tutkimuksen kuluessa olen tarkistanut lähdeaineiston ajankohtaisuutta sekä pyrkinyt monialaiseen lähdeaineistoon. Viittausten merkinnöissä olen pyrkinyt täsmällisyyteen ja oikeellisuuteen.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusprosessinjulkisuuden parantamiseksi tutkijan tulee raportoida tekemäänsä yksityiskohtaisesti ja tiedonantajat voivat arvioida tuloksia ja johtopäätöksiä (Tuomi, Sarajärvi 2009, 140). Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arvioiminen kohdistetaan Janhonen & Nikkonen (2001, 36) mukaan tutkijaan itseensä, aineiston laatuun ja analyysiin sekä tulosten esittämiseen.

Tutkimuksessa on tiedonantajina olleet ne toimintaterapeutit jotka ovat opiskelussaan suorittaneet kansainväliseen vaihtoon määritetyn ajan puitteissa ulkomailla suoritettuna harjoittelua tai muuna opiskeluna. Tiedonantajat ovat kukin haastatteluajankohtana toimintaterapeutin ammatin edellyttämässä työtehtävissä. (vrt Tuomi & Sarajärvi 2009,140). Tässä tutkimuksessa haastattelun avulla sain aineiston, jossa tiedonantajina toimivat toimintaterapeutit, jotka hain Suomen Toimintaterapeuttiliiton verkkokeskusteluareenan sähköposti pyynnöllä (liite1). Tiedonantajien määrää ohjasi viestiin tulleet vastaukset ja tiedonantajien täyttämät kriteerit toteutuneesta vaihtoajasta. Yksi tiedonantaja ei ollut ammattikorkeakoulu opiskelija, mutta hänenkin kansainvälinen vaihtonsa toteutui samanlaisen vaihto-ohjelman puitteissa ja täytti siten riittävät ehdot.

Kukin haastateltava vastasi itsenäisesti sähköpostitse ja ilmaisi halukkuutensa osallistua tutkimukseen, jonka jälkeen otin haastateltavan antaman yhteystietoon puhelimitse yhteyttä ja sovin haastattelun ajankohdan. Haastateltava sai ennen haastattelun toteutusta kirjeen (liite2), jonka mukaan haastateltava saattoi perehtyä haastattelun suunniteltuun sisältöalueeseen. Haastattelun aihealue (vrt. Hirsijärvi & Hurme 2001, 184) on ollut siten haastateltavien tiedossa etukäteen . Kukin haastateltava sai itse valita haastattelun ajankohdan ja paikan, jolloin haastattelun vaatima keskeytymättömyys ja häiriötekijät olivat minimissään.

Haastattelut toteutin yksin haastateltavan kanssa häiriöttömässä paikassa ja nauhoitin kunkin omalle C-kasetille ja tallennusväline testattiin kunkin haastattelun alkaessa. Haastattelunauhat litteroin yksin, jolloin tekstinmuoto on pysynyt samanlaisena. Haastatteluja kuuntelin useaan kertaan varmistaen täten kirjoitetun tekstin vastaavuus kuultuun. Lähetin jokaisen haastattelutekstin haastateltaville tarkistusta ja mahdollisia korjauksia tai lisäyksiä varten Yksi haastateltava kommentoi lukemaansa, mutta ei lisännyt mitään.

Tutkimusaineistona haastatteluaineiston käsittelin sisällön analyysiin menetelmällä noudattaen annettua menetelmäohjeistusta. Aineiston analyysi menetelmänä käytin sisällön analyysimenetelmää, jonka antoi mahdollisuuden saada haastattelua ohjanneen ajallisen haastattelurungon lisäksi syvemmin tiedonantajien kokemuksia esille, koska aiheeseen liittyvä ajallisuus vaati haastateltavalta palaamista tai yhdistämistä muissa haastattelujen osioissa.

Tutkimusta olen tehnyt pitkän ajan kuluessa, mutta olen kuitenkin edennyt tutkimuksen raportoinnissa toteutuneen prosessin mukaisesti. Tutkimusraportti on rakenteeltaan tutkimukselle annettujen säännösten mukainen ja noudattaa tutkimuksen kirjaamiseen annettuja yleisiä ohjeita. Tutkimuksen olen raportoinut mahdollisimman autenttisesti sen

mukaisesti kun tutkimusprosessi on edennyt ja pyrkinyt avoimeen ja tarkkaan kirjaamiseen raportin tarkoituksen mukaisesti jolloin olen saavuttanut kuvaukseen tutkitusta ilmiöstä ja tutkimusprosessista.

Latvala & Vanhanen-Nuutinen (2001,36) mukaan yhteys aineiston ja tulosten välillä on osoitettava laadullisuuden arvioimiseksi. Tässä tutkimuksessa on itse analysoinut aineiston ja tehnyt saaduista tuloksista johtopäätökset. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää mahdollinen aineiston analyysissä käytetty triangulaatio, mutta tässä tutkimuksessa ei aikataulun vuoksi ollut mahdollista saada tiedonantajien tai toisen tutkijan arviointia, mitkä olisivat lisänneet tulosten arvoa.

Tutkijana edustan samaa ammattiryhmää kuin tiedonantajat, jolloin tietämys tiedonantajien ammatillisesta prosessista on ainakin osin esiyymmärryksessäni. Tutkijana olen pyrkinyt käsittelemään aineistoa saatujen haastattelujen puitteissa, eikä aineistoa ole täydennetty omilla huomioilla ja tulkinnoilla. (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009,136)

Tuomien ja Sarajärven (2009, 138) mukaan luotettavuutta on arvioitava kriittisesti ja tässä tutkimuksessa kriittisenä tekijänä on tutkimustilanteen ja raportoinnin välinen ajallinen viive kun tutkimusaikataulu suunnitelma viivästyi ja haastattelujen ja tutkimuksen analyysin välillä esiintyi usean vuoden tauko. Luotettavuuden kannalta viivästynyt käsittely antoi minulle tutkijana minulle tutkijalle mahdollisuuden etäännyä haastattelutilanteiden antamasta ennakkokäsityksestä. Ajallisuudesta huolimatta tutkimuksen olen toteuttanut laadullisen tutkimusotteen yleisten ohjeiden mukaisesti. (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009,139)

5.4 Johtopäätökset ja tutkimustulosten hyödynnettävyys

Tämän tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä toiseen kontekstiin tarkasteltaessa on ymmärrettävä, että tutkimuksen haastattelujen aikana monissa ammattikorkeakouluissa kansainvälisyys ja kansainvälisen vaihto-ohjelma käytänteet olivat yhdessä ammattikorkeakoulujen vakinaistumisen myötä rakentumassa. Koko kansainvälinen vaihto-ohjelma kokonaisuus on selkiintynyt ja vakiintunut 2000-luvulla niin lähtevien kuin tulevien opiskelijoiden määrissä ja valinnan mahdollisuuksissa. Monissa ammattikorkeakouluissa on kansainvälisyys mukana opetussuunnitelmissa ja opiskelijoiden vaihtoa ohjataan edeltävillä kansainvälisyyteen ja monikulttuurisuuteen suuntaavilla opinnoilla. Tässä tutkimuksessa on ymmärrettävä yksittäisen toimintaterapeutin kokemuksen ainutlaatuisuus ja monet

kokemukseen vaikuttavat tekijät ovat myös riippuvaisia satunnaisista tekijöistä ja sen hetkisistä käytänteistä.

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia valmistui tammikuussa 2009 ja siinä on asetettu korkeakoulujen kansainvälistymisen suuntaviivat vuosille 2009–2015.

”Pääpainona on luoda Suomeen kansainvälisesti vahva ja vetovoimainen korkeakoulu- ja tutkimusyhteisö, joka edistää yhteiskunnan kykyä toimia kansainvälisessä ympäristössä, tukee monikulttuurisen yhteiskunnan tasapainoista kehitystä ja kantaa vastuuta globaalien ongelmien ratkaisemisesta. Kansainvälistymiselle on asetettu viisi tavoitetta; aidosti kansainvälinen korkeakoulu-yhteisö, korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisääminen osaamisen viennin edistäminen, monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja globaalin vastuun edistäminen.” (OPM 2009)

Opetusministeriön asettamat tavoitteet lähtevien opiskelijoiden määrästä eivät ole kuitenkaan toteutuneet riittävästi, vaan kansainväliseen vaihtoon lähtevien opiskelijoiden määrä on ammattikorkeakouluissa yleisesti ollut viime vuosina laskeva.

Cimo (b 2009) tilastoa Suomesta vaihtoon lähtevien ja tulevien opiskelijoiden määrissä vuosilta 2000- 2007 sekä vertailuna ammattikorkeakoulujen OPM:n (b2009) AMKOTA tilastojen mukaan, vuonna 2001 Suomesta lähti yli 3 kk vaihtoon koko korkeakoulusta 7475 opiskelijaa ja näistä 2234 oli ammattikorkeakouluopiskelijaa. Vastaavasti vuonna 2006 kaikkiaan 8610 opiskelijaa (vuonna 2007 Suomesta 8232) vastaavasti vuonna 2006 ammattikorkeakouluista 2616 opiskelijaa suoritti yli 3 kk vaihdon. Näidenkin lukujen valossa lähtevien määrät ovat kääntyneet laskusuuntaan viime vuosina. Toisaalta tulevien opiskelijoiden määrä on tasaisesti kasvanut koko 2000 luvun ajan. Liikkuvien opiskelijoiden määrä on noin 12 % ammattikorkeakoulujen uusista opiskelijoista (CIMO 2008). Syitä muutokseen ei ole raportoitu.

Toimintaterapeuttien koulutuksessa mahdollisuutta yhteistyöhön ja osallisuuteen kansainvälisesti on pidettävä yllä edelleenkin ja rakennettava, niin pohjoismaista, eurooppalaista kuin maailmanlaajuista yhteistyöverkostoa, mikä on laajentunut ja vakiintunut jo osaksi ammattijärjestön ja ammattikorkeakoulujen toimintaa. Toimintaterapeuttien on kohdattava monikulttuurisempi Suomi niin asiakkaiden kuin harjoitteluun tulevien opiskelijoidenkin suhteen. Kansainvälisyysosaaminen on yhtenä ammatillisena kompetenssina kirjattuna mm. Arenen ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmien osaamiskuvauksissa.

Yksittäisen toimintaterapeutin mahdollisuutta liikkuvuuteen ja osallistumiseen

kansainväliseen yhteistyöhön on kannustettavaa ja luotava puitteet. Suomen toimintaterapeuttiliiton aktiivisen kansainvälisen yhteistyön kautta ammattikorkeakoulujen toimintaterapiankoulutusohjelmien aktiivisen osallistumisen kautta toimintaterapeuteilla mahdollisuus toimia yhteistyössä maailmanlaajuisesti WFOT:n kautta kuin eurooppalaisessa yhteistyöverkostoissa COTEC:n ja ENOTHE:n kautta.

Toimintaterapeuttikoulutusten kansainvälinen niin opiskelija kuin opettajavaihtoa on lisättävä ja yhteistyön monimuotoisempaa toimintamallia kehiteltävä. Toimintaterapeuttien jo opiskelun aikana saavuttama kansainvälisyyskokemus antaa pätevyyttä toimia helpommin niin kielellisesti kuin kulttuurisesti. Kansainvälisellä vaihdolla turvataan ammatillinen kokemustenvaihto sekä turvataan pienen ammattiryhmän yli kansallisten rajojen saavuttaa tutkimus ja toimintamallien hyötyä.

Toimintaterapian maisterinkoulutuksen loputtua on Suomessakin kuten Dillard (200 , 361) esittää toimintaterapeuttien on maailmanlaajuisesti rohkaistuvat tuottamaan ja raportoimaan näyttöön perustuvaa tutkimusta esim. monikulttuurisesta validiteetista, soveltamaan, arviointia ja käytännön malleja jakavat kulttuuri tietoa yksilöllisistä kokemuksista.

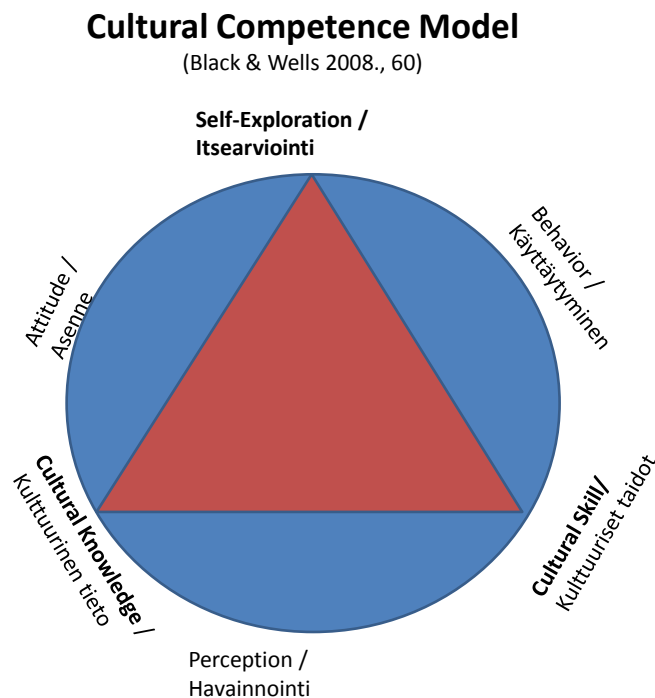
Terveysalan muuttuessa monikulttuurisessa kontekstissa se suuntautuu kohti yhä kulttuuri herkempää käytäntöä. Tässä muutoksessa toimintaterapiassakin tiedostetummin on tunnistettu kulttuuri yhdeksi keskeiseksi toimintaterapiaan vaikuttavaksi osaamiseksi. Asiakaskeskeinen toimintaterapia edellyttääkin tietoisempaa kulttuuri identiteetin, tapojen ja tottumusten huomiointia kun arvioidaan yksilön tarpeita ja laaditaan terapian tavoitteita.

Vanhalakka-Ruoho & Kauppila (2008, 114–115) tuovat aikuiskasvatuksen kautta aikuisen oppijan oppimiselle elämänkulun kautta saavutetun oppimisen merkityksen. Moniperspektiivisyys kuvaa aikuisen elämänkentän moninaisuutta ja eri tehtävien yhteensovittamista vaatimuksia ja jopa ristiriitaisuuksia. Eri elämänalueiden oppimisen välillä on monensuuntaista vuorovaikutusta ja eri taitojen ja osaamisen tunnistamista ja aikuinen tuokin oppimiseen mukaan koko elämänalueensa ja kokemuksensa. Toimintaterapeuttien matkakertomukset toivat mahdollisuuden konstruoida kansainvälistä vaihtoa osana asiantuntijuuden ja ammatillisuuden muotoutumista kuten Eteläpelto ja Vähäsantanen (2006, 41–42) näkevät. Heidän mukaansa tarinallisuus ja kertominen luovat ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden reflektointia silloin kun ammatillinen minä on varhaisvaiheessa.

Kansainvälisen vaihdon aikana oppija on kuin Vanhalakka-Ruoho & Kauppila (2008,114–

115) mukaan elämänsyvyisessä oppimisprosessissa, jossa ihminen on ymmärtävä, kokeva, tunteva, tahtova, haluava, ajatteleva, uskova, ja siteitä solmiva ja toimiva. Kansainvälisen vaihdon aikana opiskelija ammatillisessa harjoittelussa joutuu kohtaamaan niin itsensä persoonana, osaamisensa kontekstuaalisuuden sekä koko elämänkentän moninaisuuden ja sen eri tehtävien yhteensovittamisen vaatimukset ja jopa ristiriitaisuudet. (Vanhalakka-Ruoho & Kauppila, 114–115.)

Black & Wells (2008) ovat kuvanneet monikulttuurisen koulutuksen painopisteitä, joihin he mm. sisällyttävät etninen ja kulttuurisen kirjallisuuden, toimintaterapeuttiopiskelijan persoonallinen kehityksen, asenteiden ja arvojen selkiyttämisen, monikulttuurisen sosiaalisen pätevyyden, ammatilliset perustaidot (Black & Wells 2008, 59). Kulttuurisen pätevyyden malli (Cultural Competence Model) (kuvio3) on viitekehys, mikä määrittää yksilön kehittymisen elementtejä kohti kulttuurisesti pätevää terveydenhuollon asiantuntijaa (Black & Wells 2008, 53) Malli keskittyy huomioimaan kolme tekijää, joita ovat itsearviointi, kulttuurinen tieto ja - taito. Mallin tarkoituksen on lisätä toimintaterapeutin tunnetta omasta kulttuurisesta identiteetistä korostaen omaa kulttuurista näkökulmaa. Mallin avulla toimintaterapeutit voivat suunnitella ja kehittää ammatillisia taitojaan ja käytäntöjään (Black & Wells 2008, 54)

Kuvio 3 Cultural Competence Model (Black & Wells 2008, 60)

Tämän tutkimuksen tulokset voin sisällyttää tämän mallin elementteihin ja tätä kautta myös

toimintaterapeuttikoulutuksen opetussuunnitelmien tulisi kattaa niin opiskelijan asenne ja käyttäytymisen arvioinnin itsearviointina, kulttuurista tietoperustaa niin etnisistä ryhmistä kuin kulttuurin merkitystä yksilön toiminnalle sekä opiskelijan tulisi saavuttaa riittävät ammatilliset taidot kohtaamaan ja huomioimaan monikulttuurisen terveydenhuollon asiakkuudet.

Toimintaterapeuttikoulutus pyrkii kehittymään antamalla opiskelijoille laajamittaiset käytännön taidot ja yhtenä niihin tulisi kuulua myös kulttuurisesti päteväksi toimintaterapeutiksi kasvaminen. Koulutukseen liittyviä tutkimuksia, missä opiskelijoiden valmiuksia kohdata erilaisia asiakkaita, on kyllä tuotettu, ja niiden avulla on pyritty kehittämään opetussuunnitelmia edelleen. (Dyck & Forwell 1997, Yeun & Yau 1999) opetusmenetelmiä tulee kehittää jotta kulttuurista tulisi elävää ja kommunikoivaa opiskelijoille. Myös tämän tutkimuksen mukaan vahvistuu ymmärrys, että toimintaterapian koulutuksen tuli valmistaa toimintaterapeutteja kansainväliseen ja monikulttuuriseen käytäntöön.

Kulttuurinen pätevyys toteutuu suunniteltujen, ohjattujen ja toteutettujen oppimiskokemusten kautta, missä opiskelija kohtaa tarvittavaa asennetta, tietoa ja taitoja (Wittman & Velde 2002, 454–456.)

Tulevaisuuden toimintaterapian opetussuunnitelman kulttuuripätevyyden mukaanotto on välttämätön, koska asiakaslähtöisessä toimintaterapiassa kasvava tarve on kohdata asiakas kulttuuritaustan mukaan ja tämä edellyttää terapeutilta monikulttuurisuuden ja herkkyyden kehittymistä (Yuen & Yau 1999, 24) Terveystieteiden työntekijöillä on vastuu kehittää itsetietoisuuttaan, tietoa muista kulttuureista ja taitoja, ei vain saavuttaakseen terveydenhuollon palvelujen tehokkuuden vaatimukset vaan myös vuorovaikutus ja kommunikaatiotaitoja monikulttuurisessa yhteisössä (Black & Wells 2008, 54)

Toimintaterapeuttiopiskelijoiden kansainvälisen vaihdon merkitys on tämän tutkimuksen valossa riittävä haastamaan käytänteiden kehittämistä, millä saavutetaan opiskelijoiden motivoituneisuus kansainvälisen opiskelijavaihto opintoihin. Kehittämisessä on huomioitava riittävä opiskelijoiden ohjeistus, opintojen suunnitelmallisuus sekä vaihdon aikainen ohjaus. Ohjauksessa ovat jo mukana erilaiset kehittyneet sosiaalisen median välineet. Tärkeää on myös huolehtia vaihdon jälkeisestä opintojen suunnittelusta ja opiskelijan oman osaamisen reflektion mahdollistamisesta. Kansainvälisessä vaihdossa opintojaan suunnittelevan opiskelijan on tunnettava riittävä luottamus omien opintojensa riittävydestä

hyväksiluettavuudesta sekä ammatillisen osaamisen turvaamisesta. Opintososiaaliset edut tulee tarjota siten, että vaihtoon lähteminen ei aiheuta ylitsepääsemättömiä kustannuksia ja näin estä tasapuolista opintojen vaihtoehtoista toteutumista.

5.5 Jatkotutkimushaasteet

Toimintaterapeuttiopiskelijoiden kansainvälisen vaihdon toteutumisen osana toimintaterapian opintoja on tarjonnut yhden vaihtoehdon tarkastella ammattiin valmistuneen kokemusta omasta ammatillisesta osaamisesta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä. Toimintaterapeuttikoulutus on yhdessä muiden sosiaali- ja terveysalan koulutusten kanssa koko ammattikorkeakouluun siirtymisen ajan ollut yhteistyössä harjoittelua ohjaavien kanssa kehittämässä ammatillisen osaamisen monipuolistamista. Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys asettavat edelleen haasteita ammattihenkilöiden osaamiselle. Kansainvälistä vaihtoa toimintaterapeuttikoulutuksessa tulisikin tarkastella edelleen pitkäjänteisesti, jolloin ammatillisten valmiuksien kehittymistä ja osaamisen tunnistamista voitaisiin ymmärtää.

Toimintaterapian koulutukseen tulevien vaihto-opiskelijoiden kokemuksia suomalaisesta koulutusjärjestelmästä sekä terveydenhuollon organisaatioissa suoritetun harjoittelun merkitystä ammatilliseen osaamiseen olisi syytä myös selvittää, jolloin kansainvälisten opiskelijoiden ohjausta ja opetusta voidaan kehittää.

Tärkeänä olisi myös tunnistaa miten toimintaterapeutin kulttuurinen pätevyys vaikuttaa ammatin menetelmien ja toimintaterapian toteutuksen muuntumiseen ja kehittymiseen monikulttuurisessa ja kansainvälisessä terveydenhuollossa ja kuntoutuksessa.

6 LÄHTEET

- Aiken, F. Menaker, L. & Barsky, L. 2001. Fieldwork education: the future of occupational therapy depends on it. *Occupational Therapy International*, 8(2), 86-95
- Ammattikorkeakoulut 2005. Taulukoita AMKOTA-tietokannasta / Yrkeshögskolorna 2005. Tabeller ur AMKOTA-databasen , Opetusministeriön julkaisuja 2006:42
- Alsop, A. & Ryan, S. 1996. *Making the Most of Fieldwork Education. A practical approach.* London: Chapman & Hall
- Alsop, A. 2001. *Continuing Professional Development a Guide for Therapists.* Oxford: Blackwell Science Ltd.
- Alsop, A. 2000. Competence unfurled: Developing portfolio practice. *Occupational Therapy International*, 8 (2), 126-131
- Arene 2006a .Internet-sivu: <http://www.ncp.fi/ects/> Viitattu 29.5.09
- Arene 2006b. Internet-sivu: <http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Yleiset%20kompetenssit%20tutkintotasoin%2019042006.pdf> Viitattu 29.5.09
- Awaad, T. 2003. Culture, cultural competency and Occupational therapy: a review of the literature. *The British Journal of Occupational therapy*, 66 (8), 356-362
- Babtiste, S. 2003. Culture as Environment: Complexity, sensitivity and challenge, 81-95. Kirjassa: Let, L., Rigby, P & Stewart, D. (toim.) *Using environments to enable occupational performance* Thorofare (NJ): Slack
- Black, R.M. & Wells, S.A. 2007. *Culture & Occupation A Model of Empowerment in Occupational Therapy.* Bethesda, MD: AOTA Press.
- Bolognan prosessi Euroopan korkeakoulutusalue – tavoitteiden saavuttaminen Korkeakoulutuksesta vastaavien eurooppalaisten ministerien konferenssin julkilausuma , Bergen 19.–20. toukokuuta 2005
- Bonello, M. 2001. Perceptions of fieldwork education in Malta: Challenges and opportunities. *Occupational Therapy International*, 8 (1), 17-33
- Bonder, B.R, Martin, L. & Miracle. A.W. 2004. Culture Emergent in Occupation. *The American Journal of Occupational Therapy*, 58(2), 159-168
- Bossers, A., Kernaghan, J., Hodigins, L., O'Connor, C. & van Kessel, M. 1999. Defining and developing professionalism. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 66 (3), 116-121
- Bossers, A., Miller, L.T., Polatajko H.J. & Hartley, M. 2002. Competency based fieldwork evaluation for occupational therapists
- Van Bruggen H. 2001. European Network of Occupational Therapy in Higher Education: A five-year review. *Occupational Therapy International*, 8 (2), 132-138
- CIMO 2008a. Internet-sivu: <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/elinikainen-oppiminen/erasmus.htx> . Viitattu 4.5.2009
- CIMO 2008b. Internet-sivu: <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/nordplus/nordplus-etusivu.htx>. Päivitetty 28.8.2008 |M-M V. Viitattu 4.5.2009

Cimo 2009. Tilastoa Cimon sivuilta Suomesta vaihtoon lähtevien ja tulevien opiskelijoiden määrissä vuosilta 2000- 2007

Osoitteessa: <http://www.cimo.fi/dman/Document.phx?documentId=kf23408085712604&cmd=download>), Katsottu 4.5.2009

COTEC. 2009. Internet-sivu: <http://www.cotec-europe.org/> . Viitattu 4.5.2009

Dickie V. 2004. Culture Is Tricky: A Commentary on Culture Emergent in occupation. *The American Journal of Occupational Therapy*, 58 (2), 169-173

Derdall, M., Olson, P., W. & Warren, S. 2002. Development of a questionnaire to examine confidence of occupational therapy student during fieldwork experiences. *Canadian Journal of occupational therapy*. February 2002, 49-56

Dillard, M., Andonian, L., Flores, O., Lai, L., MacRae, A. & Shakir, M. 1992

“Culturally Competent Occupational Therapy in a Diversely Populated Mental Health Setting.” *The American Journal of Occupational Therapy*. August; 46(8),721-6.

Dyck, I. & Forwell, S .1997. Occupational therapy students' first year fieldwork experiences: Discovering the complexity of culture. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 64(4), 185-196

Dyck, I. 2000. Multicultural society, 67-80. Kirjassa: Jones, D., Blair, S.E.E., Hartery, T ja Jones, R.K. *Sociology & Occupational Therapy an integrated approach*. Edinburgh: Churchill Livingstone

ENOTHE.2009. Internet-sivu: <http://www.enothe.hva.nl/>. Viitattu 29.5.09

Eteläpelto & Vähäsantanen 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisen ja sosiaalisena konstruktiona ,27- 49. Kirjassa: Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. (toim.) 2006. *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu*. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura ja Kansanvalistusseura.

Euroopan unionin virallinen lehti 24.11.2006
http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/LifelongLearning/LLP/paatos151106_LL_P_fi.pdf?folderId=%7Epublic%2FLifelongLearning%2FLLP&cmd=download Viitattu 3.6.2008

Garam, I. 2000 Kansainvälisyyttä käytännössä Suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. *Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 18/2000*

Garam, I. 2001. *My Finland*. Selvitys ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksista suomalaissa korkeakouluissa. Cimo Publications 5/2001, Helsinki: Multiprint

Garam, I.2006. *Kansainvälinen liikkuvuus yliostoissa ja ammattikorkeakouluissa 2005*. CIMO Publications1

Gujral, S. 2002. Working in a transcultural context, 439-458. Kirjassa: Creek, J.(ed) 2002. *Occupational therapy and mental health*. Edinburgh: Churchill Livingstone

Hinojosa, J., Kramer, P. 1994. Defining multiculturalism for occupational therapy. *Wfot Bulletin*, vol 30, November, 9-10

Hocking, C. & Ness, N.E. 2005. *Professional Education in Context*. Kirjassa: Whiteford, G. ja Wright-St Clair, V. 2005. *Occupation & practice in context*. Australia: Churchill Livingstone

Heikkinen, A. 2002. *Kansainvälisyyden muuttuvat merkitykset*.

Aikuiskasvatus 1/2002, 2-3

Helakorpi, S. & Olkinuora, A. 1997. Asiantuntijuutta oppimassa. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Porvoo : WSOY

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki; Yliopistopaino

Hirsijärvi, S. Remes, P. & Sarajärvi, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki; Tammi

Hirsijärvi, S. Remes, P. & Sarajärvi, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki; Tammi

Howard, R.S. & Lancèe, J. 2000. Occupational Therapy Education in Europe: curriculum guidelines. ENOTHE. Kelten, the Netherlands. Tonnaer.

Heinonen, N. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille . Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003:22 SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ Terveysalan ammattihenkilöiden neuvottelukunta. Helsinki 2004

Kallio, K. P. , Helle, T., Häkli, J. & Kuusisto-Arponen A-K. 2001. Opetuksen suunnittelun vuorovaikutteisuus —oppimisen näkökulma (OSUVUUS) väliraportti . Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos, Tay

Kasar, J. & Muscari, M.E. 2000. Conceptual Model for the Development of Professional Behaviours in Occupational Therapists. Canadian Journal of Occupational Therapy, 66(3), 42-50

Kielhofner, G. 2002. The Model of human Occupation.

Krefting & Krefting 1991. ss 100-122. Cultural influence on performance. Kirjassa: Christiancen, C. & Baum, C. 1992. occupational Therapy: Overcoming human performance deficits. Thorofare, NJ: SLACK Inc

Koistinen, P. 2003. Kansainvälinen harjoittelu osana ammattikorkeakoulutusta, 206–221. Kirjassa: Ammattikorkeakoulupedagogiikka Ajankohtaisia puheenvuoroja. Helsinki: Edita

Kotila, H. (toim.). 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka Ajankohtaisia puheenvuoroja. Helsinki: Edita

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11(1), 3-12

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Kirjassa : Janhonen, S. & Nikkonen: (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: Wsoy

MacDonald, R. 1998. What is Cultural Competency? British Journal of Occupational Therapy, 61(7), 325- 328

McGruder, J. 2003. Culture, race, ethnicity, and other forms of human diversity in occupational therapy, 81-95. Kirjassa: Schell, B.A. Crepeau, E.B, Schell, C.B. & Neistadt (ed.) 2003(10th ed.) Willard and Spackman's Occupational Therapy. Lippincott Williams & Wilkins

McInstry, C. 2005 From graduate to practioner: rethinking organisational support and professional development. Kirjassa: Whiteford, G. ja Wright-St Clair, V. 2005. Occupation & practice in context. Australia: Churchill Livingstone

Mirkopoulos, C. & Evert, M.M. 1994. Cultural Connections: a Challenge Unmet. American Journal of occupational Therapy 48(3), 583-585

Murden, R., Norman, A., Ross, J., Sturdivant, E., Kedia, M. & Shah, S. 2008. Occupational therapy students' perceptions of their cultural awareness and competency. *Occupational Therapy International*. 15(3):191-203, September

Mölsä, K. 2000, Sairaanhoidajaopiskelijan käytännön opiskelun ohjaus ohjaajan näkökulmasta. Pro gradu – tutkielma, Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos

Nevalainen, K. 2002. merkityksellinen ammattitaitoa edistävä harjoittelu. Pro gradu – tutkielma, Oulun yliopisto, Hoitotieteen ja terveystieteiden laitos

Noponen, R. 1997. Kansainvälinen harjoittelu hoitotyön ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemana. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro-gradu-tutkielma

OPH Tiedotteet 2009. Internet-sivu: <http://www.oph.fi/SubPage.asp?path=1,17629,2280>, viitattu 29.5.09

OPM. 2002. Internet – sivu

http://www.miniedu.fi/opm/koulutus/ammattikorkeakoulut/amktulosopimukset/amk_yht_tavoitteet_2001_2003.html

OPM 2008, http://www.miniedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/korkeakoulujen_kv/index.html, viitattu 13.6.2008

OPM 2009. Osoitteessa: http://www.miniedu.fi/opencms/opencms/handle404?exporturi=/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/korkeakoulujen_kv/ viitattu 29.5.09

Pinnet (2008) <http://www.pinnet.fi>, viitattu 29.5.09

Päivinen, M. 2003. Muotoilun asiantuntijaksi kasvaminen, 129–152 Kirjassa: Kotila, H. (toim.) 003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita

Raij, K. 2003. Osaamisen tuottaminen ammattikorkeakoulun päämääränä, 42–58 Kirjassa: Kotila, H. (toim.) 003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita

Repo & Gustafsson 2006. Elämänkerrallinen näkökulma ammatilliseen ja persoonalliseen identiteettiin. 50–55 Kirjassa: Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. (toim.) 2006. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura ja Kansanvalistusseura

Salo-Lee, L., Malmberg, R. & Halinoja, R. 1996. Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä. Yleisradio Oy. Helsinki.

Sarajärvi, A. 2003. Käytännön harjoittelu oppimisympäristönä, 170–184. Kirjassa: Kotila, H. (toim.) 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka Ajankohtaisia puheenvuoroja. Helsinki: Edita

Seppälä, P. & Vainio-Mattila, A. 1998. Navigating Culture: A road to culture and development. Ministry for Foreign Affairs, Department for International Development Cooperation Helsinki, Finland

Siikaniemi, L. 2006. Ammatillinen peruskoulutus kohtaa globalisaation haasteet, Ammattikasvatuksen aikakauskirja. Helsinki: Opetus-, kasvatustieteiden ja koulutusalojen säätiö - OKKA-säätiö, 6-15.

Siikonen, S. & Törmälä, U-M, 2001. Matkalla vuoteen 2007 - toimintaterapian ohjatun harjoittelun ohjaajuus tulevaisuudessa. Kandidaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto

- Sinclair K. 2005. World connected: the international context of professional practice. Kirjassa: Whiteford, G. ja Wright-St Clair, V. 2005. Occupation & practice in context. Australia: Churchill Livingstone
- Smith, Y.J. 2001. One Volunteer's Experience in Vietnam and Thailand. Wfot Bulletin, 43 May, 38–41
- Suomen toimintaterapeuttiliitto ry. 2000. Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet.
- Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola, H., Salo, P. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2008. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla johdatus aikuiskasvatukseen. Täydennyskoulutuskeskus, julkaisusarja B, Oppimateriaalia; No 25. Joensuun yliopistopaino
- Säläniemi, S., Suominen, T. & Kenraali, J. 2001. Terveystieteiden alan opiskelijoiden kokemukset koulutuksen antamisesta valmiuksista ulkomailla tapahtuvalle hoitamisen oppimiselle. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja tutkimuksia ja raportteja A:32/2001
- Tryssenaar, J. 1999. The lived Experience of Becoming an Occupational Therapist. British Journal of Occupational Therapy 62(3), 107-112
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Tynjälä, P. 1999. Towards expert knowledge? A comparison between a constructivist and a traditional learning environment in university Jyväskylä yliopisto
- Törmä, S. 2001. merkityksellinen oppiminen ja tiedon rakentuminen kasvatuksen haasteena. Kasvatus 1/2001, 5- 14
- Yuen, H.K, Yau, M. 1999. Cross-cultural awareness and occupational therapy education. Occupational Therapy International, 6 (1), 24-34
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. 15.5.2003. Internet-sivu: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030352> viitattu 29.5.09
- Vanhalakka – Ruoho, M., & Kauppila, J. 2008. Kulttuuris-yhteiskunnallista aikuisohjausta etsimässä, 114–129. Kirjassa: Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola, H., Salo, P. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2008. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla johdatus aikuiskasvatukseen. Täydennyskoulutuskeskus, julkaisusarja B, Oppimateriaalia; No 25. Joensuun yliopistopaino
- Wells, S.A. 2009. On Cultural Competency and Ethical Practice <http://www.aota.org/Practitioners/Ethics/Advisory/36525.aspx>, AOTA viitattu 29.5.09
- Westcott, L. & Whitecommbe, S.W. 2003. Globalisation and Occupational Therapy: Poles Apart? British Journal of Occupational Therapy, 66 (7), 328- 330)
- Wittman & Vewlde 2002. Attaining cultural competence, critical thinking and intellectual development: a challenge for occupational therapists. the American Journal of Occupational Therapy, 56 (4), 454-456
- Whiteford, G. 2005. Globalisation and the Enabling state. Kirjassa: Whiteford, G. ja Wright-St Clair, V. 2005. Occupation & practice in context. Australia: Churchill Livingstone
- Whiteford, G. & Wright St-Clair, V. 2002. Being Prepared for Diversity in Practice: Occupational Therapy Student's Perceptions of Valuable Intercultural Learning Experiences. British Journal of Occupational Therapy 65(3), 129-137.

Whiteword, G. & McAllister, I. 2007. Politics and complexity in intercultural fieldwork: The Vietnam experience. *Australian Occupational Therapy Journal* 54, S74-S83

Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva; Bookwell Oy

Virkki, P. 1999. Hoitotyöntekijöiden ammatilliset valmiudet kulttuurinmukaiseen hoitotyöhön. Opinnäytetutkielma Kuopion yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, hoitotiede, Terveystieteiden opettajien koulutus.

7 LIITTEET

Liite1 Ammatillinen käyttäytyminen

Toimintaterapeutin ammatillisen käyttäytymisen osa-alueet (Kasar & Muscari 2000, 44)

<p>VASTUULLISUUS</p> <p>Suorittavat tehtävät aikataulun mukaan</p> <p>Varmistaa terapian taloudellisen hyödyn</p> <p>Noudattaa laajennettua vastuuta</p> <p>Tarjoaa käytössä olevaa terapiaa olemassa olevassa terveydenhuolto-organisaatiossa</p>
<p>AMMATILLINEN ESIINTYMINEN</p> <p>Käyttäytyy tavalla jonka asiakkaat, yhteistyökumppanit ja kollegat hyväksyvät</p> <p>Käyttää ilmeitään ja asentojaan tavalla joka ilmaisee kiinnostusta ja sitoutumista</p> <p>Välittää positiivista asennetta toimintaterapeutin roolista</p> <p>Tukee toimintaterapeutin roolin näkyvyyttä</p>
<p>ALOITTEISUUS</p> <p>Toimii energisellä, positiivisella ja motivoituneella tavalla</p> <p>On oma-aloitteinen projekteissa, tehtävissä ja ohjelmissa</p> <p>On oma-aloitteinen ohjaamaan omaa tietoista oppimistaan</p> <p>Ilmaisee tarvetta kehittymiseen ja muutokseen</p>
<p>EMPATIA</p> <p>On herkkä ja vastaanottava toisten ilmaisemille tunteille ja käyttäytymiselle</p> <p>Kuulee ja harkitsee toisten ajatuksia ja mielipiteitä</p> <p>Vastaa sensitiivisesti toisten asiantuntijoiden esittämiin tarpeisiin</p> <p>Tarjoaa puolueettomasti apuaan sitä tarvitseville</p>
<p>YHTEISTYÖ</p> <p>Huomioi asiakkaat ja heidän perheensä päätöksentekoprosessissa</p> <p>Työskentelee tehokkaasti toisten kanssa</p> <p>Tukee ryhmähengen muodostumista auttaen ryhmän kehittymistä</p> <p>On aktiivinen jäsen paikallisesti ja valtakunnallisesti toimivissa toimintaterapiaryhmissä</p>
<p>ORGANISAATIO</p> <p>Asettaa tärkeysjärjestykseen oman jaksamisensa ja tavoitteensa</p> <p>Suunnittelee ajankäyttönsä niin, että se on tarkoituksenmukaista asiakkaalle ja organisaation ohjeiden mukaista</p> <p>Käyttää organisaatiotaitojaan edistäen myös muiden kehittymistä</p>
<p>KLIININEN PÄÄTTELY / HARKINTA</p> <p>Analysoi, syntetisoi ja tulkitsee tietoa.</p> <p>Tarjoaa vaihtoehtoisia ratkaisuja monimutkaisiin tilanteisiin ja kysymyksiin.</p> <p>Käyttää, arvioi ja tekee tutkimusta</p> <p>Harjoittelee eettisen päätöksenteon taitojaan</p>

OHJAUSPROSESSI

Muuntaa omaa käyttäytymistään saamansa tarkoituksenmukaisen palautteen perusteella.

Työskentelee tiedostaen omat kykynsä ja hakee tarvitessaan apua.

On kliinisesti ja ammatillisesti yhteistyössä.

Käyttää asianmukaisesti konsultaatiota, yhteistyötä ja työnohjausta

SUULLINEN TIEDOTTAMINEN

Jakaa ymmärryksensä ja näkemyksensä selkeällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Esittävää vastustavat mielipiteensä kehittävällä tavalla.

Käyttää opettamisen taitojaan asiakkaiden, opiskelijoiden, työtovereiden ja kollegoiden kanssa työskennellessään

Pitää esityksiä paikallisissa ja kansallisissa koulutuksissa ja konferensseissa

KIRJALLINEN TIEDOTTAMINEN

Esittää kirjallisessa muodossa ajatuksensa ja näkemyksensä selkeästi

Kirjoittaa tutkimusraportteja

Kirjoittaa julkaisuihin

Liite 2 Haastattelukutsu

HEI sinä **Toimintaterapeutti (AMK)** , joka olet ollut toimintaterapeuttikoulutuksesi aikana opiskelemassa ulkomailla kansainvälisen opiskelijavaihdon kautta suorittamassa joko ohjattua harjoittelua tai muita toimintaterapeutti koulutuksen opintoja.

Olisitko kiinnostunut jakamaan kokemuksesi ja ymmärryksesi , jonka avulla voitaisiin vaikuttaa kansainväliseen opiskeluun sen kehittämiseksi..

Olen Sirpa Siikonen, toimintaterapeutti ja opiskelen terveystieteen maisterinkoulutuksessa Jyväskylän yliopistossa. Opintojeni pro-gradu tutkielmassa olen kiinnostunut ymmärtämään toimintaterapeuttikoulutuksen kansainvälisen vaihto-opiskelun kokemusta osana toimintaterapeutin ammatillisen kasvun ja pätevyyden kehittymisessä.

Haluaisin kuulla sinun kokemuksestasi ja näkemystäsi kansainvälisen vaihdon merkityksestä omaan ammatilliseen kehitykseen. Tiedon keruun suorittaisin haastattelun avulla, jonka ajankohdan ja paikan voimme sopia.

Tavoitteenani on näiden toimintaterapeuttien haastattelujen avulla saavuttavaa enemmän ymmärrystä kasvavasta kansainvälisestä vaihdosta ja luoda kuvaa niistä ammatillisista haasteista ja kehittämisalueista joita toimintaterapeuttikoulutuksessa tulisi huomioida.

Kun olet kiinnostunut osallistumaan haastatteluun, niin kirjoita tai soita yhteystietosi. Otan sinuun yhteyttä ja voimme sopia haastattelun ajankohdan.

Tapaamisiin

Sirpa Siikonen

Sirpa.siikonen@pspt.fi
p. 050-3434 724 tai
017-255 6441 (työpaikka)

Liite 3 Haastattelun ennakkokysymykset

Sovimme ajan, jolloin tulen luoksesi haastattelua varten. Sitä ennen voit palata ajassa osin taaksepäin ja muistella vaihto-opiskelun kokemuksia. Jos sinulla on mahdollisuus kirjata joitakin tärkeitä asioita sähköisesti tiedostoksi, niin voimme palata haastattelun kuluessa niihin.

Vastaa mielessäsi seuraaviin aihealueisiin

Mikä oli sinun tavoitteesi vaihtoon lähtiessäsi, mikä sai sinut innostumaan.

Minkälaisia valmistautumisia teit ennen lähtöä.

Minkälaista tietoa, tukea sait oppilaitokseltasi, opettajaltasi.

Kuinka pääsit työn alkuun kohdemaassasi

Minkälaisia ahaa-elämyksiä /vaikeuksia, koit toimintaterapeutina työskennellessäsi kohdemaan terveyden /sosiaalihuollon organisaatiossa

Minkälainen merkitys kulttuurilla oli kokemukseesi

Minkälaisena koit kotiinpaluun

Nyt vuosien jälkeen, kuinka usein palaat kokemustesi muistikuviiin ja minkälaisen merkityksen annat näille kokemuksille omassa työssäsi toimintaterapeutina.

Kuinka hyödylliseksi tai hyödyttömäksi koet vaihtokokemuksesi toimintaterapeutin ammatissa

Jos haluat voit kirjata myös muuta mielestäsi tärkeää, jonka koit matkallasi.

t. Sirpa Siikonen

Liite 4 Haastattelurunko

HAASTATTELU ” Näistä aiheista voidaan keskustella”

ESITIEDOT

Koulutus

Kertoisitko millainen koulutus sinulla on ja kuinka pitkä aika on valmistumisestasi

Työkokemus

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt toimintaterapeuttina ja millä erityisalueella?

Kokemusta vieraasta kulttuurista ennen vaihtoa

Oliko sinulla kokemusta vierasta kulttuurista ennen vaihtoon lähtöä?

Kielitaito

Minkälainen kielitaito sinulla oli vaihtoon lähtiessäsi

Olitko käyttänyt vierasta kieltä ennen työtehtävissä?

Mikä oli sinun tavoitteesi vaihtoon lähtiessäsi, mikä sai sinut innostumaan.

Minkälaisia valmistautumisia teit ennen lähtöä.

Minkälaista tietoa, tukea sait oppilaitokseltasi, opettajaltasi

VAIHTOON LÄHTÖ

Motiivit lähtöön

Miksi lähdit vaihtoon?

Keneltä sait tiedon vaihtokohteista ja miten teit valintasi?

Tietoperusta ennen lähtöä

Mitä tiesit kohdemaastasi ennen ja kuinka sait tietoa?

Valmistelut

Minkälaisia valmistautumisia teit ennen lähtöä?

Toiveet ja odotukset

Minkälaisin tovein ja odotuksin lähdit matkallesi?

Mitä odotit oppivasi

KANSAINVÄLINEN OPISKELU / OHJATTUHARJOITTELU

Toiveet ja täyttymys

ja niiden toteutuminen

Miten asettamasi tavoitteet toteutuivat

Olitko tyytyväinen / tyytymätön saavuttamaasi kokemukseen / oppimaasi?

Käytännön toimintaympäristö

Kerro vaihtokohteestasi?

Oppimiskokemukset

Kerro tärkeimmistä asioista joita koit vaihtosi aikana?

Sosiaaliset suhteet

Liite 4 /2 Miten toimintaterapeutti ja asiakkaat olivat vuorovaikutuksessa

Toimintaterapeutit

Asiakkaat

Muut

Kulttuuri

Minkälaisena koit kohdemaasi kulttuurin, tavat ja ihmisten välisen kanssakäymisen

Minkälaista oli työskennellä vieraalla kielellä

Minkälainen oli kohdemaasi toimintaterapian mahdollisuudet

Minkälaista oli kohdemaasi terveydenhuollon toimintatavat ja miten ne vaikuttivat työskentelyyn

Kuinka pääsit työn alkuun kohdemaassasi

Minkälaisia ahaa-elämyksiä /vaikeuksia, koit toimintaterapeutina työskennellessäsi kohdemaan terveyden /sosiaalihuollon organisaatiossa

Minkälainen merkitys kulttuurilla oli kokemukseesi

KOTIIN PALUU

Mitä teit kotiinpaluun jälkeen

Olitko / oletko ollut yhteydessä vaihtokohteeseesi

VALMISTUMISEN JÄLKEEN

Minkälaisia muistoja sinulla on jäljellä

Kerro niistä kokemuksista jotka ovat jääneet mieleesi tärkeimpinä?

Minkälaista hyötyä vaihtokokemuksesi on sinulle antanut

Minkä koet olleen tärkeintä jota olet voinut hyödyntää omassa ammatissa?

Minkälaisen näet toimintaterapeutin työn eri maissa?

Minkä takia mielestäsi vaihtoon kannatta lähteä ja miten sinne olisi valmistauduttava?

Minkälaisena koit kotiinpaluun

Nyt vuosien jälkeen, kuinka usein palaat kokemustesi muistikuviin ja minkälaisen merkityksen annat näille kokemuksille omassa työssäsi toimintaterapeutina.

Kuinka hyödylliseksi tai hyödyttömäksi koet vaihtokokemuksesi toimintaterapeutin ammatissa

Liite 5 Kommenttipyyntö

Hei ja vielä kerran kiitos ajastasi haastattelulle.

Haastattelun olen nyt litteroinut eli kirjoittanut nauhalta mahdollisimman tarkkaan. Joissain paikoin äänen laatu oli sen verran heikohko että jouduin päättelemään/ arvaamaan.

Haluaisin sinun nyt lukevan sen mikäli sinulla on siihen mahdollisuutta.

Toivon että jos sinulla on sisältöön korjattavaa, huomauttamista tai lisättävää tai muuta, niin vastaa näin sähköpostin välityksellä tai ilmoita minulle mikäli et halua sitä kommentoida.

Kiitokset ajastasi

t. Sirpa Siikonen

Sirpa Siikonen

050-3434724

sirpa.siikonen@pp.qnet.fi

Liite 6 Esimerkki alaluokasta yläluokkaan

ALALUOKKA		yläluokka
<p>TAVOITE</p> <p>irtiotta koulusta</p> <p>ei odotuksia</p> <p>pärjääminen / selviäminen</p> <p>jalat maassa</p> <p>miten muualla</p> <p>kiinnostus kulttuurista ja matkailusta</p> <p>opintoihin sopiva</p> <p>kielitaidon parantaminen, kielitaidon kohentaminen</p> <p>itsensä testaaminen</p> <p>Jotain erilaista</p> <p>tiedon saaminen maasta</p> <p>erilaisten olosuhteiden kokeminen ja haaste</p> <p>valinnan helppous</p> <p>sai valita</p> <p>omatoiminen hankinta</p> <p>kielen helppous</p> <p>MOTIVAATIO</p> <p>aina halunnut</p> <p>pitkän ajan haave</p> <p>mahdollisuuden saaminen</p> <p>nyt tai ei koskaan</p> <p>nopea päättämien</p> <p>jaettu mielenkiinto</p> <p>yhdessä toisen kanssa</p> <p>Jotain erilaista</p> <p>kielitaidon parantaminen</p> <p>TOIVEET /TAVOITTEET</p> <p>kulttuuri kokemus</p> <p>uusi näkökulma elämään</p> <p>ammattillisesti uuden oppiminen/</p> <p>uusi taitoja</p> <p>erilainen kokemus</p> <p>ei odotuksia</p> <p>pärjääminen / selviäminen, jalat maassa</p> <p>VALMISTAUTUMINEN</p> <p>työalueeseen perehtyminen</p> <p>ei aikaa valmisteluille</p> <p>elämän kokemukseen</p>	<p>elämän kokemukseen valmistautuminen</p> <p>yleistä järjestelyä ja tiedon saantia</p> <p>nopea päättämien</p> <p>YMPÄRISTÖ</p> <p>ympäristö ja yhteiskunnan ero</p> <p>ei ymmärrystä minuun</p> <p>Suomi tuntemus</p> <p>tapojen erot</p> <p>lähellä / kaukana</p> <p>VASTAANOTTO</p> <p>ei valittamista</p> <p>kielellinen kommunikaatio</p> <p>vastahakaisuus</p> <p>paineita / sisua</p> <p>vastaanotto hyvä</p> <p>KOKEMUS</p> <p>työteliäs harjottelu</p> <p>omat taidot</p> <p>sosiaaliset suhteet</p> <p>koti-ikävä</p> <p>yksinäisyys</p> <p>rankka kokemus</p> <p>tuen puute</p> <p>laimea ammatillisuus</p> <p>itsensä tunteminen/</p> <p>itsevarmuus</p> <p>lähellä / kaukana</p> <p>kunnon kahvi</p> <p>Siperia opettaa</p> <p>tärkeä kokemus</p> <p>riittävä kokemus</p> <p>MUUT IHMISET</p> <p>harjoittelun kautta</p> <p>vapaa-ajan kautta</p> <p>paikallisiin kontaktit</p> <p>työkaverit</p> <p>muut ulkomaalaiset</p> <p>tutustumisen vaikeus</p> <p>sosiaaliset suhteet</p> <p>kommunikointi</p>	<p>1</p> <p>TAVOITE</p> <p>VALMISTAUTUMINEN</p> <p>VAIHTOON</p> <p>YMPÄRISTÖN KOHTAAMINEN</p> <p>VUOROVAIKUTUS MUIDEN KANSSA</p>

<p>valmistautuminen</p> <p>yleistä järjestelyä ja tiedonsaantia</p> <p>ei saanut tietoa</p> <p>ei tietoa harjoittelun</p> <p>TIETO KOHTEESTA</p> <p>vähäinen tieto</p> <p>tietoa muilta kokeneilta</p> <p>yleistietoa maasta</p> <p>tietoa vaihto-ohjelmasta</p> <p>VAIHTO</p> <p>valmis vaihto-ohjelma</p> <p>vastaava opinnot</p> <p>kieliopinnot</p> <p>omatoiminen opiskelu vaihdossa</p> <p>kielen hallinta vaihdossa</p> <p>AIKA</p> <p>sopivan mittainen vaihtoaika</p> <p>vaihtoon lähtöajan sopivuus</p> <p>ei pidempää aikaa</p> <p>VALINTA</p> <p>tiedon saaminen maasta</p> <p>erilaisten olosuhteiden</p> <p>kokeminen ja haaste</p> <p>valinnan helppous</p> <p>sai valita</p> <p>omatoiminen hankinta</p> <p>kielen helppous</p> <p>koulun kanssa vastakkain</p> <p>TIETO- TAITO</p> <p>oppimisen vaikeus</p> <p>oppimisen mahdollisuus</p> <p>kielitaito</p> <p>oppimisen hyödyntäminen</p> <p>VALMISTAUTUMINEN</p> <p>valmistautuminen</p> <p>kielitaito ennen</p> <p>kielen oppimisen keinot</p> <p>ammattillisuus vahvaa</p> <p>valmis vaihto-ohjelma</p> <p>kieliopinnot</p> <p>vaihtoon lähtöajan sopivuus</p> <p>työalueeseen perehtyminen</p> <p>kielitaidon kohentaminen</p> <p>ei aikaa valmisteluille</p>	<p>suhtautuminen</p> <p>ei valittamista vastaanotossa</p> <p>kielellinen kommunikaatiomuden kanssa</p> <p>vastaanotto hyvä</p> <p>harjoittelussa toiset opiskelijat</p> <p>vapaa-ajan vietto toisten kanssa</p> <p>asuminen vaihdon aikana</p> <p>KULTTUURI</p> <p>ei kulttuurieroja / muut ulkomaalaiset</p> <p>toimintakäytänteiden erot</p> <p>ympäristö ja yhteiskunnan ero</p> <p>ei ymmärrystä</p> <p>Suomi tuntemus</p> <p>suomalaisuuden ihannoiti</p> <p>maailmankuvan avartuminen</p> <p>kulttuurinen herkkyyys</p> <p>PAIKALLISET</p> <p>vapaa-ajan kautta</p> <p>paikallisiin kontaktit</p> <p>harjoittelun akutta</p> <p>työkaverit</p> <p>muut ulkomaalaiset</p> <p>kulttuurierot</p> <p>tutustumisen vaikeus</p> <p>MUUT OPISKELIJAT</p> <p>harjoittelussa toiset opiskelijat</p> <p>vapaa-ajan vietto toisten kanssa</p> <p>ei yhteyttä muihin opiskelijoihin</p> <p>asuminen vaihdon aikana</p> <p>ASIAKKAAT</p> <p>kommunikointi</p> <p>suhtautuminen</p> <p>ulkomaalaisena oleminen</p> <p>tapojen erot</p> <p>kulttuurishokki</p> <p>kulttuurishokki Suomessa</p> <p>tottumattomuus</p> <p>kulttuurieroihin</p> <p>TOIMINTATERAPIA</p> <p>erilainen työkalu</p> <p>tuttuja asioita</p> <p>passiivinen rooli</p> <p>ammattillisuus vahvaa,</p> <p>perinteisyys</p>	
---	--	--

<p>KULTTUURISHOKKI</p> <p>kulttuurishokki Suomessa</p> <p>kulttuurishokki</p> <p>koti-ikävä</p> <p>prosessointi</p> <p>pakko selvitä</p> <p>kulttuurierot</p> <p>yksinäisyys</p> <p>ulkomaalaisena oleminen</p> <p>KULTTUURISHOKKI</p> <p>erilaisuus</p> <p>rasismi</p> <p>olosuhteet</p> <p>sopeutuminen</p> <p>oman tavan säilyttäminen</p> <p>tottumattomuus kulttuurieroihin</p> <p>KIELI</p> <p>kielitaito ennen</p> <p>kielen käytönvaikeus</p> <p>kielen merkitys</p> <p>kielen oppimisen keinot</p> <p>kielen oppiminen</p> <p>VAIHDON TOTEUTUMINEN</p> <p>projekti toteutus</p> <p>yliopisto-opintoja</p> <p>harjoittelua terveydenhuollossa</p> <p>valittu paikka</p> <p>perehtymistä ja tutustumista</p> <p>tuutorointia</p> <p>harjoittelu ohjaamatonta</p> <p>sopiva aika</p> <p>ei vaihtoehtoisuutta</p> <p>OPPIMINEN</p> <p>Samankaltaisuus ihmisten kesken</p> <p>ammattillinen pätevyys</p>	<p>itseluottamus</p> <p>tuttuus</p> <p>oppimisen vaikeus</p> <p>oppimisen hyödyntäminen</p> <p>opintojen korvautuvuus</p> <p>opintojen täydentäminen</p> <p>ei opintojen hyväksymistä</p> <p>EI TARVITA</p> <p>ilmankin pärjää</p> <p>ei toistoa</p> <p>EI MERKITYSTÄ</p> <p>ei kiinnostusta</p> <p>yhteyden katkeaminen</p> <p>vähäinen yhteys</p> <p>sopivan mittainen vaihtoaika</p> <p>ei pidempää aikaa</p> <p>ei vaihtoehtoisuutta</p> <p>sopiva aika</p> <p>VAIKEUDET</p> <p>oppimisen vaikeus</p> <p>kielen käytönvaikeus</p> <p>rankka kokemus</p> <p>tuen puute</p> <p>laimea ammatillisuus</p> <p>erilainen työkulttuuri</p> <p>passiivinen rooli</p> <p>perinteisyys</p> <p>ei opettajan ohjausta Suomesta</p> <p>negatiivinen palaute</p> <p>selittämisen vaikeus</p> <p>vastahakoisuus</p> <p>ei yhteyttä muihin opiskelijoihin</p> <p>rahanmenetystä</p> <p>koulun kanssa vastakkain</p> <p>TOIMINTATERAPIA</p> <p>erilainen työkulttuuri</p> <p>tuttuja asioita</p> <p>passiivinen rooli</p> <p>ammattillisuus vahvaa</p> <p>perinteisyys</p>	<p>2</p> <p>KULTTUURISHOKKI</p> <p>MERKITSEMÄTTÖMYYYTTÄ</p> <p>HAASTEITA</p>
<p>ELÄMÄ JATKUU</p> <p>opintojen jatkuminen</p> <p>oppimisen hyödyntäminen</p> <p>opintojen korvautuvuus</p> <p>opintojen täydentäminen</p>	<p>jaettu mielenkiinto</p> <p>yhdessä toisen kanssa</p> <p>YHTEYS</p> <p>yhteyden katkeaminen</p> <p>vähäinen yhteys</p>	<p>3</p> <p>ELÄMÄ JATKUU</p> <p>MUISTO</p>

<p>ei opintojen hyväksymistä oppimisen mahdollisuus oppimisen hyödyntäminen kunnan kahvi riittävä kokemus tulevaisuus vastaava opinnot jälkeenpäin tarkastelua MUISTO mitä jäi jäljelle tuokiokuvat JAKAMINEN kokemuksen tiedottaminen</p>	<p>mielikuvissa paluu mitä jäi jäljelle tuokiokuvat kulttuuriymmärrys ei toistoa tulevaisuus TALOUS opintotuki ja matka-avustusten turvin rahanmenetystä rahanmenolla ei merkitystä talouden suunnit halvalla eläminen</p>	<p>JAKAMINEN</p>
<p>MINÄ ITSE avoimuus voimavara uusi ihminen itseluottamus itsensä tunteminen/ itsevarmuus VOITTO vaikeuksien kautta voittoon tuttuus ei kulttuurieroja / muut ulkomaalaiset toimintakäytänteiden erot maailmankuvan avartuminen Siperia opettaa aina halunnut pitkän ajan haave SELVIYTYMINEN ei tietoa</p>	<p>avoimuus suomalaisuuden ihannoiti oman tavan säilyttäminen tuttuja asioita ammattillinen vahvuus tietoperusta ammatin teoria yhteys Suomeen opettajaan / opettajan ohjaus sähköposti tuutori paikan päällä itsereflektio opintotuki ja matka-avustusten turvin projekti toteutus talouden suunnittelua halvalla eläminen</p>	<p>4 MINÄ ITSE VOITTO SELVIYTYMINEN</p>
<p>PALUU kokemuksen vahvuus palautteen anto ei kiinnostusta jaettu kokemus opintojen jatkuminen kokemuksen tiedottaminen SAAVUTUS Saavutus kulttuuriherkkyys kulttuuriymmärrys kielen merkitys olosuhteet mahdollisuuden saaminen</p>	<p>yliopisto-opintoja harjoittelua terveydenhuollossa valittu paikka perehtymistä ja tutustumista tuutorointia harjoittelu ohjaamatonta OHJAUS ei opettajan ohjausta Suomesta yhteys Suomeen opettajaan / opettajan ohjaus sähköposti moninaiset asiat jälkeenpäin tarkastelua tuutori paikan päällä itsereflektio</p>	<p>5 SAAVUTUS HYÖTY OPISKELUKOKEMUS OPPIMINEN</p>

<p>nyt tai ei koskaan</p> <p>HYÖTY</p> <p>hyödyllisyys</p> <p>ammattillisuus/ pätevyys</p> <p>ammattillinen pätevyys</p> <p>kielitaidon paraneminen</p> <p>kielitaito</p> <p>kielen oppiminen</p> <p>tärkeä kokemus</p> <p>uuden oppiminen</p> <p>moninaiset asiat</p> <p>kulttuuri kokemuksena</p> <p>uusi näkökulma elämään</p> <p>ammattillisesti uuden oppiminen/</p> <p>uusi taitojen hankkiminen</p> <p>erilaisen kokemuksen saaminen</p> <p>rahanmenolla ei merkitystä</p> <p>OPISKELUKOKEMUS OPPIMINEN</p> <p>opiskelukokemus / rohkeus</p> <p>uudestaan</p> <p>kokemuksen vahvuus</p> <p>mielikuvissa paluu</p> <p>työteliäs harjottelu</p> <p>kielen hallinta vaihdossa</p> <p>omatoiminen opiskelu vaihdossa</p>	<p>negatiivinen palaute</p> <p>selittämisen vaikeus</p> <p>AMMATILLISUUS</p> <p>ammattillinen vahvuus</p> <p>tietoperusta</p> <p>ammatin teoria</p> <p>uuden oppiminen</p> <p>MERKITYS</p> <p>omakohtaisuus</p> <p>vaikeuksien kautta voittoon</p> <p>ei tietoa</p> <p>Saavutus</p> <p>voimavara</p> <p>kulttuurishokki Suomessa</p> <p>hyödyllisyys</p> <p>opiskelukokemus / rohkeus</p> <p>avoimuus</p> <p>ammattillisuus/ pätevyys</p> <p>ilmankin pärjää</p> <p>uudestaan</p> <p>uusi ihminen</p> <p>valmistautuminen</p> <p>kielitaidon paraneminen</p> <p>kulttuuriherkkyys</p>	
---	---	--

Liite 7 Esimerkki alaluokasta yläluokkaan

ESIMERKKI AINEISTON ANALYYSISTÄ

ALALUOKKA		YLÄLUOKKA
<p>TAVOITE</p> <p>irtiotta koulusta</p> <p>ei odotuksia</p> <p>pärjääminen / selviäminen</p> <p>jalat maassa</p> <p>miten muualla</p> <p>kiinnostus kulttuurista ja matkailusta</p> <p>opintoihin sopiva</p> <p>kielitaidon parantaminen, kielitaidon kohentaminen</p> <p>itsensä testaaminen</p> <p>Jotain erilaista</p> <p>tiedon saaminen maasta</p> <p>erilaisten olosuhteiden kokeminen ja haaste</p> <p>valinnan helppous</p> <p>sai valita</p> <p>omatoiminen hankinta</p> <p>kielen helppous</p> <p>MOTIVAATIO</p> <p>aina halunnut</p> <p>pitkän ajan haave</p> <p>mahdollisuuden saaminen</p> <p>nyt tai ei koskaan</p> <p>nopea päättämien</p> <p>jaettu mielenkiinto</p> <p>yhdessä toisen kanssa</p> <p>Jotain erilaista</p> <p>kielitaidon parantaminen</p> <p>TOIVEET /TAVOITTEET</p> <p>kulttuuri kokemus</p> <p>uusi näkökulma elämään</p> <p>ammattillisesti uuden oppiminen/</p> <p>uusi taitoja</p> <p>erilainen kokemus</p> <p>ei odotuksia</p> <p>pärjääminen / selviäminen, jalat maassa</p> <p>VALMISTAUTUMINEN</p> <p>työalueeseen perehtyminen</p>	<p>elämäkokemukseen valmistautuminen</p> <p>yleistä järjestelyä ja tiedon saantia</p> <p>nopea päättämien</p> <p>YMPÄRISTÖ</p> <p>ympäristö ja yhteiskunnan ero</p> <p>ei ymmärrystä minuun</p> <p>Suomi tuntemus</p> <p>tapojen erot</p> <p>lähellä / kaukana</p> <p>VASTAANOTTO</p> <p>ei valittamista</p> <p>kielellinen kommunikaatio</p> <p>vastahakoisuus</p> <p>paineita / sisua</p> <p>vastaanotto hyvä</p> <p>KOKEMUS</p> <p>työteliäs harjottelu</p> <p>omat taidot</p> <p>sosiaaliset suhteet</p> <p>koti-ikävä</p> <p>yksinäisyys</p> <p>rankka kokemus</p> <p>tuen puute</p> <p>laimea ammatillisuus</p> <p>itsensä tunteminen/</p> <p>itsevarmuus</p> <p>lähellä / kaukana</p> <p>kunnon kahvi</p> <p>Siperia opettaa</p> <p>tärkeä kokemus</p> <p>riittävä kokemus</p> <p>MUUT IHMISET</p> <p>harjoittelun kautta</p> <p>vapaa-ajan kautta</p> <p>paikallisiin kontaktit</p> <p>työkaverit</p> <p>muut ulkomaalaiset</p> <p>tutustumisen vaikeus</p> <p>sosiaaliset suhteet</p>	<p>1</p> <p>TAVOITE</p> <p>VALMISTAUTUMINEN</p> <p>VAIHTOON</p> <p>YMPÄRISTÖN KOHTAAMINEN</p> <p>VUOROVAIKUTUS MUIDEN KANSSA</p>

<p>ei aikaa valmisteluille elämän kokemukseen valmistautuminen yleistä järjestelyä ja tiedonsaantia ei saanut tietoa ei tietoa harjoittelun</p> <p>TIETO KOHTEESTA vähäinen tieto tietoa muilta kokeneilta yleistietoa maasta tietoa vaihto-ohjelmasta</p> <p>VAIHTO valmis vaihto-ohjelma vastaava opinnot kieliopinnot omatoiminen opiskelu vaihdossa kielen hallinta vaihdossa</p> <p>AIKA sopivan mittainen vaihtoaika vaihtoon lähtöajan sopivuus ei pidempää aikaa</p> <p>VALINTA tiedon saaminen maasta erilaisten olosuhteiden kokeminen ja haaste valinnan helppous sai valita omatoiminen hankinta kielen helppous koulun kanssa vastakkain</p> <p>TIETO- TAITO oppimisen vaikeus oppimisen mahdollisuus kielitaito oppimisen hyödyntäminen</p> <p>VALMISTAUTUMINEN valmistautuminen kielitaito ennen kielen oppimisen keinot ammattillisuus vahvaa valmis vaihto-ohjelma kieliopinnot vaihtoon lähtöajan sopivuus työalueeseen perehtyminen kielitaidon kohentaminen</p>	<p>kommunikointi suhtautuminen ei valittamista vastaanotossa kielellinen kommunikaatio muden kanssa vastaanotto hyvä harjoittelussa toiset opiskelijat vapaa-ajan vietto toisten kanssa asuminen vaihdon aikana</p> <p>KULTTUURI ei kulttuurieroa / muut ulkomaalaiset toimintakäytänteiden erot ympäristö ja yhteiskunnan ero ei ymmärrystä Suomi tuntemus suomalaisuuden ihannointi maailmankuvan avartuminen kulttuurinen herkkyyys</p> <p>PAIKALLISET vapaa-ajan kautta paikallisiin kontaktit harjoittelun akutta työkaverit muut ulkomaalaiset kulttuurierot tutustumisen vaikeus</p> <p>MUUT OPISKELIJAT harjoittelussa toiset opiskelijat vapaa-ajan vietto toisten kanssa ei yhteyttä muihin opiskelijoihin asuminen vaihdon aikana</p> <p>ASIAKKAAT kommunikointi suhtautuminen ulkomaalaisena oleminen tapojen erot kulttuurishokki kulttuurishokki Suomessa tottumattomuus kulttuurieroihin</p> <p>TOIMINTATERAPIA erilainen työkulttuuri tuttuja asioita passiivinen rooli ammattillisuus vahvaa, perinteisyys</p>	
---	--	--

ei aikaa valmisteluille		
<p>KULTTUURISHOKKI kulttuurishokki Suomessa kulttuurishokki koti-ikävä prosessointi pakko selvitä kulttuurierot yksinäisyys ulkomaalaisena oleminen</p> <p>KULTTUURISHOKKI erilaisuus rasismi olosuhteet sopeutuminen oman tavan säilyttäminen tottumattomuus kulttuurieroihin</p> <p>KIELI kielitaito ennen kielen käytönvaikeus kielen merkitys kielen oppimisen keinot kielen oppiminen</p> <p>VAIHDON TOTEUTUMINEN projekti toteutus yliopisto-opintoja harjoittelua terveydenhuollossa valittu paikka perehtymistä ja tutustumista tuutorointia harjoittelu ohjaamatonta sopiva aika ei vaihtoehtoisuutta</p> <p>OPPIMINEN Samankaltaisuus ihmisten kesken ammattillinen pätevyys</p>	<p>itseluottamus tuttuus oppimisen vaikeus oppimisen hyödyntäminen opintojen korvautuvuus opintojen täydentäminen ei opintojen hyväksymistä</p> <p>EI TARVITA ilmankin pärjää ei toistoa</p> <p>EI MERKITYSTÄ ei kiinnostusta yhteyden katkeaminen vähäinen yhteys sopivan mittainen vaihto aika ei pidempää aikaa ei vaihtoehtoisuutta sopiva aika</p> <p>VAIKEUDET oppimisen vaikeus kielen käytönvaikeus rankka kokemus tuen puute laimea ammatillisuus erilainen työkuultuuri passiivinen rooli perinteisyys ei opettajan ohjausta Suomesta negatiivinen palaute selittämisen vaikeus vastahakoisuus ei yhteyttä muihin opiskelijoihin rahanmenetystä koulun kanssa vastakkain</p> <p>TOIMINTATERAPIA erilainen työkuultuuri tuttuja asioita passiivinen rooli</p>	<p>2 KULTTUURISHOKKI MERKITSEMÄTTÖMYYTTÄ HAASTEITA</p>

	ammattillisuus vahvaa perinteisyys	
ELÄMÄ JATKUU opintojen jatkuminen oppimisen hyödyntäminen opintojen korvautuvuus opintojen täydentäminen ei opintojen hyväksymistä oppimisen mahdollisuus oppimisen hyödyntäminen kunnan kahvi riittävä kokemus tulevaisuus vastaava opinnot jälkeenpäin tarkastelua MUISTO mitä jäi jäljelle tuokiokuvat JAKAMINEN kokemuksen tiedottaminen	jaettu mielenkiinto yhdessä toisen kanssa YHTEYS yhteyden katkeaminen vähäinen yhteys mielikuivissa paluu mitä jäi jäljelle tuokiokuvat kulttuuriymmärrys ei toistoa tulevaisuus TALOUS opintotuki ja matka-avustusten turvin rahanmenetystä rahanmenolla ei merkitystä talouden suunnit halvalla eläminen	3 ELÄMÄ JATKUU MUISTO JAKAMINEN
MINÄ ITSE avoimuus voimavara uusi ihminen itseluottamus itsensä tunteminen/ itsevarmuus VOITTO vaikeuksien kautta voittoon tuttuus ei kulttuurieroa / muut ulkomaalaiset toimintakäytänteiden erot maailmankuvan avartuminen Siperia opettaa aina halunnut pitkän ajan haave SELVIYTYMINEN ei tietoa	avoimuus suomalaisuuden ihannointi oman tavan säilyttäminen tuttuja asioita ammattillinen vahvuus tietoperusta ammatin teoria yhteys Suomeen opettajaan / opettajan ohjaus sähköposti tuutori paikan päällä itsereflektio opintotuki ja matka-avustusten turvin projekti toteutus talouden suunnittelua	4 MINÄ ITSE VOITTO SELVIYTYMINEN
PALUU kokemuksen vahvuus palautteen anto ei kiinnostusta jaettu kokemus opintojen jatkuminen kokemuksen tiedottaminen SAAVUTUS	yliopisto-opintoja harjoittelua terveydenhuollossa valittu paikka perehtymistä ja tutustumista tuutorointia harjoittelu ohjaamatonta OHJAUS ei opettajan ohjausta Suomesta	5 SAAVUTUS HYÖTY OPISKELUKOKEMUS OPPIMINEN

<p>Saavutus</p> <p>kulttuuriherkkyys</p> <p>kulttuuriymmärrys</p> <p>kielen merkitys</p> <p>olosuhteet</p> <p>mahdollisuuden saaminen</p> <p>nyt tai ei koskaan</p> <p>HYÖTY</p> <p>hyödyllisyys</p> <p>ammattisuus/ pätevyys</p> <p>ammattilinen pätevyys</p> <p>kielitaidon paraneminen</p> <p>kielitaito</p> <p>kielen oppiminen</p> <p>tärkeä kokemus</p> <p>uuden oppiminen</p> <p>moninaiset asiat</p> <p>kulttuuri kokemuksena</p> <p>uusi näkökulma elämään</p> <p>ammattillisesti uuden oppiminen/</p> <p>uusi taitojen hankkiminen</p> <p>erilaisen kokemuksen saaminen</p> <p>rahanmenolla ei merkitystä</p> <p>OPISKELUKOKEMUS OPPIMINEN</p> <p>opiskelukokemus / rohkeus</p> <p>uudestaan</p> <p>kokemuksen vahvuus</p> <p>mielikuussa paluu</p> <p>työteliäs harjoittelu</p> <p>kielen hallinta vaihdossa</p> <p>omatoiminen opiskelu vaihdossa</p>	<p>yhteys Suomeen opettajaan /</p> <p>opettajan ohjaus</p> <p>sähköposti</p> <p>moninaiset asiat</p> <p>jälkeenpäin tarkastelua</p> <p>tuutori paikan päällä</p> <p>itsereflektio</p> <p>negatiivinen palaute</p> <p>selittämisen vaikeus</p> <p>AMMATILLISUUS</p> <p>ammattilinen vahvuus</p> <p>tietoperusta</p> <p>ammattin teoria</p> <p>uuden oppiminen</p> <p>MERKITYS</p> <p>omakohtaisuus</p> <p>vaikeuksien kautta voittoon</p> <p>ei tietoa</p> <p>Saavutus</p> <p>voimavara</p> <p>kulttuurishokki Suomessa</p> <p>hyödyllisyys</p> <p>opiskelukokemus / rohkeus</p> <p>avoimuus</p> <p>ammattisuus/ pätevyys</p> <p>ilmankin pärjää</p> <p>uudestaan</p> <p>uusi ihminen</p> <p>valmistautuminen</p> <p>kielitaidon paraneminen</p> <p>kulttuuriherkkyys</p>	
---	--	--

Liite 8 Analyysirunko yläluokasta yhdistävään

yläluokka	pääluokka	yhdistävä
TAVOITE VALMISTAUTUMINEN YMPÄRISTÖ MUUT IHMISET	MATKALLA	
KULTTUURISHOKKI EI TARVITA EI MERKITYSTÄ VAIKEUDET	KOETTELEMUS	
MINÄ ITSE VOITTO SELVIYTYMINEN SAAVUTUS HYÖTY OPIKSELUKOKEMUS OPPIMINEN	MINUN SAAVUTUS	
ELÄMÄ JATKUU MUISTO JAKAMINEN	EVÄÄT AMMATTIIN	

*TOIMINTATERAPEUTIN
KOKEMUS VIERAASSA
KULTTUURISSA OPISKELUN
MERKITYKSESTÄ AMMATISSA
OSAAMISELLE*